

Lukuvuoden 2019–2020 **SUUNNITTELUOPAS**

Lukuvuosi 2019–2020

Lukuvuoden suunnittelun tueksi tarkoitettussa tietopaketissa on koottuna keskeisiä sopimusmääräyksiä opetusalan työntekijöiden palkkauksen perusteista, työajoista ja palvelussuhteen ehdoista, mm. virkavapaista. Tekstin ovat koonneet ja tarkastaneet työmarkkina-asiamiehet Kristiina Johansson, Petra Kirkko-Jaakkola, Kari Kinnunen, Mika Koskinen, Timo Mäki, Laura Nurminen, Alekski Tervamaa ja Minna Vakkuri, johtava työmarkkina-asiantuntija Markku Perttunen, korkeakouluasiamies Pasi Repo, yliopisto-asiamies Hanna Tanskanen, kehittämisspäällikkö Niku Tuomisto sekä neuvottelupäällikkö Eila Urpilainen.

Tämä opas ei sisällä eri sopimusten palkkataulukoita. Ne löytyvät OAJ:n verkkosivuilta: www.oaj.fi → Työelämäopas → Palkka → Palkat ja palkkiot

SISÄLTÖ

Yleistä.....	3
Yleissivistävä koulu.....	11
Peruskoulu.....	14
Lukio.....	18
Aikuislukio.....	20
Yleissivistävän koulun rehtori ja apulaisrehtori.....	21
Ammatillinen oppilaitos.....	23
Ammatillinen aikuiskoulutuskeskus.....	26
Ammattikorkeakoulu.....	26
Musiikkioppilaitos.....	29
Lasten ja nuorten taidekoulut.....	31
Vapaan sivistystyön oppilaitos.....	31
Yliopisto.....	33
Harjoittelukoulujen opetushenkilöstö.....	34
Varhaiskasvatus.....	35

Käytetyt lyhenteet

OVTES, kunnallinen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimus

KVTES, kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus

SIVISTA, Yksityistä opetusala (EK) koskeva työehtosopimus

AVAINTES, Avaintyönantajat AVAINTA ry:n työehtosopimus

AVAINOTES, Avaintyönantajat AVAINTA ry:n opetusalan työehtosopimus

SOSTES, yksityisen sosiaalipalvelualan työehtosopimus

YLEISTÄ

Aleksi Teruamaa

Opettajalla tarkoitetaan kaikkia opetushenkilöstöön kuuluvia viranhaltijoita ja työntekijöitä, ellei muuta ole erikseen mainittu, ja kunnalla tarkoitetaan myös kuntayhtymää.

Kunnan oppilaitoksia ja opettajia koskevia määräyksiä noudatetaan yleensä myös yksityisissä oppilaitoksissa. Merkittävin ero on se, että yksityisten oppilaitosten opettajat ovat työsuhteessa, jolloin heihin noudatetaan työsopimuslain määräyksiä.

PALKKAUSJÄRJESTELMÄ

Tehtäväkohtainen palkka

Jokaiselle opettajaryhmälle on määritelty peruspalkka, johon kunnan opetusala vaikuttaa kunnan kalleusluokka. Peruspalkat ilmoitetaan hinnoittelutunnusten (hitu) mukaan palkkataulukoissa. Eri hinnoittelutunnukset muodostuvat tutkinon, kelpoisuuden ja tehtävänimikkeen mukaan. Palkkataulukot ovat luettavissa muun muassa OAJ:n verkkosivujen oaj.fi Työelämäoppaasta.

Kunnallisen opetushenkilöstön virkaja työehtosopimuksen mukaan opettajan tehtäväkohtaista palkkaa päätettäessä on otettava huomioon tehtävien vaatavuus (OVTES osio A, 6§ 3 mom. KVTES II luku 9 §). Tehtäväkohtainen palkka on osa varsinaista palkkaa.

Töiden ja tehtävien vaatavuuden objektiivinen arviointi edellyttää paikallista palkkausjärjestelmää. Palkkausjärjestelmän tavoitteena on motivoida henkilöstöä hyviin työsuorituksiin, pitää kunta-alan palkat kilpailukykyisinä ja edistää kunnan toiminnan tuloksellisuutta. Tavoitteeseen pyritään oikeudenmukaisella palkalla, jonka perusteena ovat tehtävien vaatavuus, työkokemus, henkilökohtainen ammatinhallinta ja työsuoritukset sekä työksikön tuloksellisuus.

Arvioinnissa ei vertailla eri opettajaryhmiä keskenään vaan arviointi tehdään hinnoittelutunnuksittain ja/tai ammattinimikkeittäin. Tavoitteena on, että samaan ryhmään kuuluvien tehtäväkohtaiset palkat ovat tehtävän vaatavuuden edellyttämässä suhteessa toisiinsa. Järjestelmässä ei siis arvioida henkilökohtaista

osaamista.

Tehtävien vaatavuutta arvioitaessa otetaan huomioon:

- työn edellyttämä osaaminen (tiedot, taidot, harkinta)
- työn vaikutukset ja vastuu (laajuus, pysyvyys, johtaminen ja vaikutukset toimintaedellytyksiin)
- työn edellyttämät yhteistyötaidot (vuorovaikutus, ihmishuhdevaatimukset)
- työolosuhteet (tavanomaisesta poikkeavat fyysiset ja henkiset työolosuhteet, ei työsuojelutoimenpitein poistettavissa).

Paikallisesti voidaan käyttää myös muita objektiivisia vaatavuustekijöitä.

Tehtävien vaatavuuden arvioinnin tulee perustua tehtäväkuvaukseen, josta käyvät ilmi pääasiallinen työtehtävä, tehtävän tarkoitus ja siihen kuuluvat olennaiset tehtäväkokonaisuudet. Kaikkien opettajaryhmien tehtäväkuvaukset tulee laatia yhteistyössä työnantajan edustajan ja asianomaisen ammattiryhmän edustajan kanssa.

Paikallisessa tehtävien vaatavuuden arvioinnissa pyritään löytämään opetusalan tehtävien vaatavuuteen vaikuttavia tekijöitä. Esimiesten ja alaisten palkkojen tulee kuitenkin olla oikeassa suhteessa toisiinsa nähden hinnoittelutunnuksesta riippumatta. Esimiesasemassa olevan tehtäväkohtaisen palkan pitää olla selvästi hänen alaisensa palkkaa korkeampi.

Vaikka arvioinnissa ei löytyisikään olennaisia vaatavuuseroja jonkin nimikkeen osalta, se ei tarkoita sitä, että käytettäisiin pelkästään hinnoittelutunnuksen mukaisia peruspalkkoja. Tehtävät ovat voineet muotoutua niin, että kaikkien samalla nimikkeellä työskentelevien opettajien tehtävät ovat perustehtävää vaativampia.

Jos tehtäväkuvauksissa määriteltyjä tehtäväkokonaisuuksia muutetaan tai ne ovat muuttuneet vähäistä merkittävämmiin, tarkistetaan myös tehtäväkuvaukset muuttuneen tilanteen mukaisiksi ja arvioidaan tehtävän vaatavuus uudelleen työn kokonaisvaatavuudessa tapahtuneiden muutosten selvittämiseksi. Sen jälkeen arvioidaan muutosten mahdolliset vaikutukset tehtäväkohtaisiin palkkoihin.

Tehtävän vaatavuuden arviointijärjestelmän kehittäminen on jatkuva prosessi. Vaatavuuden arvioinnissa on kyse myös arvoista, arvostuksista ja sopimisesta. Koska arvioinnissa noudatetaan yhteisesti hyväksytyjä kriteereitä, on hyväksyttävä myös vaatavuuden arvioinnin tuomat palkkaerot.

Työn vaatavuuden arviointijärjestelmä koskee kunnan koko opetushenkilöstöä yleissivistävissä kouluissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, musiikkioppilaitoksissa sekä taiteen perusopetuksen ja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Järjestelmää käytetään soveltuvin osin myös ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa ja ammattikorkeakouluissa.

Henkilökohtainen lisä

(OVTES osio A, 11 §, KVTES Luku II, 11 §)

(Sivista, 6 Luku 6 §)

Viranhaltijalle/työntekijälle ja päätoimiselle opettajalle voidaan maksaa varsinaiseen palkkaan kuuluvaa henkilökohtaista lisää. Lisää maksetaan pääsääntöisesti työsuorituksen arvioinnin perusteella. Lisän perusteena ovat ammatinhallinta, henkilökohtaiset työsuoritukset ja sekä muut paikallisesti määritellyt henkilökohtaiset taidot.

Työnantajan ja henkilöstön edustajat määrittelevät paikallisesti yhdessä henkilökohtaisen lisän yleiset maksamisperusteet. Peruste ja niiden painoarvo voivat vaihdella eri yksiköissä. Henkilökohtaisia lisiä maksettaessa on eri työntekijäryhmiä kohdeltava tasapuolisesti.

Henkilökohtaisen lisän perusteina voivat ammatinhallinnan ja työsuorituksen lisäksi olla esimerkiksi monitaitoisuus ja luovuus sekä erityistiedot ja -taidot, joita hyödynnetään laajemmin kuin vain omassa opetustyössä. Henkilökohtainen lisä voi perustua myös tuloksellisuuteen, henkilön yhteistyökykyyn, vastuuntuntoon, oma-aloitteisuuteen ja kehityshakuisuuteen. Lisän perusteena ei kuitenkaan voi olla ominaisuus, joka on jo otettu huomioon OVTESin palkkamääräyksissä (mm. luokanopettajan kaksoiskelpoisuus on huomioitu peruspalkassa).

Henkilökohtainen lisä myönnetään yleensä toistaiseksi. Lisän myöntämisen ja muuttamisen pitää perustua henkilön

työsuorituksen arviointiin, joka voidaan suorittaa esimerkiksi vuosittain kehityskeskustelun yhteydessä. Henkilölle on hänen pyytäessään annettava häntä koskevan henkilökohtaisen lisän maksamisen perustelut.

Vuosisidonnainen lisä, kokemuslisä, työkokemuslisä ja palveluslisä

(OVTES osio A, 12–18 § ja asiaa koskeva osio tai liite) (KVTES II luku 12 §)

(Sivista, 6 luku 5 § ja 7 luku) (AVAINTEES 18 §) (SOSTES Palkkasopimus 3 §)

Vuosisidonnainen lisä ja kokemuslisä perustuvat työkokemukseen.

Vuosisidonnaiseen lisään oikeuttavaan palvelusaikaan luetaan kaikki päätoimiseksi katsottava palvelu seuraavin ehdoin:

- vähintään 30 kalenteripäivän tai täyden kuukauden työ
- vähintään 18 vuoden ikä palvelusuhteen aikana
- opetusalan työ (kotimainen tai ulkomainen työnantaja)
- yrittäjän työstä, josta on olennaista hyötyä nykyisissä tehtävissä, otetaan huomioon yhteensä enintään viisi vuotta (pelkkä omistussuhde tai osakkuus ei riitä)
- muu työ, josta on olennaista hyötyä nykyisissä tehtävissä (kotimainen tai ulkomainen työnantaja)
- vuoden 2000 siirtymäsäännöksen perusteella palveluslisään luettava aika.

Oikeus vuosisidonnaiseen lisään alkaa sen jälkeisen kuukauden ensimmäisestä päivästä lukien, jona lisään oikeuttava palvelusaika on täyttynyt. Palvelusaikaa laskettaessa vähennetään ne kalenteripäivät, jona virantoimitus tai työssäolo on ollut keskeytyneenä. Vähennykset lasketaan kalenteripäivinä, jolloin 30 päivää on yksi kuukausi. Vähentävä aika siirtää vuosisidonnaiseen lisään oikeuttavan ajan täyttymistä vastaavan ajan verran eteenpäin.

Palvelusaikaan luetaan myös vuosiloma-aika ja virkavapaa tai työloma seuraavissa tapauksissa:

- 1) opettaja on saanut palkkaetuja äitiysloman/sairausloman ajalta,
- 2) opettaja on saanut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa,
- 3) opettaja on saanut tapaturma- tai muuta korvausta ajalta, jolta hänellä olisi ehdoton oikeus sairausajan palkkaan,
- 4) opettaja on ollut suorittamassa asevelvollisuuttaan, aseetonta palvelusta tai siviilipalvelusta, josta hän on

palannut laissa säädettyssä ajassa virantoimitukseen tai työhön,

- 5) koulutus- tai opiskeluaika siltä osin, kun se ei ylitä yhteensä enintään 30 päivää kalenterivuodessa ja
- 6) opettaja on ollut muun kuin kohdissa 1–5 mainitun syyn perusteella virkavapaalla/työlomalla enintään 30 päivää saman kalenterivuoden aikana edellyttäen, että hän on ollut samana kalenterivuonna virkavapaan/työloman myöntäneen työnantajan palveluksessa koulutyön aikana virantoimituksessa vähintään 30 päivää.

Vuosisidonnainen lisä lasketaan virkanimikkeen hinnoittelukohtaan mukaisesti peruspalkasta tai välyksen alarajasta kertomalla se vuosisidonnaisen lisän prosenttien mukaisilla kertoimilla (esimerkiksi 5% = 1,05) korkoa korolle periaatteella pyöristämättä tuloa välissä. Pyöristys täysiin sentteihin tehdään vasta loppupalkassa.

Jos opettajan peruspalkassa on epäpätevyysalennus, vuosisidonnainen lisä lasketaan alennetusta peruspalkasta. Myös osa-aikaisesti virkaa hoitavan vuosisidonnainen lisä lasketaan osa-aikapalkasta. Peruspalkkaa korkeampi tehtäväkohtainen palkka ei vaikuta vuosisidonnaiseen lisään.

KVTESin mukaan työkokemuslisä on 5 vuoden työkokemuksen jälkeen 3 % ja 10 vuoden kokemuksen jälkeen 8 % tehtäväkohtaisesta palkasta laskettuna. Palvelussuhteen aikana olevista poissaoloista vain lakossa oloaika tai luvaton poissaolo ei lueta työkokemuslisää kerryttäväksi ajaksi.

AVAINTEESin mukaan kokemuslisä on 5 vuoden jälkeen 5 % ja 10 vuoden jälkeen 10 % työntekijän henkilökohtaisesta peruspalkasta laskettuna. Yksityisen sosiaalipalvelualan työehtosopimuksen palkkatalukossa on 5:n, 8:n ja 11 vuoden palveluslisään perustuva palkka-asteikko.

Vuosisidonnainen lisä on haettava kirjallisesti viimeistään kahden vuoden kuluessa siitä, kun oikeus lisään on syntynyt. Tätä myöhemmin haettuna vuosisidonnainen lisä voidaan myöntää takautuvasti vain vuoden ajalta hakemuksen esittämispäivästä laskettuna. Työnantaja voi päättää, että vuosisidonnainen lisä myönnetään ilman hakemusta, jos opettajalle on aikaisemmin myönnetty samassa kunnassa aiempi palveluslisä tai määrävuosilisä, vuosisidonnainen osa tai nykyinen vuosisidonnainen lisä. Yksityisellä opetusallalla menetellään työsopimuslain mukaisesti, jolloin palkkasaatavia voi hakea 5 vuotta takautuvasti.

Ammatillisessa aikuiskoulutuskeskuksessa (osio E) on palveluvuosiin perustuva palkka-asteikko. Palveluvuosien määräytymiseen ja niiden hakemiseen sovelletaan vuosisidonnaisen osan määräyksiä.

Yksityisellä opetusallalla päätoimiselle opettajalle maksetaan työkokemukseen perustuen kokemuslisää. Lisä maksetaan pääsääntöisesti kaikissa oppilaitosmuodoissa 3:n, 5:n, 8:n, 13:n ja 20 (Steinerkoulut 5, 7, 10, 15, 20) vuoden jälkeen. Lisä on suuruudeltaan 5–9 % kerrallaan. (Oppilaitos-/työntekijäryhmäkohtaiset prosentit – Sivista, Luku 7).

Kertapalkkio

(KVTES Luku II, § 14)

Opettajalle voidaan maksaa kertapalkkio, mikäli kunnan asianomainen viranomainen harkitsee sen maksamisen perustelluksi. Kertapalkkiota voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun työnantaja haluaa palkita yksilöä tai ryhmää. Se voidaan maksaa myös muusta erityisestä syystä. Tällainen syy voi olla muun muassa opettajan osallistuminen toimielimen kokoukseen toimivaltaisen viranomaisen määräyksen nojalla.

Lisätyö

(OVTES osio B 14 § 4 mom.)

Opettajalle määrätty projekti-, suunnittelu- tai kehittämistyö, jonka tekemiseen yhteissuunnittelutyön, koulukohtaisen lisätehtävän ja opettajatyöpäivien tuoma resurssi ei riitä, voidaan korvata myös ns. lisätyöpykälän perusteella. Tällöin korvaus määräytyy siten, että 1,5 tunnin työ määrä vastaa yhtä ylitynpalkkiota. Ennen kuin työnantaja määrää opettajalle lisätyön, opettajan ja työnantajan täytyy yhdessä arvioida työhön tarvittava tuntimäärä ja sen aikana tehtävän työn laatu, määrä ja painopisteet.

Lisätyön korvaaminen perustuu lisätyöpykälään, joka on poistettu määräajaksi, 31.7.2020 saakka. Kunnallisen työmarkkinalaitoksen yleiskirjeen 27/2011 liitteessä 1 todetaan: "Työnantajalla on poikkeuksellisesti erityisestä syystä peruskoulussa ja lukiossa mahdollisuus yksittäistapauksessa korvata suunnitellu- ja kehittämistyötä, jota muulla sopimuksen perusteella ei korvata." Lisätyön korvaaminen edellyttää erillistä määräraha-avausta. Rahoitusta ei tule toteuttaa esimerkiksi niin, että määrärahat otetaan tuntiresurssista suurentamalla ryhmäkokoja tai vähentämällä lähiopetusta.

Muita lisä

- **Syrjäseutulisiä** (OVTES osio A, 19 §)
- **Siirtymäkauden lisä** (OVTES osio B, 27 §, osio C, 14 §, osio F, 3 §)
- **Rekrytointilisiä** (OVTES osio A, 20a §)

Ylituntipalkkio, kertatuntipalkkio

(OVTES osio A, 26 § ja 27 §)

(Sivista, 6 luku 13 §)

Ylituntipalkkio lasketaan viran tehtäväkohtaisen palkan ja opetusvelvollisuuden perusteella. Ylituntipalkkioon ei vaikuta vuosisidonnainen eikä henkilökohtainen lisä eivätkä muut erikseen liitteissä mainitut palkkatekijät.

Opettajan ylituntipalkkion suuruus kuu-kaudessa eli **vuosiviikkoylituntipalkkio** lasketaan kertamalla tehtäväkohtainen palkka luvulla 0,83. Tulo jaetaan huo-je- tamattomalla opetusvelvollisuudella.

Yhden yksittäisen ylitunnin hinta eli **kertatuntipalkkio** saadaan siten, että vuosiviikkoylituntipalkkio kuukaudessa muutetaan vuotuiseksi kertamalla se luvulla 12 ja jakamalla saatu tulo koulun/oppilaitoksen opetustyöviikkojen lukumäärällä. Peruskoulussa ja lukiossa opetustyöviikkoja on 38, aikuislukiossa 33 ja musiikkioppilaitoksessa 35.

Kertatuntipalkkio sisältää myös koulun loma-aikojen palkkaosuuden.

Ylituntipalkkio sekä muut palkkiot ja erityistehtävien korvaukset maksetaan kuukausittain jälkikäteen joko kuukauden lopussa tai seuraavan kuukauden alussa, jollei paikallisesti toisin sovita. Elokuulta tulevat ylituntipalkkiot sekä muut lisäpalkkiot voidaan maksaa lokakuun palkanmaksun yhteydessä, ellei niitä pysy-tytä maksamaan edellä mainitun aika- taulun mukaisesti (osio A 29 § 3 mom.).

Tulospalkkio

(KVTES luku II, 13 §)

Opettajalle voidaan maksaa tulospalkkiota, joka perustuu työnantajan tulok- sellisuuden parantamiseksi asetettujen tavoitteiden todettuun saavuttamiseen.

Sijaisuusjärjestelyt

(OVTES osio A, 24 §)

(Sivista, 6 luku, 10–11§)

Koulutusta koskeva lainsäädäntö edel-lyttää, että koulutuksen järjestäjä hoitaa lakisääteiset velvoitteensa asianmukai- sesti myös opettajien virkavapaiden ai- kana. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että virkavapaalla olevalle opettajalle tu- lee aina ottaa sijainen. Varhaiskasvatuk- sessa on lain määrittelemät henkilöstö- mitoitusmääräykset, joita pitää noudat- taan niin kunnallisissa kuin yksityisissäkin päiväkodeissa.

Mikäli sijaista ei opettajan äkillisen sairastumisen takia heti löydy, voidaan koulun muu opettaja määrätä huolehti- maan poissaolevan opettajan luokasta oman oppituntinsa tai muun palkatun tehtävän kanssa samanaikaisesti. Erityi- sesti on huomattava, että tällaisen oto- määräyksen voi antaa vain silloin, jos kahden luokan yhtäaikainen hoitaminen on työsuojelumääräykset huomioon ot- taen mahdollista. Viimeinen vaihtoehto on jättää oppitunti pitämättä. Peruskou- lun oppilaita ei voi jättää kesken koulu- päivän ilman valvontaa.

Luokasta huolehtivalle opettajalle maksetaan oto-tunnista lisäpalkkaa 30 % oman viran kertatuntipalkkiosta. Vähin- tään oto-korvauksen suuruinen palkkio tulee maksettavaksi myös silloin, kun opettajat ovat samanaikaisopetuksessa ja esimerkiksi toinen opettaja kahdesta on poissa. Ensisijainen ratkaisu myös täs- sä tilanteessa on sijaisen hankkiminen.

Mikäli opetusvelvollisuustyöajassa oleva opettaja määrätään suostumuk- sellaan toimimaan toisen opettajan sijai- sena, korvauserusteena on hänen oma kertatuntipalkkiosta.

Jos koulunkäyntiavustajaa halutaan käyttää opettajan sijaisena, hän tarvitsee tehtävään määräyksen. Tällöin hänet va- pautetaan avustajan tehtävästä ja hän siir- tyä OVTESin piiriin ja saa opettajan sijai- sen palkkaa kelpoisuutensa mukaisesti.

Sijaisen palkka

(OVTES osio A 30 §, osio B 24 § 3 mom.)

(Sivista, 7 luku Liite 1 32§, Liite 2 49§)

Kun viransijaisen palvelussuhde kestä- ä enintään viisi koulun työpäivää, opettajal- le maksetaan tuntipalkkio tuntiopettajia koskevien palkkioperusteiden mukaan. Tuntipalkkioon ei makseta vuosisidon- naista lisää eikä henkilökohtaista lisää. Lukion lyhytaikaiselle sijaiselle ei makse- ta kerroin- tai lukioresurssitunteja.

Jos sijaisuus kestää yli viisi koulun työ- päivää, maksetaan palkka ensimmäisestä sijaisuuspäivästä alkaen päiväpalkkana.

Varsinainen palkka ja täysi palkka

(OVTES osio A 21 §) (Sivista, 6 luku 19 §)

Varsinaiseen palkkaan (yksityisellä ope- tusalalla täysi palkka) kuuluvat seuraa- vat palkanosat:

1. tehtäväkohtainen palkka
2. henkilökohtaisen lisä
3. vuosisidonnainen lisä
4. syrjäseutulisiä ja yleissivistävän koulun kehitysaluelisä
5. rekrytointilisiä
6. koulu- ja oppilaitoskohtainen lisätehtävä ja taito- ja taideaineiden korvaus

7. siirtymäkauden lisä/henkilökohtai- nen palkanlisä.

Opetusvelvollisuustyöajassa opetusvel- vollisuustuntimäärä vastaa täyttä työ- aikaa.

Varsinaisen palkan käsitettä tarvitaan maksettaessa muun muassa sairauslo- man ja äitiysvapaan palkkaa, lomarahaa ja kahden tai useamman oppilaitoksen tuntien varassa päätoimiseksi tulevan tuntiopettajan palkkaa.

VUOSILOMA, LASKENNALLINEN VUOSILOMA JA LOMAPÄIVÄKORVAUS

Laskennallinen vuosiloma

(OVTES osio A, 33 § 2–3 mom., 41 §)

(Sivista, 3 luku 11 §)

Suurin osa opettajista on opetusvelvolli- suustyöaikajärjestelmässä, johon ei kuu- lu vuosiloma-oikeutta. Siinä opettajan työ rytmittyy opetustyöaikaan ja opetustyö- ajan keskeytyksiin eli koulun loma-aikoi- hin. Sen sijaan heillä on ns. laskennallinen vuosiloma, joka vaikuttaa muun muassa siihen, että sairausvakuutuslain mukai- set päivärahat maksetaan laskennallisen vuosiloman ajalta työnantajan sijasta suoraan opettajalle itselle. Sairauspäivä- raha, äitiysraha, vanhempainraha, määrä- aikainen kuntoutustuki ja kuntoutusraha maksetaan laskennallisen vuosiloman ajan opettajalle riippumatta siitä, onko hän hakenut virkavapaata vai ei.

Laskennallisen vuosiloman pituus määräytyy siten, että lomanmääräytymis- vuoden täydet lomanmääräytymiskuu- kaudet kerrotaan lomarahana prosentti- lukua vastaavalla kokonaisluvulla ja jae- taan kahdella. Jos tulokseksi ei tule koko- naislukua, pyöristys tehdään ylempään kokonaislukuun. Laskennallisten vuosi- lomapäivien lukumäärä asetetaan kalen- terille 16.6. alkaen, ja laskennallisen vuo- siloman päiviä ovat kaikki arkipäivät ju- hannusaattoa lukuun ottamatta.

Esimerkki: Opettajan lomараha on 5 % kuukaudessa. Lomanmääräytymiskuu- kausia on 12. Laskennallisen vuosiloman pituus on $12 \times 5/2$ arkipäivää = 30 arkipäivää.

Täysi lomanmääräytymiskuu-kausi on lomanmääräytymisvuoden kalenterikuu- kausi, jonka aikana pääviranhaltija tai pää- toiminen tuntiopettaja on ollut virantoi- mituksessa vähintään 16 kalenteripäivää. Virantoimituspäivien veroisia päiviä ovat kunnallisen yleisen virka- ja työehtoso- pimuksen KVTESin IV luvun 4 §:ssä mai- nitut työssäolopäivien veroiset päivät eli muun muassa äitiys-, isyys- tai vanhem- painvapaa, vuosiloma ja sairausloma, joilta on ehdoton oikeus palkkaan.

Lomanmääräytymisvuosi alkaa 1. huhtikuuta ja päättyy seuraavan vuoden maaliskuun viimeisenä päivänä.

Oikeus vuosilomaan

(OVTES osio A, 33 1 mom., 35 §; KVTES IV luku) (Sivista, 3 luku) (AVAINTEs Luku 4) (SOSTES 18 §)

Päiväkodin henkilöstöllä sekä kokonaispalkkaus- ja työaikajärjestelmässä olevalla opetushenkilöstöllä on oikeus vuosilomaan. Tähän kuuluvat rehtorit ja apulaisrehtorinviran haltijat, sosiaali- ja terveystieteiden alan oppilaitosten opettajat, metsä- ja puutalousoppilaitosten opettajat, ammatillisten oppilaitosten aikuiskoulutusohjauksen opettajat ja opinto-ohjaajat, merenkulkuoppilaitosten laboratorioinsinöörit ja kansanopistojen opettajat, joiden työaika määräytyy vaihtoehdon 2 mukaan.

Vuosiloma määräytyy täysien lomanmääräytymiskuukausien lukumäärän, palvelussuhteen pituuden ja työssäolon veroisten päivien perusteella kunkin virkaan työehtosopimuksen määräysten mukaisesti.

OVTESin mukaan täysi lomanmääräytymiskuukausi on lomanmääräytymisvuoden kalenterikuukausi, jonka aikana pääviranhaltija tai päätoiminen tuntiopettaja on ollut virantoimituksessa vähintään 16 kalenteripäivää. KVTESin ja AVAINTEsIn mukaan täysi lomanmääräytymiskuukausi on kalenterikuukausi, jonka aikana viranhaltija/työntekijä on ollut työssä vähintään 35 työtuntia tai 14 työpäivää ja palvelussuhde on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään 16 kalenteripäivää. Virantoimituspäivien veroisia päiviä ovat työssäolopäivien veroiset päivät eli muun muassa äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa, vuosiloma ja sairausloma, jolta on ehdoton oikeus palkkaan. SOSTESin lomanmääräytymiskuukausi määräytyy vuosilomalain mukaan.

Lomanmääräytymisvuosi alkaa 1. huhtikuuta ja päättyy seuraavan vuoden maaliskuun viimeisenä päivänä. Kesällä 2019 maksettava lomaraha määräytyy lomanmääräytymisvuoden 1.4.2018–31.3.2019 lomanmääräytymiskuukausien mukaan. Kesällä 2020 maksettava lomaraha määräytyy vastaavasti 1.4.2019–31.3.2020 lomanmääräytymiskuukausien mukaan.

Lomaraha

(OVTES osio A, 34 §, KVTES IV luku, 18–19 §) (Sivista, 3 luku 14 §) (AVAINTEs 86–87 §) (SOSTES 19 §)

Lomaraha maksetaan elokuun palkanmaksun yhteydessä, ellei paikallisesti toisin sovita. Yksityisellä opetuslalla lomaraha maksetaan heinäkuun palkanmaksun

yhteydessä. Lomaraha maksetaan myös aina palvelussuhteen päättyessä. Sivutoimisille tuntiopettajille ei makseta lomaraha.

Lomaraha lasketaan heinäkuun varsinaisesta palkasta. Lomaraha määräytyy palvelusajan, palveluvuosien ja 31.3. päättyneen lomanmääräytymisvuoden lomanmääräytymiskuukausien perusteella.

Vuosina 2017–2019 päättyvinä lomanmääräytymisvuosina julkisen sektorin lomarahoja vähennetään kilpailukykyopimuksen mukaisesti 30 prosentilla. Lomaralahaleikkaus ei koske yksityistä sektoria.

Lomaraha on kutakin täyttä lomanmääräytymiskuukautta kohti

- 1) 4,2 % (yksityisellä 6 %), jos opettaja on ollut omassa kunnassa/työpaikassa välittömästi ja yhtäjaksoisesti 31.3. mennessä palvelussuhteessa vähintään 6 kuukautta ja vuosisidonnaiseen lisään oikeuttavaa palvelusaikaa on vähintään 15 vuotta.
- 2) 3,5 %, jos opettaja on ollut omassa kunnassa välittömästi ja yhtäjaksoisesti 31.3. mennessä palvelussuhteessa vähintään 6 kuukautta ja vuosisidonnaiseen lisään oikeuttavaa palvelusaikaa on vähintään 5 vuotta.
- 3) 3,5 % (yksityisellä 5 %), jos opettaja on ollut omassa kunnassa/työpaikassa palvelussuhteessa 31.3. mennessä vähintään vuoden.
- 4) 2,8 % (yksityisellä 4 %) muussa tapauksessa.

Yksityisen sosiaalipalvelualan työehtosopimuksen mukaan lomaraha on 50 % loma-ajan palkasta.

Opettajalla ei ole oikeutta sopia lomarahan vaihtamisesta vapaaksi. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on mahdollisuus vaihtaa lomaraha vapaaksi vain silloin, jos asiasta on luottamusmiehen kanssa tehty paikallinen virka- ja työehtosopimus. Paikallista oikeutta sopia lomarahojen vaihtamisesta vapaaksi ei sovelleta OVTESiin.

Määräaikaisen opettajan lomapäiväkorvaus

(OVTES osio A, 36 §, 54 §) (Sivista, 3 luku 12 §, 10§)

Koko lukuvuoden työajan palveluksessa olleelle määräaikaiselle päätoimiselle opettajalle, jolla ei ole oikeutta vuosilomaan, maksetaan palvelussuhteen päättyessä lomapäiväkorvauksena kahden päivän varsinainen palkka jokaista palvelussuhteeseen sisältyvää lomanmääräytymiskuukautta kohden. Lomapäiväkorvausta vähentävät palvelussuhteeseen sisältyvät kesäkeskeytyspäivät.

Lukuvuoden työaika lyhyemmissä

kunnallisissa palvelussuhteissa myös syys-, joului-, urheilu- ja pääsiäisloman arkipäivät vähentävät kesäkeskeytyspäivien lisäksi lomapäiväkorvausta. Arkipäiviä ovat muut päivät paitsi kalenterin ”punaiset päivät”, jouluaatto, juhannusaatto ja pääsiäislauantai.

Jos opettajalla on lukuvuoden aikana useita peräkkäisiä yhtäjaksoisia palvelussuhteita, joiden välillä ei ole yhtään selkeää päivää, jolloin hän ei ole palvelussuhteessa samaan kuntaan, katsotaan määräaikaosuudet yhdeksi palvelussuhteeksi lomapäiväkorvausta laskettaessa.

Päiväpalkka lasketaan jakamalla varsinainen palkka sen kalenterikuukauden päivien lukumäärällä, jonka aikana palvelussuhde päättyy.

Lomapäiväkorvaus ei koske sivutoimisia tuntiopettajia.

PALKALLISIA VIRKA- JA TYÖVAPAITA

Sairausloma-ajan palkka

(OVTES osio A, 38–39 §, 41 §, KVTES V luku, 1–5 §) (Sivista, 4 luku 1 §, AVAINTEs 89 §, AVAINTEs 25 §, SOSTES 20 §)

Sairausloma-ajan palkka määräytyy kunkin virka- ja työehtosopimuksen määräysten mukaisesti.

Kunnalla sairausloma-ajan palkka määräytyy pääasiassa KVTESin V luvun 1–5 §:n mukaan tietyin opettajia koskevin poikkeuksin.

Päätoimisella opettajalla on saman kalenterivuoden aikana oikeus saada sairausloman ajalta täysi palkka 60 kalenteripäivän ajalta ja sen jälkeen kaksi kolmasosaa 120 kalenteripäivän ajalta. Lisäksi voidaan harkinnan perusteella maksaa enintään kaksi kolmasosaa palkasta enintään 185 kalenteripäivän ajalta.

Yhdessä tai useammassa erässä 12 kuukautta kestäneiden sairauslomien jälkeen ei saa enää palkkaa, jollei vähintään 30 työssäolopäivää koulun/oppilaitoksen työajalla katkaise sairauslomia.

Edellytyksenä sairausajan palkalle on, että palvelussuhde on välittömästi ennen sairauslomaan jatkunut vähintään 60 kalenteripäivää. Jos palvelussuhde on kestänyt lyhyemmän ajan, opettajalla on oikeus saman kalenterivuoden aikana saada sairausloman ajalta varsinainen palkansa 14 kalenteripäivän ajalta, minkä jälkeen ei makseta mitään palkkaetuja. Palkan maksaminen edellyttää lisäksi, että opettajan virantoimitus tai työsuhde on jo alkanut eli opettaja on ollut työssä työpaikalla ennen sairastumistaan.

Sairausajan karenssiaikaa laskettaessa opettajan palvelussuhde katsotaan

yhdenjaksoiseksi, jos hän on ollut saman kunnan palveluksessa opettajana edellisen lukukauden työajan päättymiseen saakka ja palvelus jatkuu samassa kunnassa seuraavan lukuvuoden työajan alkaessa.

Yksityisellä opetuslalla toimihenkilölle ja päätoimiselle tuntiopettajalle maksetaan työsuhteen jatkuessa täysi palkka kunkin työkyvyttömyystapauksen yhteydessä sen mukaan, miten kauan hänen työsuhteensa on jatkunut yhdenjaksoisesti ennen sairauslomaa. Sairausajan palkka on 9 päivää – 8 viikkoa työsuhteen pituudesta riippuen. Jos toimihenkilö sairastuu uudelleen samaan sairauteen 30 päivän kuluessa työhön palaamisesta, lasketaan aika, jolta työnantaja on velvollinen suorittamaan sairausajan palkkaa, ikään kuin kysymyksessä olisi yksi sairastumisajanjakso. Sairausajan palkka maksetaan kuitenkin saman sairauden uusiutuessa vähintään sairausvakuutuslain tarkoittamalta karenssiajalta, joka on sairastumispäivä ja 9 sitä seuraavaa arkipäivää.

Suurin osa opettajista on opetusvelvollisuuteen tai vuositunteihin perustuvassa työaikajärjestelmässä, johon ei kuulu vuosiloma-oikeutta. Heidän ei ole mahdollista siirtää sairauden takia kesälomaansa, jota ei ole, pidettäväksi myöhemmin. Sen tähden opettajien ei ole pakko hakea sairauslomaa oppilaitoksen kesäkeskeytysajaksi, vaikka he olisivat silloin työkyvyttömiä ja heillä olisi oikeus sairauspäivärahaan.

Laskennallisen vuosiloman päiviä ei lasketa sairausloman, työtapaturman, ammattitaudin eikä eläketapahtumaan tai kuntoutukseen johtavan sairauden palkallisten sairauspäivien lukumäärään. Sen sijaan sairauspäiviksi lasketaan laskennallisen vuosiloman ulkopuolelle jäävät sellaiset päivät, joiksi asianomainen opettaja ei ole hakenut virkavapautta, jos virkavapaa on alkanut ennen kesäkeskeytyksen alkua ja jatkuu sen päätyttyä (OVTES, osio A, 39 §).

Jos opettaja, jolla on vuosiloma-oikeus, on vuosiloman tai säästövapaan alkaessa tai sen aikana sairauden, synnytyksen tai tapaturman vuoksi työkyvytön, siirretään työkyvyttömyysajalle sijoittuvat vuosiloma- tai säästövapaapäivät myöhäisempään ajankohtaan, jos viranhaltija/työntekijä pyytää siirtoa ilman aiheutonta viivytystä ja mikäli mahdollista ennen loman alkua. Samoin menetellään, jos vuosiloman alkaessa tiedetään, että opettaja joutuu sellaiseen sairaanhoitoon, jonka aikana hän on työkyvytön. SOSTESissa vuosilomapäivät siirtyvät vasta 6 oma-

vastuupäivän jälkeen.

Äitiysvapaa

(OVTES osio A, 40 §, KVTES V luku, 7§)
(Sivista, 4 luku 3 §, AVAINTEs 93 §,
SOSTES 23 §)

Opettajan äitiysvapaan pituus on vähintään 72 arkipäivää. Viranhaltijalla/työntekijällä on oikeus saada äitiysvapaan 72 ensimmäiseltä arkipäivältä täysi palkka, mikäli hän on ollut saman kunnan palveluksessa välittömästi ennen äitiysvapaan alkamista vähintään kaksi kuukautta, hakenut äitiysvapaata viimeistään kaksi kuukautta ennen vapaan aiottua alkamista ja esittänyt työnantajalle lääkärin tai terveyskeskuksen antaman sairausvakuutuslaissa tarkoitetun todistuksen raskauden kestosta ja lasketusta synnytyksajasta. AVAINTEs-oppilaitoksissa ja -päiväkodeissa saman työnantajan palvelusaikaa pitää olla vähintään 6 kuukautta ja SOSTESissa vähintään 3 kuukautta.

Äitiysvapaan karenssi-aikaa laskettaessa palvelussuhde katsotaan yhdenjaksoiseksi, jos opettaja on ollut saman kunnan palveluksessa opettajana edellisen lukukauden työajan päättymiseen saakka ja palvelus jatkuu seuraavan lukuvuoden työajan alkaessa.

Sairausvakuutuslain mukainen päiväraha

(OVTES osio A, 41 §)
(Sivista, 4 luku 1 § ja 3 §)

Työnantajalla on oikeus saada opettajan sairausloman ja äitiysvapaan ajalta maksamaansa palkkaa vastaava osa sairausvakuutuslain mukaisesta sairauspäivärahasta ja äitiysrahasta.

Työnantajalla on oikeus saada sairauspäiväraha, äitiysraha, vanhempainraha, määräaikainen kuntoutustuki ja kuntoutusraha kesäkeskeytysajalta myös silloin, kun opettaja, jolla ei ole vuosiloma-oikeutta, ei ole hakenut virkavapaata kesäkeskeytysajaksi. Laskennallisen vuosiloman ajalta ja ammattikorkeakoulun kesä-vapaaajakson 30 ensimmäisen päivän ajalta työnantajalla ei ole oikeutta näihin päivärahoihin. Opettajalle maksetaan silloin normaali palkka ja päivärahat.

Jos opettajalla on oikeus saada työansion menetyksestä korvausta muualta, hänelle maksetaan sairausajan palkasta ainoastaan korvauksen ylittävä osa. Korvaukseksi ei tällöin katsota hoitoa, siihen verrattavia kustannuksia, haittarahaa, sen sijasta maksettavaa kertakaikkista korvausta eikä tapaturmavakuutuslain 20 §:ssä mainittuja lisiä ja korvauksia. Sairausajan palkka maksetaan kuitenkin täysimääräisenä, mikäli korvauksen saa-

minen perustuu opettajan vapaaehtoisesti kustantamaan etuuteen tai hän saa korvausta sellaisen työtapaturman johdosta, joka ei ole aiheuttanut kysymyksessä olevaa sairauslomaa (KVTES V luku 2 § 7 mom.).

Palkallisen äitiysvapaan ajalta äitiysraha maksetaan siis työnantajalle. Samoin äitiys- ja vanhempainraha maksetaan työnantajalle silloin, kun työnantaja maksaa palkkaa äidille tai isälle, joka ei ole hakenut äitiys- tai vanhempainvapaata oppilaitoksen kesäloma-ajaksi. Äitiysraha ja vanhempainraha maksetaan kuitenkin aina äidille tai isälle vuosiloman tai 16.6. alkavan laskennallisen vuosiloman ja ammattikorkeakoulun kesä-vapaaajakson 30 ensimmäisen arkipäivän ajalta, vaikka työntekijä saisi palkkaa.

Isyysvapaa

(KVTES V luku 5 ja 8 §)
(AVAINTEs 95 § 2 mom.) (SOSTES 23 §)
(Sivista, 4 luku 3 §)

Isyysvapaapäiviä on enintään 54 arkipäivää ja ne on pidettävä ennen kuin lapsi täyttää kaksi vuotta. Isän isyysvapaapäivät eivät vähennä vanhempainvapaapäiviä. Isyysvapaan 12 ensimmäistä arkipäivää ovat palkallisia, mikäli työ- ja/tai virkaehtosopimuksessa määritelty palvelussuhteen vähimmäisaika täyttyy. AVAINTEs:n mukaan isyysvapaa on palkallinen 9 ensimmäiseltä arkipäivältä. Yksityisen opetusalan ja yliopistojen työehtosopimuksen sekä SOSTESin mukaan se on palkallinen 6 arkipäivän ajan.

Isyysvapaasta voidaan pitää äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana yhteensä enintään 18 arkipäivää, mutta kaikki päivät voi pitää myös ko. kausien jälkeen. Äitiys- ja vanhempainvapaakaudella isyysvapaa voidaan jakaa enintään neljään jaksoon. Äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella isyysvapaata voidaan pitää enintään kahdessa jaksossa.

Enintään 12 arkipäivää pitkä isyysvapaa on haettava yksi kuukausi ennen isyysvapaan alkamista, muuten hakuaika on kaksi kuukautta.

Osittainen hoitovapaa

(OVTES osio A, 43 §; KVTES V luku, 5 §)
(Sivista, 4 luku 3 §)

Osittaista hoitovapaata voi saada siihen saakka, kun peruskoulussa olevan lapsen toinen lukuvuosi päättyy tai pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevan lapsen kolmas lukuvuosi päättyy. Osittaista hoitovapaata pitää hakea viimeistään 2 kuukautta ennen aiottua vapaan aloittamista. Vapaan pitämisestä ja pituudesta sovitaan työnantajan kanssa.

Opetusvelvollisuustyöajassa olevan opettajan osittainen hoitovapaa on toteutettavissa siten kuin työnantaja ja opettaja siitä sopivat. Jos sopimukseen ei päästä, opettajan opetustuntimääräksi vahvistetaan keskimäärin 18 tuntia viikossa. Yksityisellä opetuslalla opetustuntimääräksi vahvistetaan tuolloin 4/5 opettajan omasta opetusvelvollisuudesta.

Kokonaistyöaikaa noudattavalle opettajalle osittainen hoitovapaa myönnetään samassa suhteessa opetustunneista ja muusta työajasta kuin mitä nämä työajan osat ovat viikoittaisesta kokonaistyöajasta.

Tilapäinen hoitovapaa

(KVTES, V luku, 9 §), (Sivista, 4 luku 3 §)
(AVAINTESSA 98 §) (SOSTES 22 § 1. a)

Kun alle 10-vuotias (12-vuotias, KVTES) tai vammaisen lapsi sairastuu äkillisesti, on lapsen vanhemmalla, huoltajalla tai samassa taloudessa vakituisesti asuvala oikeus saada tilapäistä hoitovapaata lapsen hoidon järjestämiseksi tai hoitamiseksi enintään 4 työpäivää. Oikeus vapaaseen on lapsi- ja sairauskohtainen. Vanhemmat voivat jakaa tilapäisen hoitovapaan 4 päivää.

Tilapäiseltä hoitovapaalta maksetaan palkka enintään 3 peräkkäiseltä kalenteripäivältä lapsen sairastumisesta lukien. Jos siis lapsen ensimmäinen sairauspäivä on perjantai, palkallisia päiviä ovat perjantai, lauantai ja sunnuntai. Vapaa voi pitää täydet 4 työpäivää, jolloin maanantai, tiistai ja keskiviikko ovat palkattomia. Päätoimisella tuntiopettajalla ja määräaikaisella opettajalla on oikeus 3 palkalliseen hoitopäivään, jos palvelussuhde on kestänyt vähintään 60 kalenteripäivää. SOSTESissa palkallinen poissaolo voi jatkua enintään 3 työpäivää sairastumisen alusta lukien.

Jos lapsi joutuu äkillisenkin sairauden vuoksi sairaalahoitoon, katsotaan, että lapsen hoito on järjestetty sairaalassa eikä vanhemmilla ole oikeutta palkalliseen virkavapauteen. Etukäteen tiedossa oleva lapsen sairaalahoito tai lääkärillä käyminen ei täytä tilapäisen hoitovapaan edellytyksiä. Näissä tapauksissa vanhemmilla voi olla oikeus palkattomaan poissaoloon pakottavista perhesyistä.

Muita virka- ja työvapaita

(OVTES osio A, 45 §, KVTES V luku 12 §)
(Sivista, 4 luku 4 §, AVAINTESSA 102 §,
SOSTES 22 §)

Reservin kertausharjoituksiin tai pelastustoimilain (561/1999) 53 §:n nojalla väestönsuojelukoulutukseen määrätulle maksetaan kertausharjoitusten tai väes-

tönsuojelukoulutuksen ajalta varsinainen palkka vähennettynä reserviläispalkan tai vastaavan korvauksen määrällä. Niiltä opettajilta, joilla ei ole säännöksiin ja määräyksiin perustuvaa oikeutta vuosilomaan, ei tehdä tätä vähennystä koulun kesäkeskeytyksen ajalta.

Edellä mainittua määräystä ei sovelleta vapaaehtoiseen kertausharjoitukseen osallistuvaan.

Työpäiväksi sattuvat 50- ja 60-vuotispäivät, oma vihkiäispäivä, parisuhteen rekisteröimispäivä, aviopuolison, rekisteröidyn parisuhteen osapuolen, vanhemman, lapsen, veljen ja sisaren hautaispäivä (siunauspäivä) sekä asevelvollisuuslain mukainen kutsuntapäivä ovat palkallisia vapaapäiviä. Vapaapäiväksi sattuvat tai vuosiloma-aikaan ajoittuvat päivät eivät oikeuta saamaan vapaapäivää muuna ajankohtana.

Virantoimituksen keskeytyminen terveydenhoidollisten tutkimusten vuoksi

(OVTES Osio A, 44 §)
(KVTES III luku 4 § 2 mom.)
(Sivista 4 luku 2 §)
(AVAINTESSA 28 § 6 mom.) (SOSTES 21 §)

Lääkäriässä tai tutkimuksissa käynti on palkallista, jos viranhaltija on työnantajan määräämässä terveydenhoidollisessa tutkimuksessa, jatkotutkimuksessa tai tarkastuksessa tai viranhoidon edellyttämässä lakimääräisessä tarkastuksessa. Samoin jos viranhaltija on joutunut todellisen tarpeen niin vaatiessa lääkärin määräämään tutkimukseen tai synnytystä edeltäviin lääketieteellisiin tutkimuksiin tai lääkärintarkastukseen, joka on välttämätön sairausvakuutuslain mukaisen äitiysrahan saamiseksi.

Tutkimukseen on todellinen tarve, jos sitä ei voida tehdä työajan ulkopuolella tai jos on kyse äkillisestä tutkimustarpeesta. Palkallinen tutkimusaika ei koske oma-aloitteista lääkärissä ja hoidossa käyntiä eikä useamman päivän kestäviä tutkimuksia eikä tutkimuksia, jotka on tehty viranhaltijan oma-aloitteisen lääkärissäkäynnin yhteydessä.

PALKATTOMAT VIRKA- JA TYÖVAPAAT

Perhevapaa

Palkattomat perhevapaat eivät ole harkinnanvaraisia virkavapaita. Niiden hakeamista ja myöntämistä määrittävät määräykset ja säännökset. Vanhemmilla on oikeus itse valita palkattomien perhevapaiden alkamis- ja päättymisajankohdat, jos he noudattavat niiden hakemista, pi-

tuutta ja jaksottamista koskevia säädöksiä ja määräyksiä.

Hoitovapaata on oikeus saada siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Alle kouluikäisen ottolapsen vanhemmat voivat olla hoitovapaalla siihen saakka, kun lapsi täyttää 3 vuotta tai niin kauan, että lapseksi ottamisesta on kulunut 2 vuotta.

Perhevapaita on haettava pääsääntöisesti viimeistään 2 kuukautta ennen vapaan aiottua alkamista. Virkasuhteisten on haettava virkavapaata kirjallisesti ja työsuhteisten on todisteellisesti ilmoitettava työnantajalle työvapaasta.

Jos opettajalla ei ole oikeutta vuosilomaan, hänen ei tarvitse hakea virkavapaata kesäkeskeytysajaksi.

Poissaolo perheenjäsenen tai muun läheisen hoitamiseksi

Työsopimuslaisissa on määräys (7a §), jossa säädetään työstä poissaolosta perheenjäsenen hoitamiseksi. Tämä perhevapaa on sellaisia tilanteita varten, joissa työntekijän perheenjäsen tarvitsee apua jokapäiväisissä toiminnoissa. Säädestä sovelletaan työsuhteisten henkilöiden lisäksi myös kunnan viranhaltijoihin, koska heidän perhevapaansa määräytyvät työsopimuslain säännösten perusteella.

Tilapäinen poissaolo pakottavista perhesyistä

Viranhaltijalla ja työntekijällä on oikeus tilapäiseen poissaoloon työstä, jos hänen välitön läsnäolonsa on välttämätöntä perhettä kohdanneen, sairaudesta tai onnettomuudesta johtuvan ennalta arvaamattoman ja pakottavan syyn vuoksi. Tällöin virkavapaus on palkatonta.

Kela voi maksaa erityishoitorahaa.

Harkinnanvarainen virka-/työvapaa

Muun kuin edellä mainittujen syiden vuoksi myönnetyn virka-/työvapaan osalta työnantaja harkitsee, maksetaan-ko vapaan ajalta palkkaa ja jos maksetaan, minkä verran. Sama koskee poissaoloa muun pätevän syyn vuoksi, vaikka virka-/ työvapaata ei ole myönnetty.

Harkinnanvaraisen virkavapaan myöntäminen on työnantajan päätettävissä. Henkilöstön tasapuolinen kohtelu virkavapaita myönnettäessä edellyttää, että harkinnanvaraisten virkavapaiden myöntämisen periaatteista on neuvoteltu työnantajan ja henkilöstön kesken ja neuvottelujen tuloksena on luotu periaatteet harkinnanvaraisten virkavapaiden myöntämisen perusteista, palkallisuudesta, vapaapäivien mukaan lukemisesta jne. Periaatteiden tulee olla koko hen-

kilöston tiedossa.

Harkinnanvarainen virkavapaa myönnetään hakemuksen mukaan tai hylätään. Jos työnantaja pitää mahdollisena myöntää virkavapaa haettua lyhempana tai pidempänä, pitää anojan tehdä uusi hakemus tai antaa kirjallinen suostumus muuksi ajaksi myönnettävään virkavapaaseen.

Opintovapaa

Opintovapaata voi pitää enintään kaksi vuotta viiden vuoden aikana, kun päätoiminen palvelussuhde on kestänyt yhdessä tai useammassa jaksossa vähintään vuoden. Jos palvelussuhde on kestänyt vähintään kolme kuukautta, henkilöllä on oikeus enintään viiden päivän opintovapaaseen. Vapaan voi käyttää yhdessä tai useammassa jaksossa.

Opintovapaalla oleva voi saada aikuis-koulutustukea, jonka myöntää ja maksaa Koulutusrahasto. Tuen kestoajan ja määrän voi laskea Koulutusrahaston laskureilla.

www.koulutusrahasto.fi

Vuorotteluvapaa

Vuorotteluvapaa on harkinnanvarainen virkavapaa, joten sen saamisen ehtoista kannattaa kysyä oman kunnan/oppilaitoksen luottamusmiehiltä tai omalta esimieheltä. Vuorotteluvapaalle voi lähteä kokoaikatyöstä tai työstä, jossa työaika on yli 75 % alalla sovelletusta kokoaikatyöstä.

Vuorotteluvapaan ehtoista, saamisen edellytyksistä, työhistoria vaatimuksesta, jaksottamisesta jne. löytyy tietoa muun muassa OAJ:n verkkosivujen Työelämäoppaasta, Opettajien työttömyyskassan verkkosivuilta tai työ- ja elinkeinoministeriön sivuilta.

www.opetk.fi

www.tem.fi

www.mol.fi

Palkaton virkavapaa ennen koulun lyhytaikaista lomaa

(OVTES, osio A, 37§ 2 mom. soveltamisohje)

Jos kunnan palveluksessa oleva opettaja on ollut palkattomalla virkavapaalla ennen koulun lyhytaikaista lomaa eikä ole hakenut vapaata koulun/oppilaitoksen loma-ajaksi (syys-, joulun-, urheilun- ja pääsiäisloma), hänellä ei ole oikeutta loma-ajan palkkaan. Määräyksen tavoitteena on turvata sijaiselle palkka myös loman ajalta. Siten, jos sijaiselle ei makseta palkkaa loman ajalta, ei ole perusteltua jättää viranhaltijaakin ilman palkkaa. Sopimuksen tarkoituksena ei ole, että lyhyt virkavapaus johtaa palkattomaan loma-aikaan.

TUNTIOPETTAJA

(OVTES:n osio A, 51–57 § sekä

ao. osiot ja liitteet)

(Sivista, 6 luku 15-16 § sekä 7 luku)

Tuntiopettajan peruspalkka ja opetusvelvollisuus ovat pääsääntöisesti samat kuin vastaavalla viranhaltijalla. Tuntiopettajan palvelussuhteen ehtoja koskevat määräykset ovat OVTESin osio A:ssa sekä ao. osiossa ja liitteessä.

Jos päätoimisen tuntiopettajan tuntimäärä on alle viranhaltijan opetusvelvollisuustuntimäärän, maksetaan hänelle se osa varsinaisesta palkasta, mikä vastaa hänen tuntimääränsä suhdetta viran opetusvelvollisuuteen.

Jos kunnassa tai kuntayhtymässä on osoitettavissa tarvetta päätoimiselle tuntiopettajalle, tulee toistaiseksi otettu tuntiopettaja määritellä päätoimiseksi. Avointa tuntimäärää ei saa käyttää annettaessa virkamääräystä (tuntiopettaja toistaiseksi). Jos tarvetta päätoimiselle tuntiopettajalle ei ole, tuntiopettaja on sivutoiminen.

Päätoimisuus

(OVTES osio A, 51 §) (Sivista, 6 luku 15 §)

Tuntiopettaja on päätoiminen, jos hän opettaa yhdessä tai useammassa koulussa tai oppilaitoksessa yhteensä vähintään 16 tuntia. Päätoimisuuden raja aikuislukiossa ja lukion aikuislinjalla on 14 tuntia viikossa. Kokonaistyöajassa ja ammattikorkeakoulujen työaikajärjestelmässä päätoimisuuden raja on 760 tuntia vuodessa. Tunnit voivat kertyä myös useamman eri kunnan tai muun ylläpitäjän kouluista tai oppilaitoksista.

Koululla ja oppilaitoksella tarkoitetaan ammattikorkeakoulua ja valtion tai valtionosuutta saavaa yksityistä tai kunnallista koulua tai oppilaitosta, lukuun ottamatta kansalaisopistoja, kansanopistoja, lasten ja nuorten taidekouluja ja ammatillisia aikuiskoulutuskeskuksia.

Luokkatunneiksi katsotaan myös sellaiset luokan ulkopuoliset tehtävät, joista palkkio maksetaan vuosiviikkoilytuntipalkkiona.

Painotettu peruspalkka ja opetusvelvollisuus

(OVTES osio A, 52–53 §)

(Sivista, 6 luku 15§)

Jos päätoiminen tuntiopettaja opettaa samassa oppilaitoksessa eri aineita, joissa opetusvelvollisuus ja/tai hinnoittelutunnuksen mukainen peruspalkka ovat erisuuruiset, lasketaan hänelle aineiden luokkatuntimäärillä painotettu perus-

palkka ja/tai opetusvelvollisuus. Painotettua opetusvelvollisuutta ja painotettua peruspalkkaa laskettaessa otetaan huomioon vain varsinaiset oppiainetunnit, ei erityistehtävätunteja.

Tehtävien vaativuus otetaan huomioon tuntiopettajan palkan painotuslaskelmassa. Esimerkiksi, jos monialaisessa ammatillisessa oppilaitoksessa tuntiopettajan palkka määräytyy ammattioppilaitoksen (liite 4) ja kauppaoppilaitoksen (liite 5) tuntien perusteella ja tehtävät ammattioppilaitoksessa ovat olennaisesti vaativammat ja tehtäväkohtainen palkka tämän takia hinnoittelutunnuksen peruspalkkaa korkeampi, palkan painotuksessa käytetään tehtäväkohtaista palkkaa.

Saman kunnan peruskouluja (vuosiluokat 1–6, 7–9 ja erityisopetus) pidetään samana oppilaitoksena. Myös saman kunnan lukioita ja aikuislukioita pidetään keskenään samana oppilaitoksena (ei yhdessä peruskoulujen kanssa).

Esimerkki:

Peruskoulun vuosiluokkien 7–9 päätoimisen tuntiopettaja, 14 luokkatuntia äidinkieltä ja kirjallisuutta, opetusvelvollisuus 18, historiaa ja yhteiskuntaoppia 6 luokkatuntia, opetusvelvollisuus 23 tuntia:

Painotettu opetusvelvollisuus = $(14 \times 18 + 6 \times 23) / (14 + 6) = 19,50 \approx 19$

Painotettu peruspalkka pyöristetään normaalin pyöristyssäännön mukaisesti. Painotettu opetusvelvollisuus pyöristetään kokonaisluvuksi, paitsi ammattioppilaitoksessa (liite 4), jossa se pyöristetään kahden desimaalin tarkkuuteen. Opetusvelvollisuuden ollessa yhtä lähellä kahta lukua, pyöristys tehdään alaspäin.

Useamman koulun/oppilaitoksen tuntien perusteella päätoimisen tuntiopettajan palkka

(OVTES osio A, 52 § 3 mom.)

(Sivista, 6 luku 15 §)

Useamman eri koulun tai oppilaitoksen tuntien perusteella päätoimiseksi tulevan tuntiopettajan palkka määräytyy kunkin koulun tai oppilaitoksen osalta erikseen asiaa koskevan sopimusliitteen mukaisesti.

Jokaisessa oppilaitoksessa lasketaan se tuntien määrä, joka siinä oppilaitoksessa kuuluu maksettavan varsinaisen palkan piiriin ja se tuntien määrä, joka siinä oppilaitoksessa muodostuu ylitunneiksi ja joilta maksetaan ylituntipalkkio. Varsinaisen palkan määrittävät tunnintuntien pyöristetään lähimpään tai lähimpään alempaan kokonaislukuun.

Sivutoiminen tuntiopettaja

(OVTES osio A, 55-57§ mom.)

(Sivista, 6 luku 16 §)

Sivutoimiselle tuntiopettajalle maksetaan oppitunneista tuntipalkkio, joka määräytyy sen mukaan, missä ja mitä opetusta tuntiopettaja antaa. Tuntipalkkiot maksetaan jokaisesta oppiaineesta erikseen. Painotuslaskelmia ei tehdä.

Sivutoimisen tuntiopettajan tuntipalkkio pidetyltä tunnilta muissa kuin yleissivistävissä kouluissa lasketaan samoin kuin kertatuntipalkkio. Yleissivistävän kunnallisen koulun sivutoimisen tuntiopettajan tuntipalkkio saadaan kertomalla kertatuntipalkkio (yhden ylitunnin hinta) peruskoulussa luvulla 0,94 ja lukiossa ja aikuislukiossa luvulla 0,96.

Sivutoimiselle tuntiopettajalle maksetaan kunnallisissa oppilaitoksissa työnantajan määräämän koulutuksen ja reservinkertausharjoitusten sekä itsenäisyyspäivän ajalle sijoittuvien oppituntien palkkio.

Jos sivutoimisen tuntiopettajan palvelussuhde on jatkunut kunnallisessa oppilaitoksessa vähintään 60 kalenteripäivää, hänellä on oikeus saada sairausajalta pitämättä jääneiltä tunneilta tuntipalkkio sairastumispäivältä ja sitä seuraavalta yhdeksältä arkipäivältä, kuitenkin enintään siihen saakka, kun hänen oikeutensa sairauspäivärahaan alkaa, ellei ao. liitteessä ole muuta määrätty.

IRTISANOMISAJAT

(OVTES osio A, 58 §)

(Sivista, 1 luku 4 §)

Työnantajan irtisanoessa toistaiseksi otetun opettajan virka- tai työsuhteen irtisanomisaika on vähintään

- 14 päivää, jos palvelussuhde on jatkunut enintään yhden vuoden
- 1 kuukausi, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli vuoden mutta enintään 4 vuotta
- 2 kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli 4 mutta enintään 8 vuotta
- 4 kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli 8 mutta enintään 12 vuotta
- 6 kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli 12 vuotta.

Toistaiseksi otetun virka- ja työsuhteen opettajan irtisanoutuessa irtisanomisaika on vähintään

- 14 päivää, jos palvelussuhde on jatkunut enintään 5 vuotta
- 1 kuukausi, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli 5 vuotta

- 2 kuukautta, jos viranhaltijan ottaminen kuuluu valtuustolle.

Määräaikaisen virkasuhteen opettajan irtisanomisaika on molemmin puolin 14 kalenteripäivää.

Irtisanomisaika alkaa kulua sitä päivää seuraavasta päivästä, jona irtisanominen on annettu tai saatettu tiedoksi. Opettajan pyynnöstä tai suostumuksella voidaan noudattaa määräyksiä lyhempää irtisanomisaikaa.

Määräaikaista työsuhteen ei pääsääntöisesti voi irtisanoa.

Sekä opettaja että työnantaja ovat sidottuja työsuhteen määräajan päättymiseen asti, ellei määräaikaisessa työsuhteen ole erikseen sovittu mahdollisuudesta päättää työsuhte myöskin irtisanomalla. Työnantaja ja opettaja voivat tietenkin sopia määräajan lyhentämisestä eli työsuhteen päättymisestä sovittua aikaisemmin.

VIISIKUUKAUSIEN SUUNNITELMA

Työnantajan on pyrittävä ennen työvuoden alkua suunnittelemaan opettajan työ koko lukuvuodeksi. Oppilaitoksen lukuvuositin laadittava työsuunnitelma, joka sisältää kaikki opettajille lukuvuoden aikana määrättävät opetus- ja muut työt, on keskeinen työnjohdon väline.

Opettajien kanssa yhteistyössä tehty vuosisuunnitelma takaa oppilaitoksen työn sujumisen. Opettajat tietävät, mitä pitää tehdä ja minkälaiset resurssit työnantaja on tehtäviin antanut.

Opintokäynnit, opintoretket ja leirikoulu on merkittävä vuosisuunnitelmaan poikkeamisena tavanomaisesta työskentelystä. Tällöin opettaja on virantoimituksessa ja hänellä on opettajan oikeudet ja velvollisuudet.

Vuosisuunnitelmaan merkitty retki tai leirikoulu on samalla siihen osallistuvalla opettajalle virkamattomuuksien määrä, joka tuo oikeuden matkakustannusten korvaukseen, esimerkiksi päivärahaan.

Leirikoulua suunniteltaessa ja toteutettaessa tulee pystyä varmistamaan oppilaiden turvallisuus ja opetuksen turvalliset järjestelyt kaikissa tilanteissa. Opettajalla on pedagoginen vapaus valita opetusmenetelmänsä opetussuunnitelman puitteissa. Leirikoulun onnistunut toteuttaminen edellyttää opettajan halukkuutta sitoutua prosessiin.

Kesäaikana opettajia ei voida määrätä opetustyöhön laajemmin tai pidemmäksi aikaa niin kuin ennen vuotta 1999 oli mahdollista, ellei kesäopetuksesta sovita pai-

kallisesti luottamusmiehen kanssa. Myös muut oppilaitoksen loma-ajat ovat samalla tavoin suojattuja.

Kunta-alan sopimuksen soveltamisohjeessa (KT 5/2003 ja 17/2007) todetaan tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun viitaten, että myös opetuslalla tulisi pyrkiä välttämään liian lyhyitä päivittäisiä työrupeamia tapauksissa, joissa viranhaltijan tarpeet tai toiminnan kannalta perusteltu syy eivät muuta edellytä.

Jos lukuvuoden alkaessa vahvistettu opettajan ylituntien määrä lisääntyy lukuvuoden aikana, pitää opettajan vuosisuunnitelma ja palkkaus korjata mahdollisimman pian vastaamaan muuttunutta tuntimäärää. Ylitunnit on maksettava viimeistään työn tekemistä seuraavan kalenterikuukauden aikana.

Toisinaan kaikki opettajalle vuosisuunnitelmassa määrätty palkkauksen perusteena olevat tunnit eivät toteudu. Opettajan palkkaus on korjattava silloin mahdollisimman pian oikean tuntimäärän mukaiseksi koko lukuvuodelta.

Viranhaltijalla on kuitenkin aina oikeus saada vuositasolla opetusvelvollisuustuntimäärää vastaava varsinainen palkka ja päätoimisella tuntiopettajalla päätoimisuuden tuntirajan edellyttämä palkka. Mahdollisesta palkan takaisinperinnästä on tehtävä viranhaltijapäätös. Takaisinmaksuaikataulusta tulee sopia opettajan kanssa. Takaisinperintätilanteissa kannattaa ottaa yhteyttä kunnan luottamusmieheen.

Kokonaistyöajassa ja vuositunteihin perustuvassa työajassa olevien opettajien kaikki työ on merkittävä vuotuisen työaika-suunnitelmaan. Aikaresurssin käytön seuraaminen on opettajan tehtävä, jotta tehtävään varatun ajan riittävyys voidaan seurata. Mikäli aikaa ei ole varattu riittävästi, tulee opettajan neuvotella esimiehen kanssa työaika-suunnitelman muuttamisesta. Opettajan kokonaistyöaika ei voida ylittää lukuun ottamatta ammattikorkeakouluja ja aikuisopetuskeskuksia, joissa ylitys korvataan erikseen.

YLEISSIVISTÄVÄ KOULU

Laura Nurminen

TYÖAIKA

Oppilastyöpäivät

Perusopetuslain 23 §:n mukaan peruskoulun lukuvuosi alkaa 1. päivänä elokuuta ja päättyy 31. päivänä heinäkuuta. Lukuvuodessa on 190 työpäivää. Lukuvuoden työpäivistä vähennetään muuksi arkipäiväksi kuin lauantaksi sattuvat itsenäisyyspäivä, loppiainen ja vapunpäivä. Perusopetusasetuksen 7 §:n mukaan lukuvuoden koulutyö päätetään viikon 22 viimeisenä arkipäivänä.

Lukuvuonna 2019–2020 itsenäisyyspäivä, loppiainen ja vappu sijoittuvat arkipäiville, joten oppilastyöpäiviä on 187.

Sekä Kunnallisen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimuksen osion A 32 §:ssä, että Yksityisen Opetusalan työehtosopimuksen 6 luvun 18 §:ssä on sovittu, että työpäivien lukumäärä, opetustyön ja muun työnantajan määrättävissä olevan työajan sijoitus sekä oppituntin pituus määräytyvät 31.12.1998 voimassa olleen lainsäädännön ja työsuunnitelmasta tai sitä vastaavasta asiakirjasta ilmenevän vakiintuneen käytännön mukaisesti. Määräyksen tarkoituksena on säilyttää työnantajan määrättävissä oleva osuus opettajan työajasta entisellään. Yksityisissä oppilaitoksissa ei myöskään voida poiketa oppituntien pituudesta eikä kesätyöajasta edes erikseen luottamusmiehen kanssa sopimalla.

Työnantajan määrättävissä oleva opettajan työaika tulee sijoittaa siten, että opettajalle annetaan esimerkiksi syys-, joulu- ja urheiluloma sekä kesällä entistä vastaava vapaa-aika opetuksesta ja muusta opettajan työstä.

Oppituntin pituus

Oppituntin pituus on 60 minuuttia. Opetukseen tulee käyttää peruskoulussa tuntia kohti vähintään 45 minuuttia. Opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. (Perusopetusasetus 3 §, 4 mom.)

Lukiossa ja aikuislukiossa on edelleen noudatettava oppilaitoksessa vakiintunutta käytäntöä, joka oli voimassa ennen 1.1.1999. Pääsääntöisesti lukion oppitunti kestää 45 minuuttia. Aikuislukion oppituntin pituus on 40 minuuttia.

Jos kuitenkin luottamusmiehen kanssa erikseen sovitaan lukion tai aikuislukion opetukseen käytettävän ajan ja välituntien järjestämisestä vakiintuneesta käytännöstä poikkeavalla tavalla, se ei saa johtaa opettajien työpäivän piteneemiseen eikä siihen, että yhdistettyjen välituntien aikana teetetään muuta työtä.

Kesäopetus

Opettaja ei voida määrätä opetustyöhön kesäaikana laajemmin tai pidemmäksi aikaa kuin ennen vuotta 1999 on ollut mahdollista, ellei kesäopetuksesta sovita paikallisesti luottamusmiehen kanssa. Myös muut oppilaitoksen loma-ajat ovat samalla tavoin suojattuja. Peruskoulussa lomaopetuksen kieltää lainsäädäntö.

Kesäkeskeytysaikana voidaan edelleen pitää uusintakuulusteluja yhtä paljon ja samoina aikoina kuin vakiintuneesti ennen vuotta 1999. Aikuislukioiden elokuun kesäkurssit ovat olleet vakiintunutta toimintaa. Muuna aikana annettavasta kesäopetuksesta pitää sopia paikallisesti luottamusmiehen kanssa.

Työaika lyhentävät arkipyhät

(OVTES osio B, 15 §)

Vaikka muuksi kuin lauantaksi tai sunnuntaiksi sattuvat itsenäisyyspäivä, loppiainen ja vapunpäivä vähentäisivät oppilaiden vuotuisten koulutyöpäivien määrää, ovat ne opettajalle työjärjestyksen mukaisia palkallisia päiviä. Opettajan palkanmaksussa lukuvuoden työpäivien lukumäärä on siis päiväkoulussa 190 ja aikuislukiossa laskennallisesti 165. Vastaavasti työviikkoja on tasan 38 tai 33.

Laskettaessa opettajan työpäiviä tai tuntimääriä sellaiselta lukuvuoden osalta, joka sisältää näitä arkipyhiä, käsitellään pyhäpäiviä samalla tavalla kuin muitakin jaksoon kuuluvia työpäiviä.

Opettajatyöpäivät

(OVTES osio B, 14 §)

(Sivista, 7 luku, osio A, Liite 1, 29§ ja 30§)

Suunnittelu- ja koulutuspäivät eli vesopäivät

Peruskoulun, lukion ja aikuislukion toistaiseksi otetulla opettajalla ja vähintään lukuvuoden työajaksi otetulla määrää-

kaisella opettajalla on velvollisuus osallistua lukuvuoden aikana kolmeen kuusi tuntia kestävään suunnittelu- ja koulutustyöpäivään (veso-päivät). Yksityisellä opetuslalla vastaava koulutukseen ja suunnittelutyöhön osallistumisvelvollisuus on 18 tuntia lukuvuodessa.

Yksi päivästä voidaan jakaa pidettäväksi kahtena eri tilaisuutena, joiden yhteispituus on kuusi tuntia. On myös mahdollista sopia työnantajan kanssa vesopäivän korvaamisesta muulla vastaavalla koulutuksella.

Jos päätoimisen opettajan palvelussuhde, esimerkiksi sijaisuus, kestää vain osan lukuvuoden työajasta, hänellä ei ole osallistumisvelvollisuutta, ei myöskään sivutoimisella tuntiopettajalla.

Mikäli opettaja on osittaisella hoitovapaalla, osa-aikaeläkkeellä tai muuten osittaisella virkavapaalla, veso-päiviin voi osallistua samassa suhteessa kuin työaika on täydestä työajasta. Opetusvelvollisuus vastaa täyttä työaika.

Opinto-, suunnittelu- ja muu opettajan työaika

Toistaiseksi palveluksessa olevalla sekä määräaikaisella vähintään lukuvuoden työajaksi otetulla viranhaltijalla on velvollisuus lisäksi osallistua työnantajan määräämään opinto-, suunnittelu- tai muuhun opettajatyöhön. Työaika on toistaiseksi palveluksessa olevalla sekä määräaikaisella lukuvuodeksi otetulla lukuvuoden aikana 24 tuntia. Lukuvuoden työajaksi otetulla työaika on enintään 20 tuntia. Lukuvuoden työaika lyhyemmäksi ajaksi palkattuja päätoimisia ja sivutoimisia tuntiopettajia koskevat erilliset määräykset.

Kunnallisen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimuksen mukaan tästä työajasta määrätään 12 tuntia oppilastyöpäivinä pidettävänä tilaisuuksina. Perustellusta syystä työaika voidaan määrätä pidettäväksi korkeintaan yhtenä erillisenä 6 tunnin päivänä. Tämä päivä tulee pitää oppilastyövuoden aikana lauantapäivänä. Muut tunnit työajasta pidetään osana yhteissuunnittelutyöaika-ao. koulutusmuodon liitteen määräyksen mukaan. Muuna opettajatyönä ei voida määrätä työtä, joka on opetusvelvollisuuteen luet-

tavissa tai työtä, jonka korvaaminen perustuu erilliseen OVTESin määräykseen.

Yksityisellä opetusallalla ei ole tehty muutoksia yhteissuunnittelu-aikaan.

Kehittämispäivät

Veso-päivien lisäksi työnantaja voi määrätä opettajan osallistumaan enintään kahteen kuuden tunnin pituiseen suunnittelu-, koulutus- ja työyhteisön kehittämispäivään lukuvuodessa. Päivät on sijoitettava välittömästi lukukauden työajan päättymisen tai alkamisen yhteyteen.

Jos kehittämistyöpäiviä on lukuvuodelle määrätty kaksi, toinen niistä saadaan järjestää kahtena kolmen tunnin oppilastyöpäiville ajoitettavana tilaisuutena. Kehittämistyöpäivästä opettajalle maksetaan päiväpalkka. Maksatus tapahtuu kehittämistyöpäivää seuraavan kuukauden palkanmaksun yhteydessä.

Yksityisellä opetusallalla työnantaja voi määrätä opettajalle sopimuksessa varatun 18 tunnin lisäksi muuta koulun kehittämistyötä. Korvauksena opettaja saa 1,5 tunnin työ määrästä yhden tunnin ylittämispalkkion. Vastaavasti maksetaan myös muusta työnantajan määräämästä lisätyöstä.

Muu henkilöstökoulutus

Kunta-alan henkilöstökoulutuksesta on sovittu koulutussopimuksessa. Sen mukaan täydennyskoulutukseen osallistuvalla henkilöllä maksettavat koulutuksen palkka ja kustannusten korvaukset riippuvat siitä, miten tarpeellisenä kuntatyönantaja pitää koulutusta.

Jos koulutusta pidetään henkilön virka- tai työtehtävien kannalta välttämättömänä, henkilö vapautetaan normaaleista tehtävistään ja määrätään osallistumaan koulutukseen virkamatkana. Työntekijä huolehtii tällöin matka- ja majoituskustannuksista mahdollisine päivärahoineen sekä koulutuskustannuksista. Virkamatkan ajalta ei tehdä palkanvähennyksiä, mutta ei myöskään makseta lisäpalkkaa.

Opettajalle maksetaan koulutuksen ajalta normaali palkka. Tämän vuoksi opetusvelvollisuuteen perustuvassa työaikajärjestelmässä oleva opettaja ei ole velvollinen osallistumaan veso-päivien lisäksi muuhun kuin työjärjestyksen mukaisten tuntien aikaiseen koulutukseen. Muu koulutus tapahtuu opettajan omalla ajalla.

Kokonaistyöaikaa tai vuositunteihin perustuvaa työaikaa noudattavien opettajien koulutukseen käytetty aika luetaan vuositunteihin.

PALKKAMÄÄRÄYKSIÄ

Demonstraatioiden valmistelutunnit

(OVTES osio B, 17 §) (Sivista, 7 luku osio, A Liite 1, 24 §, 3-4 ja 25 § 15)

Fysiikan ja kemian demonstraatioiden viikoittaisista valmistelutunneista 20 % luetaan peruskoulussa ja lukiossa aineenopettajanviran haltijan ja vuosiluokkia 7–9 opettavan erityisopettajan/erityisluokanopettajanviran haltijan opetusvelvollisuuteen. Aikuislukion opettajilla näiden aineiden valmistelutunneista 10 % sisältyy opetusvelvollisuuteen.

Biologian, maa- ja metsätalouden sekä puutarhanhoidon demonstraatioiden ja laborointien valmistelutunteina luetaan 5 % peruskoulussa, lukiossa ja aikuislukiossa aineenopettajanviran haltijan sekä vuosiluokkia 7–9 opettavan erityisopettajan ja erityisluokanopettajanviran haltijan opetusvelvollisuuteen.

Demonstraatioiden viikoittaiset valmistelutunnit lasketaan peruskoulussa ja lukiossa luokkaopetustunneista. Aikuislukiossa ne lasketaan luokkatuntien ja aikuislukiolian yhteismäärästä. Lisäksi demonstraation tunnit ovat luokkatuntien veroisia laskettaessa lukion kerrointunteja. Viikkotuntimäärät pyöristetään kokonaisluvuksi.

Demonstraatiotunteja koskevia määräyksiä sovelletaan myös sivutoimisiin tuntiopettajiin ja sijaisiin, joiden palvelussuhde kestää yli viisi koulun työpäivää. Demonstraatiotunnit maksetaan sopimusedellytysten täytyessä myös oman koulun opettajalle, joka on määrätty hoitamaan poissa olevan opettajan oppitunteja omien palkattujen tehtäviensä ulkopuolisena aikana.

Peruskoulun lehtorin lukion oppitunnit vaikuttavat demonstraatiotunteihin siltä osin kuin ne luetaan hänen opetusvelvollisuuteensa. Vastaava vaikutus on lukion lehtorin peruskoulun oppitunneilla.

Demonstraatioiden valmistelutunnit ovat oppitunnin pitämiseen liittyvä osa. Ne eivät ole harkinnanvaraisia tehtäviä. Tunnit on merkittävä opettajan työjärjestykseen.

Palkkaperusteryhmä

(OVTES osio B, 2 §)

Sopimusmääräyksissä esiintyvä palkkaperusteryhmä on koulun kokoa kuvaava laskennallinen käsite. Sen avulla mitoitetaan mm. erikokoisten koulujen koulukohtaiseen suunnitteluun ja erityistehäviin käytettävissä olevat resurssit sekä peruskoulun rehtorin vähimmäispalkka

ja opetustuntimäärä. Yksityisissä oppilaitoksissa ei käytetä palkkaperusteryhmiä.

Vuosiluokilla 1–6 koulun palkkaperusteryhmien lukumäärä on yhtä suuri kuin päätoimisten opettajien lukumäärä. Päätoimisella opettajalla tarkoitetaan opettajaa, joka opettaa kyseisessä koulussa vähintään 16 tuntia viikossa. Palkkaperusteryhmien lukumäärään lasketaan myös päätoimiset esiopetuksen opettajat ja rehtorinviranhaltija riippumatta rehtorin opetustuntimäärästä.

Vuosiluokilla 7–9 palkkaperusteryhmällä tarkoitetaan kunkin vuosiluokan alkavaa 32 oppilasta kohden määräytyvää laskennallista ryhmää.

Esimerkki: 7. luokka, 72 oppilasta/32 = 2 jää 8. Tästä muodostuu kolme ryhmää. 8. luokka, 102 oppilasta/32 = 3 jää 6. Tästä muodostuu neljä ryhmää. 9. luokka, 156 oppilasta/32 = 4 jää 28. Tästä muodostuu viisi ryhmää. Yhteensä 12 palkkaperusteryhmää.

Erytysluokalla annettavassa opetuksessa palkkaperusteryhmä lasketaan alkavaa kymmentä oppilasta kohti. Pidentyn oppivelvollisuuden piirissä oleville annettavassa opetuksessa palkkaperusteryhmä lasketaan kuitenkin alkavaa kahdeksaa oppilasta kohti. Erytisopetuksen ryhmien määrää laskettaessa kaikkien vuosiluokkien oppilaat luetaan yhteen.

Lukiossa palkkaperusteryhmä lasketaan 1) kuluvana lukuvuonna opiskelijaksi otettuja alkavaa 36 opiskelijaa kohti, 2) edellisenä lukuvuonna opiskelijaksi otettuja alkavaa 36 opiskelijaa kohti ja 3) sitä edellisenä ja edellisinä lukuvuosina yhteensä opiskelijaksi otettuja alkavaa 36 opiskelijaa kohti.

Koulu- ja kuntakohtainen lisätehtävä

(OVTES osio B, 19 §)

Koulu-/oppilaitoskohtaisen opetuksen kehittämiseen, suunnitteluun tai hallintoon liittyvästä erikseen määrätystä tehtävästä maksetaan opettajalle tehtävän vaatavuuden ja vastuullisuuden perusteella korvaus, jonka työnantaja vahvistaa palkkaliitteestä.

Peruskoulussa koulukohtainen rahamäärä määräytyy palkkaperusteryhmien lukumäärän mukaan.

Peruskoulu, jossa vuosiluokilla 1–6 ja/ tai 7–9 ja/ tai erityiskoululla on yhteinen johtaja, käytettävä rahamäärä vahvistetaan vuosiluokkien 7–9 kiintiön mukaan.

Jos kunnan peruskouluilla ei ole käytettävissään koulukohtaista kiintiötä, kunnan toimivaltaisella viranomaisella on harkintansa mukaan käytettävissä eril-

linen kiintiö kunta- tai koulukohtaisen opetuksen kehittämiseen, suunnitteluun tai hallintoon. Tällöin kiintiö saadaan koulujen yhteenlaskettujen palkkaperusteryhmien lukumäärästä, ja jokaista täyttäkymmentä palkkaperusteryhmää kohden on käytettävissä palkkaliitteessä ilmenevä rahamäärä kuukaudessa.

Lukiossa on käytettävä koulukohtaisesti oppilasmäärästä laskettava palkkaliitteestä ilmenevä rahamäärä kuukaudessa.

Aikuislukiossa kunnan toimivaltaisella viranomaisella on käytettävissä harkinnan mukaan seuraava rahamäärä:

Tehtävästä, johon on hyväksytty tavoitteet ja jonka toteutumisen seurannasta on etukäteen opettajan kanssa sovittu, maksetaan määräaikaisesti sen vaativuuden ja vastuullisuuden perusteella palkkaliitteestä ilmenevä euro-määrä kuukaudessa jokaista päätoimista kymmentä aikuislukion viranhaltijaa ja aikuislukion tuntien varassa päätoimiseksi tulevaa tuntiopettajaa kohden.

Jos koulutuksen järjestämisen kannalta on tarpeen soveltaa tämän pykälän peruskoulua koskevia määräyksiä toisin, voi työnantaja halutessaan käyttää koulu-/oppilaitoskohtaisen lisätehtävän korvauksen osin kuntakohtaisesti.

Peruskoulun ja lukion koulu- ja oppilaitoskohtainen lisätehtäväkorvaus ei ole harkinnanvarainen palkkatekijä. Koulun palkkaperusteryhmien mukainen euro-määrä tulee käyttää kokonaisuudessaan. Peruskoulun kuntakohtaisen ja aikuislukion lisätehtäväkorvauksen maksaminen sen sijaan on harkinnanvaraista.

Yksityisellä opetuslalla opettajalle, jolle määrätään koulukohtaisen opetuksen kehittämiseen, suunnitteluun tai hallintoon liittyvä erikseen määrätty tehtävä, maksetaan tehtävän vaativuuden ja vastuullisuuden perusteella erillinen euro-määräinen lisä. Koulukohtaisesti tätä tarkoitusta varten käytetään kuukausittain palkkataulukossa oleva summa. Jos peruskoulu ja lukio toimivat yhdessä, määräytyy kiintiö yhteenlasketun oppilasmäärän mukaan.

KIERTÄVÄN OPETTAJAN TYÖN LUKEMINEN OPETUSVELVOLLISUUTEEN

(OVTES osio B, 18 §)

(Sivista, 7 luku osio A, liite 1, 23 §)

Jos opettajanviran haltija opettaa kahdessa tai useammassa toimipaikassa, joiden välinen matka on yli kilometrin, ja hän joutuu vaihtamaan toimipaikkaa työ-

suunnitelman mukaan kesken päivän, hänen opetusvelvollisuuteensa luetaan yksi viikkotunti.

Vaihdot keskimäärin viikossa vähintään	Lukeminen opetusvelvollisuuteen t/vko
kerran	1
kolme	1,5
viisi	2
kahdeksan	2,5

Vaihtoehtoisesti, jos hän asunnostaan tai asuntoaan lähimmästä toimipaikasta toiseen tai toisiin toimipaikkoihin matkustaessaan joutuu oppituntien pitämistä varten matkustamaan lyhintä käyttökelpoista matkareittiä käyttäen yhteensä vähintään 30 kilometriä viikossa, luetaan opetusvelvollisuuteen yksi viikkotunti ja lisäksi puoli vuosiviikkotuntia jokaista seuraavaa edellä mainituin tavoin lasketua täyttää 50:tä kilometriä kohti.

Matka km/vko	Lukeminen opetusvelvollisuuteen t/vko
väh. 30	1
väh. 80	1,5
väh.130	2
väh.180	2,5
jne. +50	+0,5

Opetusvelvollisuuteen laskemisessa tarvittava päivittäinen laskennallinen matka alkaa aamulla opettajanviran haltijan asuntoa lähimpänä olevalta koululta ja päättyy sinne, vaikka opettaja todellisuudessa ei koko päivänä kävisi tällä koululla lainkaan (ikään kuin opettaja asuisikin lähimmällä koululla). Tämän laskennallisen matkan pituutta verrataan opettajan todella kulkemaan matkaan. Lyhyempi matka oikeuttaa opetusvelvollisuuteen lukemiseen. Lähin koulu on se opettajan asuntoa lähimpänä oleva koulu, jossa hän jonakin viikon päivänä opettaa ainakin yhden tunnin.

Jos molemmat perusteet toteutuvat, lasketaan tuntimäärä kummastakin erikseen ja vahvistetaan opettajalle edullisemman vaihtoehdon mukaan.

Tuntiopettajiin ei edellä mainittua kiertävän opettajan sopimusmääräystä sovelleta.

Opetusvelvollisuuteen lukeminen koskee myös sellaisia peruskoulun opettajanviran haltijoita, joilla on opetusvelvollisuuden yli meneviä tunteja

lukiossa/aikuislukiossa sekä vastaavasti lukion/aikuislukion opettajanviran haltijoita, joilla on yli opetusvelvollisuuden meneviä tunteja peruskoulussa, koska kyseiset tunnint ovat ylittunteja.

Jaksojärjestelmää noudattavassa koulussa, jossa vaihdot ajoittuvat vain osalle lukuvuotta, lasketaan vuotuisten vaihtojen lukumäärä yhteensä ja jaetaan se luvulla 38 (aikuislukiossa luvulla 33) viikoittaisten vaihtojen lukumäärän selvittämiseksi. Osamäärän on oltava yhtä suuri tai suurempi kuin yksi (ilman pyöristystä), jotta oikeus opetusvelvollisuuteen lukemiseen syntyisi. Toisin sanoen vaihtoja pitää olla yhteensä vähintään 38 (aikuislukioissa 33).

Tilapäisiä siirtymisiä koululta toiselle ei lasketa mukaan kesken päivää tapahtuviin toimipaikkojen vaihtoihin. Sen sijaan koulun remontin tai muun vastaavan syyn vuoksi esimerkiksi koko lukuvuodeksi/-kaudeksi muuhun tilaan siirretty opetus oikeuttaa opetusvelvollisuuteen lukemiseen. Opetusvelvollisuuteen lukeminen tehdään tällöin vuositasolla kuten jaksojärjestelmää noudattavassa koulussa, ja vähintään 38 toimipaikan vaihtoa (aikuislukiossa 33) oikeuttaa opetusvelvollisuuteen lukemiseen.

Kiertävän opettajan matkakustannusten korvaukset

(KVTES Liite 16)

(Sivista 1 luku, 6 §)

Määräystä sovelletaan viranhaltijoihin ja pää- ja sivutoimisiin tuntiopettajiin.

Opettajalla on oikeus saada matkakustannusten korvaukset kuten KVTESin liitteessä 16 on määritelty. Korvattavaa syntyy koulujen välisiltä matkoilta sekä työmatkasta kotoa pääkouluu kauempana olevaan kouluun. Oman auton käytöstä on aina erikseen sovittava työnantajan kanssa.

Kiertävälle opettajalle on määriteltävä pääkoulu. Pääkoulu on se koulu, jossa opettaja opettaa suurimman osan tunteistaan. Jos tällaista ei voida määrittää, on pääkoulu se koulu, jossa opettajan esimiehenä toimiva rehtori on.

Matkalasku

Kiertävän opettajan matkalasku on laadittava kunnan matkalaskulomakkeelle päivä- ja matkakohtaisesti. Matkalasku on esitettävä mahdollisimman pian matkan päätyttyä – kuitenkin se on pyrittävä esittämään laskun hyväksyjälle kahden kuukauden kuluessa matkan päättymisestä.

Matkalaskua koskevat määräykset ovat KVTESin liitteen 16 23–24 §:ssä.

PERUSKOULU

Kari Kinnunen

YHTEISSUUNNITTELUAIKA

(OVTES osio B, liite 1, 6 ja 6a §, 28 §)
(Sivusta, 7 luku, osio A, liite 1, 15 §)

Opettajalle määrättyjen viikoittaisten opetus- ja muiden tehtävien lisäksi opettajan tulee osallistua opetuksen yhteissuunnitteluun, aine- ja asiaryhmittäisiin neuvonpitoihin, kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä opetuksen suunnitteluun ja koulun toiminnan kehittämiseen liittyvien tehtävien tekemiseen. Yhteissuunnittelutyöajan kokonaismäärä lukuvuoden aikana on korkeintaan 126 tuntia huomioon ottaen osio B 14 § 5–8 mom. määräykset. Yhteissuunnittelutyöajan vuotuinen suunnittelu ei voi lisätä lukuvuoden opettajatyöpäivien määrää. Yksityisissä peruskouluissa yhteissuunnitteluvuorollisuus on 2–5 tuntia kahdessa viikossa.

Yhteissuunnittelua koskevista soveltamisohjeista todetaan, että yhteissuunnittelutyöaikana tehtävää työtä on esimerkiksi:

- yhteistyö oppilaiden huoltajien kanssa
- koulun kasvatustyön suunnittelu
- koulun toimintaan liittyvien tapahtumien, juhlien, retkien ym. suunnittelu
- yhteistyö muiden koulujen ja päiväkotien opettajien kanssa
- yhteistyö koulupsykologin, koulukuraattorin, terveydenhuoltohenkilöiden tai muiden viranomaisten kanssa oppilasasioissa
- kahden tai useamman opettajan yhteistyönä tapahtuva opetuksen suunnittelu.

Yhteissuunnittelutyöaikaan

ei lueta:

- omien oppituntien suunnittelua, valmistelua ja jälkityötä
- muiden sopimusmääräysten perusteella korvattavia tehtäviä (esimerkiksi musiikkiesitysten hoito, luokanvalvojan tehtävät)
- opettajatyöpäiviä (veso)
- tehtäviä, joita varten opettaja on vapautettu tavanomaisesta opetustyöstään
- välitunti on osa oppituntia, joten välituntien aikana tehtyä työtä ei voida lukea yhteissuunnittelutyöaikaan kuuluvaksi.

Sopimusmääräykseen liittyvässä soveltamisohjeessa sopijaosapuolet, Kuntatyönantaja KT ja OAJ, ovat yhteisenä näkemyksenään todenneet, että opettaja voi yhteissuunnitteluajalla yksinäänkin tehdä koulun toiminnan kehittämiseen liittyviä suunnittelu- ja valmistelutöitä.

Kodin ja koulun välisen yhteistyön tulisi korostua erityisesti esiopetuksen, vuosiluokkien 1–6 ja erityisopetuksen opettajien yhteissuunnittelutyössä. Perusopetuslain mukaan koulun tulee tehdä yhteistyötä kotien kanssa. Opetussuunnitelman perusteet edellyttävät yhteistyötä siten, että sillä tuetaan tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä ja se edistää tervettä kasvua ja kehitystä.

Yhteissuunnittelutyöajalla tehtäväksi tarkoitetut työt ovat sellaisia, että niitä tehdään muuallakin kuin työpaikalla ja ko. töitä voi tehdä myös yksin. Lukujärjestykseen voi varata vapaan ajan, jolloin käytännön yhteistyölle järjestyy aikaa silloin, kun se on tarpeellista. Viikoittaiset kokoukset eivät ole järjestelmän tarkoitus. Yhteissuunnittelutyön painopistealueet, resursointi ja toteuttaminen päätetään yhdessä opettajien kanssa koulun lukuvuoden toimintasuunnitelman laatimisen yhteydessä. Yhteissuunnitteluaikaa tulee myös seurata ja siihen luettavat työt on voitava aina tehdä OVTESin mukaisen tuntimäärän sisällä.

Yhteissuunnittelutyövelvollisuus ei koske sivutoimisia tuntiopettajia eikä enintään viiden koulutyöpäivän pituisessa palvelussuhteessa olevia määräaikaisia opettajia kuten viransijaisia. Sivutoimisia tuntiopettajia voi koskea kilpailukykysovimuksen mukainen työaika (OVTES osio B 14§).

PERUSPALKAT

Peruspalkat (oaj.fi/Työelämäopas)

KAKSOISKELPOISUUS

Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella luokanopettajalla on aineenopettajakelpoisuuden perusteella korkeampi peruspalkka. Kaksoiskelpoisuus on pätevyyslisä, eikä se edellytä kyseisen aineen opettamista.

Eräissä kunnissa on vaadittu kaksoiskelpoisuuden osoittamiseksi vastaavuustodistus, jos aineenhallintaa osoittavat opinnot on suoritettu luokanopettajakoulutuksen yhteydessä. Opetusministeriön 13.2.2002 antaman lausunnon mukaan luokanopettajakoulutuksen yhteydessä suoritettua aineenhallintaa osoittavat opinnot tuottavat aineenopettajakelpoisuuden, jos opinnot on suoritettu ennen 1.1.1999. Vastaavuustodistuksia ei tarvita.

Perusopetuksen aineenopettajan kelpoisuusvaatimuksista on säädetty opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen (986/1998) 5 §:ssä. Siten esimerkiksi asetuksen 6 §:n mukainen oppilaanohjaajan kelpoisuus tai 8 §:n mukainen erityisopetusta antavan opettajan kelpoisuus ei oikeuta korotettuun palkkaan.

Opettajalla tulee olla aineenopettajan kelpoisuus perusopetuslain 11 §:n 1 momentissa tarkoitetussa kaikille yhteisinä opetettavissa aineissa. Lisäksi edellytetään, että aineen opettaminen on hyväksytty kunnan jonkun koulun opetussuunnitelmassa.

Oppilaille voidaan antaa opetusta muissakin kuin perusopetuslain 11 §:n 1 momentissa mainituissa perusopetukseen soveltuissa aineissa (valinnaisaineissa) opetussuunnitelman niin määrätessä. Vaikka opettajalla olisi aineenopettajan kelpoisuus esimerkiksi psykologian opettamiseen ja sitä opetetaan kunnan peruskoulussa, ei opettaja ole oikeutettu kaksoiskelpoisen palkkaan, koska kysymys ei ole perusopetuslain 11 §:n 1 momentissa tarkoitetusta kaikille yhteisesti opetettavasta aineesta.

OPETUSVELVOLLISUUS

(OVTES osio B, liite 1, 7 §)

(Sivista, 7 luku, osio A, liite 1, 12 §)

Luokanopetuksen ja erityisopetuksen opettaja	opv/vko
Esiluokanopettajan virassa	23
Luokanopettajan virassa	24
Erytisopettajan virassa	24
Erytislukonopettajan virassa	22
Aineenopettaja	opv/vko
Äidinkieli ja kirjallisuus (myös suomi/ruotsi toisena kielenä)	18
Toinen kotimainen ja vieras kieli myös vieraskielisten oppilaiden äidinkieli (oppilaan kotikieli)	20
Matematiikka, fysiikka, kemia, tietotekniikka, kuvataide ja musiikki	21
Uskonto, elämäntutkimus, historia, yhteiskuntaoppi, kotitalous, kaupalliset aineet, terveystieto, biologia ja maantieto	23
Tekstiilityö, tekninen työ, liikunta, maa- ja metsätalous ja puutarhanhoito, oppilaanohjaus	24
Muut aineet	23

Yksityisellä opetuslalla opetusvelvollisuudet ovat jokaisessa aineessa 0,5 tuntia suuremmat kuin kunnalla.

Jos aineenopettajanviran haltija opettaa kahta tai useampaa ainetta, joissa on eri opetusvelvollisuus, lasketaan hänelle painotettu opetusvelvollisuus.

Jos erillisen esiluokan opettajan virassa oleva viranhaltija opettaa esiopetuksen lisäksi muussa perusopetuksessa, lasketaan hänelle painotettu opetusvelvollisuus.

Sellaisen peruskoulun ja lukion yhteisen viranhaltijan tai peruskoulun viranhaltijan, joka joutuu opetusvelvollisuutensa täyteen opettamaan lukiossa, lukion luokkaopetustunnit kerrotaan lukio-kertomella 1,10 ja nämä kerrottunnit voidaan lukea opetusvelvollisuuteen. Jos peruskoulun opettajalle on määrätty lukiossa tehtävä, johon on osoitettu lukio-resurssitunteja, luetaan nämä tarvittaessa opetusvelvollisuuteen.

Opetusvelvollisuus voidaan määrätä vuotuisena kertomalla viikoittainen opetusvelvollisuus luvulla 38.

TEHTÄVIEN LUKEMINEN OPETUSVELVOLLISUUTEEN

Koulunjohtajan tehtävät

(OVTES osio B, liite 1, 8 §)

Yhden tai useamman vuosiluokkien 1–6 koulun ja erityiskoulun (myös vuosiluokkien 1–6 koulun ja erityiskoulun yhteisen) johtajan opetusvelvollisuuteen luetaan seuraava tuntimäärä:

Koulun palkkaperusteryhmien lukumäärä	Tuntimäärä/viikko
1–2	1
3	2
4–5	3
6–7	6
8	7
9–12	9
13–	12

Jos vuosiluokkien 1–6 koululla ja erityiskoululla on yhteinen johtaja, määrätty tuntimäärä edellä olevan taulukon mukaan kunkin koulun osalta erikseen, kuitenkin niin, että johtajalle jää opetustyötä vähintään neljä tuntia viikossa.

Jos kahdella tai useammalla vuosiluokkien 1–6 koululla on yhteinen johtaja, työnantaja voi lukea koulun johtajan opetusvelvollisuuteen edellä mainitun lisäksi enintään kaksi viikkotuntia.

APULAISSJOHTAJAN TEHTÄVÄT (VOIMAAN 1.8.2018)

(OVTES osio B, liite 1, 9 §)

Jos opettajanviran haltija määrätään hoitamaan yhden tai useamman vuosiluokkia 1–6 käsittävän koulun apulaisjohtajan tehtävät, hänen opetusvelvollisuuteensa luetaan seuraava tuntimäärä:

Koulun palkkaperusteryhmien lukumäärä	Tuntimäärä/viikko
24–29	1–2
30–35	3–5
36–41	6–8
42–	11–13

Muun kuin edellä mainitun peruskoulun/peruskoulujen apulaisjohtajaksi määrätyn opettajanviran haltijan opetusvelvollisuuteen luettava tuntimäärä:

Koulun palkkaperusteryhmien lukumäärä	Tuntimäärä/viikko
13–20	3–5
21–25	5–9
26–30	8–15
31–	10–17

Jos peruskoululla ja lukiolla on yhteinen rehtori ja apulaisjohtajaksi on määrätty peruskoulun opettaja, peruskoulun ja lukion palkkaperusteryhmät lasketaan yhteen määriteltäessä apulaisjohtajan opetusvelvollisuuteen luettavaa tuntimäärää.

Muiden kuin johtamistehtävien lukeminen opetusvelvollisuuteen

(OVTES, osio B, liite 1, 10 §)

- ▶ Luokanopettajanviran haltijan, jonka luokkaan kuuluu kahden tai useamman vuosiluokan oppilaita, opetusvelvollisuuteen luetaan yksi vuosiviikkotunti. Vastaavasti menetellään erityislukonopettajanviran haltijan kohdalla, lukuun ottamatta vaikeimmin kehitysvammaisten opetusta.
- ▶ Kun perusopetusryhmässä on yksi tai useampi esiopetuksen oppilas, luokanopettajan- tai erityislukonopettajanviran haltijan opetusvelvollisuuteen luetaan yksi vuosiviikkotunti. Edellä mainittua ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun opetusryhmässä on vain pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevia esiopetuksen oppilaita.
- ▶ Edellä mainittujen määräysten soveltaminen edellyttää, että luokanopettaja tai erityislukonopettaja opettaa yhdysluokalla vähintään puolet koko opetusryhmän opetuksesta. Molempien edellä mainittujen kohtien täytyessä opetusvelvollisuuteen luetaan kaksi vuosiviikkotuntia.
- ▶ Jos aineenopettajanviran haltija tai (aineenopetuksen) tuntiopettaja poikkeuksellisesti määrätään huolehtimaan vuosiluokkien 1–6 luokasta ja luokalla ei ole omaa luokanopettajaa, opettajan opetusvelvollisuuteen luetaan yksi vuosiviikkotunti.

Muut opetusvelvollisuuteen luettavissa olevat tehtävät

Jos opettajalle ei voida osoittaa hänen opetusvelvollisuutensa edellyttämää tuntimäärää, hänen opetusvelvollisuuteensa on luettavissa seuraavat erityistehtävät tarpeellisilta osin:

- Oppilaan ohjaus (osio A, 23 §)
- Kirjaston hoitaminen (osio B, liite 1, 11 §)
- Biologian sekä fysiikan ja kemian kokoelmien hoitaminen (osio B, liite 1, 12 §)
- Musiikkiesitysten hoitaminen (osio B, liite 1, 13 §)
- Vuosiluokkien 6–9 luokanvalvonta (osio B, liite 1, 14 §)
- Ruokapalvelutoiminnan ohjaus ja valvonta (osio B, liite 1, 15 §)
- Av-välineiden kunnossapito (osio B, liite 1, 16 § 1 mom.)
- Tietotekniikkavastaavan työ (osio B, liite 1, 16 § 2 mom.)
- Vuosiluokkien 7–9 oppilaskunnan ohjaus (osio B, liite 1, 17 §)
- Kerhotyö (osio B, liite 1, 19 §)
- Koulumatkakuljetusta odottavien ohjaus (osio B, liite 1, 20 §)
- Oppilaskodin oppilaiden ohjaus (osio B, liite 1, 21 §)
- Demonstraatioiden valmistelutunnit
- Kiertävän opettajan tehtävät

Jos työnantaja katsoo tarkoituksenmukaiseksi, voidaan kirjaston, kokoelmien ja av-välineiden hoitamisen, tietotekniikkavastaavan työn ja oppilaskunnan ohjauksen korvauksista muodostaa yhteistuntimäärä. Työnantaja voi jakaa enintään tämän tuntimäärän näiden tehtävien hoitamiseksi toisin kuin pykälässä on määrätty (osio B, liite 1, 18 §).

Demonstraatioiden valmistelutunnit, koulukohtainen lisätehtäväkorvaus ja taito- ja taideaineiden korvaus eivät ole harkinnanvaraisia. Ne on maksettava sopimuksen mukaisina.

Muita erityistehtävien palkkioita ovat:

- Tukiopetuspalkkio (osio A, 22 §)
- Toisen opettajan tunnin hoitopalkkio (osio A, 24 §)
- Yksityisopiskelijan kuulustelupalkkio (osio A, 25 §)
- Koulukohtainen lisätehtävä (osio B, 19 § 1–3 mom.)
- Kuntakohtainen lisätehtävä (osio B, 19 § 4 mom.)
- Rehtorin hallinnollisten tehtävien hoitaminen rehtorin virantoimituksen keskeytyksen ajan (osio B, 20 §)

Tukiopetustunnit voidaan maksaa vuosiviikkoylituntipalkkiona, jos tukiopetus on koko lukuvuoden jatkuvaa, vakiin-

tunutta ja säännönmukaista toimintaa ja vahvistettu työsuunnitelmassa.

Jos opettajalle määrätään jokin edellä mainittu erityistehtävä, siitä on maksettava sopimuksen mukainen palkkio. Jos työnantaja ei määrää esimerkiksi av-välineiden hoitajaa, välineitä käyttävät opettajat huolehtivat niistä samalla tavalla kuin muistakin koulun opetusvälineistä.

Opetusvelvollisuuden huojentaminen yksityisellä opetuslalla

(Sivista, 7 luku, osio A, liite 1, 6 §, 23 §)

Apulaisrehtorina toimivan opettajan opetusvelvollisuutta huojennetaan kertomella 0,3–0,8. Koulunjohtajan tai apulaisjohtajan opetusvelvollisuudesta on mahdollisesti koulukohtaisesti sovittu toisin.

Luokanopettajan, jonka opetusryhmään kuuluu kahden tai useamman vuosiluokan oppilaita, vuosittaisesta opetusvelvollisuudesta vähennetään yksi viikotunti. Kun opetusryhmässä on yksi tai useampi esiluokan oppilas, huojennetaan opetusvelvollisuutta yhdellä tunnilla.

Opetusvelvollisuuteen luettavia tehtäviä yksityisellä opetuslalla

(Sivista, 7 luku, osio A, liite 1, 24 – 27 §)

Jos opettajan opetusvelvollisuus ei täyty luokkatunneista, voidaan hänen opetusvelvollisuuteensa laskea erityistehtäviä, jotka ovat vastaavia kuin kunnalla.

Yksityisten koulujen luokanvalvojan palkkio on kaikilla opettajilla äidinkielen lehtorin palkkioperusteen suuruinen. Luokanvalvojan tehtävä voidaan sisällyttää myös opetusvelvollisuuteen.

YLITUNTIPALKKIO

(OVTES osio A 26 § ja OVTES osio B, liite 1, 26 §) (Sivista, 6 luku, 13 §)

Opettajalle maksetaan viran opetusvelvollisuuden ylittävistä tunneista ylituntipalkkio.

Jos luokanopettajanviran haltijalla on ylitunteja vuosiluokkien 7–9 opetuksessa, erityisopetuksessa tai lukiossa, ylituntipalkkioperuste näistä tunneista on sama kuin vastaavan opetuksen tuntiopettajalla.

Jos erityisopetuksen opettajanviran haltijalla on ylitunteja peruskoulun yleisopetuksessa tai lukiossa, ylituntipalkkioperuste näistä tunneista on sama kuin vastaavan opetuksen tuntiopettajalla.

Jos aineenopettajanviran haltijalla on ylitunteja vuosiluokilla 1–6 tai erityisopetuksessa, ylituntipalkkioperuste näistä tunneista on oman viran mukainen.

Jos aineenopettajanviran haltijalle

määrätään ylitunteja tai erityistehtäviä lukiossa, maksetaan ne lukion tuntiopetuspalkkioperusteen mukaan. Jos lukion opettajanviran haltijalle määrätään ylitunteja tai erityistehtäviä peruskoulusta, maksetaan ne peruskoulun tuntiopetuspalkkioperusteen mukaan.

Jos esiluokanopettaja opettaa sekä erillistä esiluokkaa että muussa perusopetuksessa, lasketaan opettajalle painotettu palkka ja opetusvelvollisuus. Painotetussa palkassa otetaan huomioon opettajan oma kelpoisuus. Ylituntipalkkio maksetaan käyttäen painotettua palkkaa ja opetusvelvollisuutta. (OVTES osio B, liite 1 5 § 2 mom. ja 7 § 4 mom.)

OPPILAANOHAUKSEN LEHTORI

Tehtäväkohtainen palkka

(OVTES osio B, 6 §)

(Sivista, 7 luku, osio A, liite 1, 13 §)

Oppilaanohjauksen lehtorin, jolla ei ole oppilaanohjaajan kelpoisuutta, mutta jolla on muu perusopetuksen tai lukio-opetuksen opettajan kelpoisuus, palkka on enintään 5 % peruspalkkaa alempi. Opettajan kelpoisuutta vailla olevan oppilaanohjauksen lehtorin peruspalkka on enintään 30 % alempi.

Peruskoulun vuosityöntuenteihin perustuvassa työajassa olevien oppilaanohjaajien tehtäväkohtaista palkkaa määritettäessä on otettava huomioon tehtävän vaativuus. Esimerkiksi jos peruskoulun oppilaanohjauksen lehtori määrätään hoitamaan myös lukion opinto-ohjausta, sen tulee tehtävän vaativuutta lisäävänä tekijänä korottaa hänen palkkaansa.

Jos oppilaanohjauksen lehtorille määrätään apulaisrehtorin tehtävä tai peruskoulun erityistehtävä (Osio B, liite 1, 11–22 §), tulee ennen määräyksen antamista käydä neuvottelut tehtävän vaikutuksesta palkkaukseen. OVTESin osion A 6 § 3 momentin soveltamisohjeessa todetaan, että lisätehtävä ja -vastuu sekä esimiesasema ovat erityisiä vaativuustekijöitä, jotka pitää ottaa huomioon palkkauksessa.

Yksityisellä opetuslalla palkka määritellään palkka-asteikon puitteissa. Henkilön, jolla on oppilaanohjaajan koulutus, peruspalkkaa korotetaan 4 %:lla. Palkkaus ja työaika poikkeavat siis kunnan määräyksistä.

Työaika

(OVTES osio B, 13 §)

(Sivista, 7 luku, osio A, liite 1 13 §)

Oppilaanohjauksen lehtorin vuosityöaika muodostuu työnantajan ajan ja paikan suhteen määrättävissä olevasta ja omavalintaisesta työajasta. Sidottu työaika on 1 245 tuntia lukuvuodessa. Ajan ja paikan suhteen omavalintaista sitomatonta työaika ei ole määritelty tuntimääräisesti. Yksityisellä opetuslalla vuotuinen sidottu työaika on 1 224 tuntia.

Jos itsenäisyyspäivä, loppiainen tai vapunpäivä ajoittuu arkipäivään (ma–pe), lyhenee vuotuinen sidottu työaika seitsemällä tunnilla kutakin mainittua arkipyhää kohden. Lukuvuonna 2019–2020 itsenäisyyspäivä, loppiainen ja vapunpäivä sijoittuvat arkipäiville ja vähentävät sidottua vuosityöaika.

Sidottuun työaikaan kuuluvat mm. ohjaustyö, luokkaopetustunnit (enintään 500 tuntia, yksityisellä opetuslalla enintään 494 tuntia), veso-päivät (3 x 6 t) ja kesäkeskeytysajan yhteisvalintatyö (30–50 t, yksityisellä opetuslalla 40–80 t) sekä muut määrätty työt, kuten kokoukset, tet-jaksojen järjestelyt, vanhempainillat ja oppilashuoltoryhmä.

Koska suurin osa oppilaanohjaajan työstä on muuta kuin luokkaopetusta, pelkkien luokkaopetustuntien vahvistaminen vuosisuunnitelmassa ei riitä. Rehtorin ja oppilaanohjaajan tulee lukuvuoden alkaessa yhteistyössä laatia työaika-suunnitelma oppilaanohjaajan vuosityöaikaan kuuluvista tehtävistä. Työaika-suunnitelmaan ei oteta mukaan vuosityöajan ulkopuolista omavalintaista työaika.

Jos oppilaanohjaajalle halutaan määrätä apulaisrehtorin tehtävä tai peruskoulun erityistehtävä, tulee tehtävään käytettävä tuntimäärä merkitä hänen vuotuisen työaika-suunnitelmaansa. Lisätehtävä ei saa aiheuttaa vuotuisen sidotun työajan ylittymistä, jolloin erityistehtävä vähentää muun työn määrää, mm. henkilökohtaista ohjausta.

Mikäli oppilaanohjauksen lehtori haluaa hoitaa virkaansa osa-aikaisena ja kerryttää palvelusaikaa vuosisidonnaista lisää varten, tulee sidotun työajan olla vuodessa vähintään 640 tuntia.

PERUSKOULUN TUNTIOPETTAJA

(OVTES osio B, liite 1, 7 §, 26 § 5 mom. ja 27 § 2 mom.)

(Sivista, 7 luku, osio A, liite 1, 35 §)

Päätoimisen tuntiopettajan palkkaukseen sovelletaan myös vuosisidonnaisten lisän määräyksiä.

Tuntiopettajan, joka opettaa joko ainoastaan vuosiluokilla 1–6 tai ainoastaan 7–9 tai erityisopetuksessa, palkka, opetusvelvollisuus ja ylituntipalkkio määräytyvät kuten viranhaltijalla.

Kun opettajalle lasketaan painotettu opetusvelvollisuus ja/tai painotettu palkka, ylituntipalkkio lasketaan käyttäen niitä.

Päätoimiselle tuntiopettajalle, joka opettaa vuosiluokilla 1–6 ja/tai 7–9 ja/tai erityisopetuksessa, lasketaan painotettu opetusvelvollisuus ja painotettu palkka. Palkka määräytyy opettajan kelpoisuuden mukaan.

Esimerkki

Luokanopettaja, jolla on myös englannin aineenopettajan kelpoisuus.

Opettaja opettaa englantia 6 tuntia 7–9 vuosiluokille ja antaa luokanopetusta 20 tuntia.

Painotettu opetusvelvollisuus on $(6 \times 18 + 20 \times 24) / (6 + 20) = 22,62 \rightarrow 23$.

Painotettu palkka lasketaan tehtäväkohtaisista palkoista, kun tehtäväkohtainen palkka on peruspalkkaa korkeampi.

Jos aineenopetuksen tuntiopettaja antaa vuosiluokkien 7–9 lisäksi vuosiluokilla 1–6 opetusta tai erityisopetusta ja hänellä ei ole siihen kelpoisuutta, hänen opetusvelvollisuutensa on 24 tuntia luokanopetuksessa ja erityisopetuksessa. Hänelle lasketaan painotettu opetusvelvollisuus ja painotettu palkka hänen kelpoisuutensa mukaan.

Esiopetuksen tuntiopettajalla palkka, opetusvelvollisuus ja ylituntipalkkio määräytyvät kuten viranhaltijalla.

Muuta tuntiopettajaa koskevaa

(OVTES osio B, 14 § 5–8 mom., 28 §,

OVTES osio B, liite 1, 27–31 §)

(Sivista, 6 luku, 15–16 §)

Tuntiopettajan palkkaukseen sovelletaan erityistehtäviä koskevia määräyksiä pääsääntöisesti samoin kuin viranhaltijoihin.

Päätoimisella tuntiopettajalla on yhteissuunnittelutyövelvollisuus ja koko lukuvuoden työajaksi otetulla päätoimisella tuntiopettajalla myös velvollisuus osallistua opettajatyöpäiviin (veso). Päätoimisia tuntiopettajia voi koskea sopimuskohtaan OVTES osio B, 14 §, 5–6 mom. mukainen työaika.

Jos tuntiopettajalla ei ole peruskoulussa oppitunteja, mutta hän hoitaa sellaista erityistehtävää, jonka palkkion määrittelemiseen ei ole vahvistettu opetusvelvollisuutta, on opetusvelvollisuus 23 tuntia.

Jos aineenopetuksen tuntiopettaja poikkeuksellisesti määrätään huolehtimaan vuosiluokkien 1–6 luokasta eikä luokalla ei ole omaa luokanopettajaa, aineenopettajan opetusvelvollisuuteen luetaan yksi vuosiviikkotunti.

Kahdessa tai useammassa toimipainossa opettavalle tuntiopettajalle korvataan matkakustannukset KVTES liite 16:n matkakustannusten korvausta koskevien määräysten mukaisesti.

Sivutoimisella tuntiopettajalla ei ole yhteissuunnitteluluvokitetta eikä sitä vastaavaa työaika, eikä velvollisuutta osallistua opettajatyöpäiviin (veso). Sivutoimisia tuntiopettajia voi koskea sopimuskohtaan OVTES osio B, 14 §, 7–8 mom. mukainen työaika.

Sivutoimisen tuntiopettajan tuntiopetuspalkkion 0,94-kerronta ei sovelleta saman kunnan lukion sellaiseen viranhaltijaan, jolla on yli opetusvelvollisuuden meneviä tunteja peruskoulussa.

LUKIO

Mika Koskinen

YHTEISSUUNNITTELUAIKA

(OVTES osio B, liite 2, 2 §, 2 a §, 15 § 1 mom.)
(Sivista, Osio A, 7 luku 15 §)

Aineenopettajan työaikaan kuuluu osallistuminen yhteissuunnitteluun (opettajakokoukset, aineryhmäkokoukset ja neuvottelut).

Yhteissuunnittelutyöajan kokonaismäärä lukuvuoden aikana on 50–107 tuntia huomioon ottaen osio A 32 §:n määräys ja osio B 14 § 5–8 mom. määräykset. Yhteissuunnittelutyöajan vuotuisen suunnittelu ei voi lisätä lukuvuoden opettajatyöpäivien määrää. Yksityisissä lukioissa yhteissuunnitteluvollisuus on 2–5 tuntia kahdessa viikossa.

OPETUSVELVOLLISUUS

(OVTES osio B, liite 2, 3 §)

Äidinkieli ja kirjallisuus	16
Toinen kotimainen, vieras kieli (myös vieraskielisten oppilaiden äidinkieli, oppilaan kotikieli)* ja tietotekniikka	19
Matematiikka, fysiikka, kemia, kuvataide ja musiikki	20
Uskonto, filosofia, psykologia, elämäntutkimus, terveystieto, biologia, maantieto, historia ja yhteiskuntaoppi	21
Oppilaanohjaus, kotitalous, tekstiilityö, tekninen työ	22
Liikunta sekä muu yllä mainittuihin aineisiin välittömästi liittyvä valinnaisaine (soveltava kurssi)	23

*) A1, A2 ja B1-kielissä sekä S2-kielessä (suomi/ruotsi toisena kielenä) opetusvelvollisuus on 18 tuntia viikossa.

Yksityisellä opetuslalla opetusvelvollisuudet ovat jokaisessa aineessa 0,5 tuntia suuremmat kuin kunnalla paitsi S2-kielessä opetusvelvollisuus on 16,5 tuntia.

Opetusvelvollisuus, opetusvelvollisuuteen luettavat tehtävät ja ylitunnit lasketaan vuotuisena opetustuntimääränä. Jos opettaja opettaa kahta tai useampaa ainetta, joissa opetusvelvollisuus on erisuuruinen tai jos opettaja toimii ns. sekalehtorina, lasketaan painotettu opetusvelvollisuus vuositunteina. Painotettu opetusvelvollisuus lasketaan osion A 53 §:n määräämin perustein.

Opetusvelvollisuuden lukeminen

(OVTES osio B, liite 2, 4 §)

Apulaisrehtoriksi määrätyn opettajanviran haltijan opetusvelvollisuuteen luettava tuntimäärä on seuraava:

Opiskelijoiden lukumäärä	Tunti/viikko
200–400	2–6
401–600	5–10
601–	6–13

Jos lukiolla ja peruskoulun vuosiluokkien 7–9 koululla on yhteinen apulaisrehtori, opiskelijoiden lukumäärään luetaan lukion opiskelijoiden lisäksi peruskoulun vuosiluokkien 7–9 oppilaat.

Kerointunnit

(OVTES osio B, liite 2, 6 §)

(Sivista, määräykset 14 §)

Luokkaopetustuntimäärä kerrotaan palkanmaksun perusteena olevan kokonaistuntimäärän saamiseksi luvulla 1,10. Luokkaopetustunneilla tarkoitetaan tässä yhteydessä oppiaineen luokkatunteja, oppilaanohjauksen luokkatunteja, tukiopetustunteja sekä demonstraatioiden valmistelutunteja.

Esimerkki

Opettajalla on 15 fysiikan ja kemian luokkatuntia viikossa. Demonstraatiotunteja on 3. Yhteensä 1,10 x (15+3) tuntia = 19,8 tuntia. Kerointunnit ovat 1,8.

Lukioresurssitunnit

(OVTES osio B, liite 2, 7 §)

(Sivista, Osio A, 7 luku 24 §)

Lukioresurssituntien määrä on kunnallisissa lukioissa 14 viikkotuntia/lukio + 0,17 viikkotuntia/opiskelija. Yksityisissä lukioissa resurssi on 20 viikkotuntia/lukio + 0,16 viikkotuntia/opiskelija.

Lukioresurssia käytetään rehtorin ja opettajakunnan lukion tavoitteiden kannalta tärkeinä pitämiin tehtäviin, kuten ylioppilaskirjoituksiin kuuluvien kokeiden valmistavaan tarkistamiseen ja lukion päättötutkintoon kuuluviin suullisiin kuulusteluihin sekä esimerkiksi ryhmänohjaajan tai tietotekniikkavastaavan tehtäviin.

Jos resurssia käytetään myös opetustyöhön, tulee asiasta sopia opettajakunnan kanssa. Mikäli yksimielisyyttä opettajakunnan kanssa ei saavuteta, tulee asiasta käydä pääsopimuksen mukaiset paikalliseuvottelut. Lukioresurssitunnit tulee jakaa lukiokohtaisesti päätettävällä tasapuolisella ja oikeudenmukaisella tavalla. Jotta opettajat tietävät, mistä ovat päättämässä, heille tulee etukäteen selvittää lukioresurssituntien määrä ja se, mistä tehtävistä, keille opettajille ja kuinka paljon tunteja kertyy.

Lukioresurssituntikiintiö ei ole harkinnanvarainen. Se tulee käyttää kokonaisuudessaan. Lukioresurssituntien perusteella maksettavat palkkiot ovat osa opettajan palkkaa, joten lukioresurssitunnit on hyvä kirjata työsuunnitelmaan palkanmaksun perusteeksi ja maksaa vuosiviikkotunteina kuukausipalkan yhteydessä, jolloin ne vaikuttavat mm. sairausloman ja äitiysvapaan palkkaan ja lomarahamäärään. Sellaiset lukioresurssi-tehtävät, joiden vaatima tuntimäärä ei ole riittävän tarkasti määriteltävissä, on mahdollista harkinnan mukaan maksaa takautuvasti kuukausittain siten, että toteutuneet tunnit kootaan esimerkiksi syys- ja kevätlukukaudelta erikseen. Jos näin menetellään, tehdään vastaava muutos opettajan työsuunnitelmaan. Sivutoimisille opettajille lukioresurssitunnit, kuten opetustunnitkin, maksetaan kertatunteina.

Yksityisissä lukioissa lukioresurssia ei voi käyttää opetukseen.

Opiskelijan kuulustelu ja ylioppilaskokeen valmistava tarkistus ja arvostelu

(OVTES osio B, liite 2, 8 §)

Lukion oman opiskelijan ylioppilastutkintoon kuuluvan kokeen valmistavasta tarkistamisesta ja arvostelusta maksetaan lukioresurssituntiintyöstä opettajan oman ylituntipalkkioperusteen mukainen korvaus. Maksettava tuntimäärä päätetään lukiokohtaisesti. (Katso edellä lukioresurssitunnit.)

Lukion oman opiskelijan kuulustelusta ja ylioppilaskokeen valmistavasta tarkistuksesta ja arvostelusta maksetaan yksityisoppilaan kuulustelumaksun (9 §) suuruinen korvaus, jos opiskelijaa kuulustellaan aineessa, jota tässä lukiossa ei opeteta. Jos kuulusteltavia on samassa kuulustelussa useampia, porrastetaan korvaus kuten yksityisoppilaan kuulustelussa.

Ylioppilastutkinnon valvonta kuuluu lukion opettajan virkatehtäviin, eikä siitä makseta erillistä korvausta. Peruskoulun opettajalle, joka ei lainkaan opeta lukiossa, maksetaan valvontapalkkio. Hänelle maksettava korvaus saadaan jakamalla hänen peruskoulun varsinainen palkan- sa luvulla 152.

Peruskoulun opettajalle, jolla on tunteja peruskoulussa ja lukiossa, ei makseta valvontakorvausta. Sivutoimiselle tuntiopettajalle maksetaan valvontakorvaus, joka on puolet hänen tuntipalkkiostaan.

Lukion oppiaineen kuulustelusta ennen päättötodistuksen antamista, kursien päättökuulusteluista mukaan lukien hylätyn kuulustelun uusimiskulustelut tai lukioon ottamisen yhteydessä järjestettävästä kuulustelusta tai kokeesta ei makseta erikseen korvausta.

Päätoimiselle opettajalle ei makseta erillistä korvausta hänen pitämästään lukion oppiaineen oppimäärän kuulustelusta ennen päättötodistuksen antamista, kursien kuulusteluista eikä lukioon ottamisen yhteydessä järjestettävistä kokeista.

Yksityisopiskelijan kuulustelu ja ylioppilaskirjoituksiin liittyvät tehtävät

(OVTES osio B, liite 2, 9§)

Määräyksestä on poistettu 1.8.2014 lukien rehtorille maksettava erillinen korvaus yksityisopiskelijasta aiheutuista hallinnollisista tehtävistä. Lukion tai aikuislukion rehtorin tehtäväkohtaisessa palkassa tulee tämä vakiintuneesti maksettu korvaus huomioida.

Yksityisopiskelijan ylioppilaskirjoituksen valmistavasta tarkistamisesta ja ar-

vostelusta maksetaan kutakin koetta kohden palkkaliitteen mukainen korvaus. Vie- raan kielen kokeen ja äidinkielen kokeen eri osiot muodostavat yhden kokeen.

Etäopetus

(OVTES osio B, liite 2, 11 §)

Opiskelijan etäopiskelusta johtuvasta, opettajalle määrätystä luokan ulkopuo- lisesta työstä luetaan opetusvelvollisuu- teen työnantajan ja opettajan etukäteen yhdessä arvioima ja työnantajan työ- suunnitelmassa vahvistama tuntimäärä. Palkanmaksun perusteena 1,5 tuntia etäopetustyötä vastaa yhtä oppituntia. Etäopetuksen korvauksista on saatettu sopia paikallisesti.

Opetusvelvollisuuden luettavissa olevat erityistehtävät

(OVTES osio B, liite 2, 5 §)

Jos opettajanviran haltijan opetusvelvol- lisuus ei täyty luokkaopetustunneista, opetusvelvollisuuden voidaan lukea ker- rointunteja ja lukioresurssitunteja. Muita opetusvelvollisuuden luettavissa olevia tehtäviä ovat demonstraatioiden valmis- telutunnit (osio B 17 §), kiertävän opet- tajan työ (osio B 18 §) ja oppilaan ohjaus (osio A 23 §). Opetusvelvollisuuden yli- meneviltä tunneilta maksetaan opetta- jan oman ylituntipalkkioperusteen mu- kainen korvaus.

Muita erityistehtäviä ja palkkioita

Seuraavia erityistehtävien palkkioita ei lueta opetusvelvollisuuteen:

- Palkkio toisen opettajan tunnin hoitamisesta (osio A 24 §)
- Tukiopetuspalkkio (osio A 22 §)
- Koulu- ja oppilaitoskohtainen lisätehtävä (osio B 19 §).
- Rehtorin hallinnollisten tehtävien hoitaminen rehtorin virantoimituk- sen keskeytyksen ajan (osio B 20 §)
- Lukion opiskelijan kuulustelu ja ylioppilaskokeen valmistava tar- kistus ja arvostelu aineessa, jota siinä lukiossa ei opeteta (liite 2, 8 §)
- Yksityisopiskelijan kuulustelu ja ylioppilaskirjoituksiin liittyvät tehtävät (liite 2, 9 §)
- Ylioppilaskirjoitusten järjestelytehtävä rehtorin ollessa jäävi (liite 2, 10 §)
- Etäopetukseen liittyvä työ (liite 2, 11 §)
- Kerhotyö (liite 2, 12 §)

Ylituntipalkkio

Jos opettajanviran haltijalle määrätään ylitunteja tai erityistehtäviä peruskoulus- ta, maksetaan ne peruskoulun tuntiope- tuspalkkioperusteen mukaan (liite 2, 13 § 2 mom.).

Päätoimisen tuntiopettajan ylitunti- palkkioperuste on painotettu tehtävä- kohtainen palkka, jos hänelle on laskettu mukaan painotettu palkka ja/tai paino- tettu opetusvelvollisuus (liite 2, 13 § 2 mom. soveltamisohje).

LUKION VUOSITYÖAIKAAN OTETTU OPPILAANOHJAUKSEN LEHTORI

Tehtäväkohtainen palkka

(OVTES osio B yhteiset määräykset 6 a §)

Lukion opinto-ohjaajan kelpoisuuden omaavan opinto-ohjaajan peruspalkka on hinnoittelutunnuksen 4 O4 O4 O6 6 mukainen. Opettajan, jolla ei ole opinto- ohjaajan kelpoisuutta, mutta jolla on lukio-opetuksen tai perusopetuksen opet- tajan kelpoisuus, palkka on enintään 5 % kelpoisen opinto-ohjaajan peruspalkkaa alempi.

Työaika

Vuosityöaikaan otetun opinto-ohjaajan vuosityöaika on 1 624 tuntia, joista 424 tunnin osalta opettaja saa valita teh- tävän työn ajan ja paikan. Ennen luku- vuoden alkua opettajalle vahvistetaan työajan käyttösuunnitelma, joka sisältää opetus- ja ohjaustyön sisällön määrän ja opettajan muut tehtävät.

Jos työkauden aikana on tarpeen muuttaa vahvistettua työajankäyttösuun- nitelmaa, tehdään se poistamalla tai vaihtamalla opettajalle määrättyjä töitä tai tehtäviä. Työajan käyttösuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan syys- ja kevätlukukauden päättyessä.

Paikan ja ajan suhteen valinnainen työaika on tarkoitettu opinto-ohjauksen kurssien valmistelutyöhön ja siihen liit- tyvän opetusmateriaalin kokoamiseen ja valmistamiseen ja mm. yhteistyöhön työelämän ja korkeakoulujen kanssa.

LUKION VUOSITYÖAIKAAN OTETTU ERITYISOPETTAJA

Tehtäväkohtainen palkka

Lukion vuosityöajassa työskentelevän kel- poisen erityisopettajan palkka on 1. kal- leusluokassa 3 857,13 ja 2. kalleusluokas- sa 3 825,06 euroa.

Työaika

Kokoaikaisen erityisopettajan vuosityö- aika on 1 624 tuntia, joista 424 tunnin osalta opettaja saa päättää tekemänsä työn ajankohdan ja paikan. Omavalintai- nen aika käytetään esimerkiksi opiskeli- joiden oppimisen tuen ja erityisopetuk- sen valmisteluun liittyvään työhön.

Työpäiville osuvat loppipain, vappu ja itsenäisyyspäivä vähentävät kukin seitsemän tuntia työnantajan määrättävissä olevasta 1 200 tunnista. Kesäkeskeytykselle voidaan sijoittaa työtä vain, jos asiasta sovitaan yhteisesti luottamusmiehen kanssa. Kesälle sovittua työtä voi olla enintään 30 tuntia.

Ennen lukuvuoden alkua erityisopettajalle tehdään työajan käyttösuunnitelma, johon kirjataan lukuvuoden työtehtävät. Suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan syys- ja kevätlukukauden lopussa. Jos vahvistettua suunnitelmaa on tarve muuttaa, se tehdään poistamalla tai vaihtamalla aiemmin määrättyjä tehtäviä.

LUKION TUNTIOPETTAJAT

(OVTES osio A, 51–57 §; osio B, 28 §; liite 2, 14–18 §) (Sivista, 7 luku 35 §)

Tuntiopettajan opetusvelvollisuus on sama kuin vastaavaa ainetta opettavalla lehtorilla.

Päätoimisen tuntiopettajan työaikaan kuuluu yhteissuunnittelutyöaika. Koko lukuvuoden työajaksi otetulla päätoimisella tuntiopettajalla on velvollisuus osallistua opettajatyöpäiviin.

Jos opettaja on otettu lukuvuoden alkaessa päätoimiseksi tuntiopettajaksi, mutta päätoimisuuden edellyttämä tuntimäärä (16x38) ei tule lukuvuodessa täyteen, maksetaan hänelle kuitenkin pää-

toimisuuden edellyttämän tuntimäärän mukainen palkka.

Tuntiopettajaan sovelletaan pääsääntöisesti samoja määräyksiä kuin lukion lehtoreihin. Sovellettavat määräykset on lueteltu OVTESin liitteen 2 17 §:ssä.

Sivutoimisella tuntiopettajalla ei ole yhteissuunnitteluelvoitetta eikä sitä vastaavaa työaika. Sivutoimisia tuntiopettajia voi koskea kilpailukykykysymyksen mukainen työaika (OVTES osio B 14§). Sivutoimisen tuntiopettajan tuntiopetuspalkkion 0,96-kerrointa ei sovelleta saman kunnan peruskoulun viranhaltijaan, jolla on yli opetusvelvollisuuden meneviä tunteja lukiossa.

AIKUISLUKIO

Mika Koskinen

YHTEISSUUNNITTELUAIKA

(OVTES osio B, liite 3, 3 §, 3 a §, 13 § 2 mom.) (Sivista, Osio A, 7 luku 50 §)

Aineenopettajan työaikaan kuuluu osallistuminen yhteissuunnitteluun. Katso yhteissuunnittelutyöaika koskevia soveltamisohjeita lukion kohdalta.

Yhteissuunnittelutyöajan kokonaismäärä lukuvuoden aikana on 45–94 tuntia huomioon ottaen osio A 32 §:n määräys ja osio B 14 § 5–8 mom. määräykset. Yhteissuunnittelutyöajan vuotuinen suunnittelu ei voi lisätä lukuvuoden opettajatyöpäivien määrää. Yksityisissä lukioissa yhteissuunnitteluelvollisuus on 2–5 tuntia kahdessa viikossa.

OPETUSVELVOLLISUUS

(OVTES osio B, liite 3, 4 §) (Sivista, Osio A, 7 luku 51 §)

Aikuislukion lehtorin opetusvelvollisuus on 18 tuntia viikossa, A1-, A2- ja B1-kielessä kuitenkin 17 tuntia viikossa (yksityisissä aikuislukioissa 0,5 t suurempi).

Vuotuinen opetusvelvollisuus saadaan kertomalla viikoittainen opetusvelvollisuus luvulla 33. Samalla kertoimella muutetaan opetusvelvollisuuteen luettavat tehtävät sekä viikkotuntien perusteella erikseen korvattavat tehtävät vuositunneiksi. Ohje koskee myös niitä lehtoreita, joilla on sekä aikuislukion (liite 3) että lukion (liite 2) tunteja.

Jos opettajanviran haltija opettaa kahta tai useampaa ainetta, joissa opetusvelvollisuus on erilainen tai jos hän toimii sekalehtorina, lasketaan hänelle painotettu opetusvelvollisuus vuositunteina.

Jos opettajanviran haltijan opetusvelvollisuus ei tule lukuvuoden aikana täyteen, opettajalle maksetaan kuitenkin varsinainen palkka koko lukuvuodelta.

Opetusvelvollisuuteen luettavissa olevat tehtävät

(OVTES osio B, liite 3, 5 § ja 6 §, Sivista Osio A, 7 luku 44§)

Yhden tai useamman koulun apulaisrehdoriksi määrätyn opettajanviran haltijan huojennettu opetusvelvollisuus vahvistetaan lukuvuosittain 10–16 tunniksi. Opetusvelvollisuuden suuruutta määrätessä otetaan huomioon oppilaitoksen koko ja muut paikalliset olosuhteet.

Aikuislukiolisä

(OVTES osio B, liite 3, 6 § 1 mom.)

Opettajanviran haltijan opetusvelvollisuuteen luetaan aikuislukiolisänä seuraavat tuntimäärät:

1) lukion päättötutkintoon kuuluvien suullisten loppukuulustelujen vastaanottamisesta sekä ylioppilaskokeen valmistavasta tarkastamisesta ja arvostelusta kutakin pakollisen ja valinnaisen oppimäärän lukio-opetuksen 28 oppitunnin kurssista 5 tuntia sekä

2) perusopetuksen kurssista ja lukio-opetuksen muusta kuin yllämainitusta 28 oppitunnin kurssista 3 tuntia. Jos kurssin tuntimäärä on pienempi tai suurempi kuin 28 oppituntia, tuntimäärään lisätään kuitenkin lukio-opetuksen vapaaehtoisesta ja valinnaisesta kurssista 33/28-osaa sekä perusopetuksesta ja lukio-opetuksen muusta kurssista 31/28-osaa.

Opetusvelvollisuuteen luettavissa olevat tehtävät

(Sivista, Osio A, 7 luku 52 §). OVTES:

- Demonstraatioiden valmistelutunnit (osio B 17 §)
- Aikuislukiolisä (liite 3, 6 § 1 mom.)
- Äidinkielen ja kirjallisuuden harjoitusten ohjaus ja valvonta (liite 3, 6 § 2 mom.)
- Ryhmänohjaajan tehtävät (liite 3, 6 § 3 mom.)
- Opinto-ohjauksen luokan ulkopuoliset tehtävät (liite 3, 6 § 3 mom.)
- Kokoelmien, av-välineiden, tietokone-laitteistojen ja kirjaston hoito (liite 3, 6 § 4 mom.), yhteensä enintään 10 viikkotuntia.

(Sivista: -kerhopalkkio, kesäkurssien järjestely ja valvonta)

Muita erityistehtäviä ja palkkioita

Seuraavia erityistehtäviä ei lueta opetusvelvollisuuteen - OVTES:

- Toisen opettajan tunnin hoitopalkkio (osio A 24 §, osio B 21 §)
- Tukiopetus (osio A 22 §)
- Yksityisoppilaan kuulustelu ja ylioppilaskirjoituksiin liittyvät tehtävät (liite 3, 1 §)
- Ylioppilaskirjoitusten järjestelytehtävä rehtorin ollessa jäävi (liite 3, 1 §)
- Koulu/oppilaitoskohtainen lisätehtävä (osio B 19 § 6 mom.)
- Rehtorin hallinnollisten tehtävien hoitaminen rehtorin virantoimituksen keskeytyksen ajan (osio B 20 §)
- Ylioppilaskirjoitusten valvonta (liite 3, 7 §)
- Kielistudion esimies (liite 3, 8 §), mikäli korvattu aiemmin
- Kesäkurssin järjestely- ja valvonta-tehtävä (liite 3, 9 §)

Ylituntipalkkio

(OVTES osio B, liite 3, 10 §)

(Sivista, Osio A, 7 luku 57 §)

Jos opettajanviran haltijalle määrätään ylitunteja tai erityistehtäviä peruskoulus-

ta, ne maksetaan peruskoulun tuntiopetuspalkkioperusteen mukaan.

Päätoimisen tuntiopettajan ylituntipalkkioperuste on painotettu tehtäväkohtainen palkka, jos hänelle on laskettu osion A 52 § mukaan painotettu palkka ja/tai painotettu opetusvelvollisuus.

TUNTIOPETTAJA

(OVTES osio A 51–57 §, osio B 28 §, liite 3, 11–13 §) (Sivista, 7 luku 59 - 60 §)

Tuntiopettajan opetusvelvollisuus on 18, A1-, A2- ja B1-kielissä 17 viikkotuntia, yksityisissä aikuislukioissa 0,5 tuntia suurempi. Tuntiopettajan opetusvelvollisuus maa- ja metsätaloudessa, kaupallisissa aineissa, tiedotusopissa, perhekasvatuksessa, näyttämötaiteen ja teatteritaiteen opetuksessa sekä puheopetuksessa on 20 tuntia viikossa.

Jos tuntiopettajalla ei ole aikuislukiossa minkään oppiaineen tunteja opettavana, vaan hän hoitaa yksinomaan luokan ulkopuolisia erikseen korvattavia tehtäviä, on laskennallinen opetusvelvollisuus näistä tehtävistä 20 viikkotuntia.

Jos päätoimisen tuntiopettajan päätoimisuuteen tarvittava tuntimäärä ei tule lukuvuoden aikana täyteen, hänelle maksetaan kuitenkin päätoimisuusrajaa vastaava varsinainen palkka koko lukuvuodelta. Päätoimisuusraja on 14 viikkotuntia, 462 vuosituntia. Päätoimisen tuntiopettajan työaikaan kuuluu yhteissuunnittelutyöaika. Koko lukuvuoden työajaksi otetulla päätoimisella tuntiopettajalla on velvollisuus osallistua opettajatyöpäiviin.

Tuntiopettajaan sovelletaan pääsääntöisesti samoja OVTESin määräyksiä kuin lehtoreihin. Ne on lueteltu liitteen 3 13 §:ssä.

Sivutoimisella tuntiopettajalla ei ole yhteissuunnitteluelvoitetta eikä sitä vastaavaa työaika. Sivutoimisia tuntiopettajia voi koskea kilpailukykysovimuksen mukainen työaika (OVTES osio B 14§).

Sivutoimisen tuntiopettajan tuntiopetuspalkkion 0,96-kerrointa ei sovelleta sellaiseen saman kunnan peruskoulun viranhaltijaan, jolla on yli opetusvelvollisuuden meneviä tunteja aikuislukiossa.

YLEISSIVISTÄVÄN KOULUN REHTORI JA APULAISREHTORI

Niku Tuomisto

Tehtäväkohtainen peruspalkka

(OVTES osio B, 3–5 §)

Rehtorin tehtäväkohtaisen peruspalkan hinnoittelutunnuksen määrittävät palkkaperusteryhmien lukumäärä ja koulu- muoto. Hinnoittelutunnuksen ja kalleusluokan mukainen palkkavälys löytyy palkkaliitteestä ja OAJ:n verkkosivujen Työelämäoppaasta kohdasta Palkat ja palkkiot.

Jos peruskoulun rehtorilla ei ole ase- tuksen (986/1998) mukaista kelpoisuutta, palkka-asteikon alaraja on 3–15 % palkkaliitteen asteikkojen alarajaa alempi.

Jos peruskoulun rehtori on määrätty vastaamaan sellaisen kouluyksikön toiminnasta, jossa on sekä vuosiluokkien 1–6 että vuosiluokkien 7–9 palkkaperusteryhmiä tai vähintään kuusi erityisope- tuksen palkkaperusteryhmää, määräytyy rehtorin palkka-asteikko vuosiluokkien 7–9 määrärahan mukaan. Kouluyksiköllä

tarkoitetaan sekä yhtä hallinnollisesti it- senäistä koulua että useampia itsenäisiä kouluja, joiden hallinto on määrätty yh- delle rehtorille.

Palkkaperusteryhmä

(OVTES, Osio B, 2 §)

Peruskoulun ja lukion yhteisen rehtorin palkka-asteikon alarajasta ei ole erillistä määräystä, vaan palkkausmääräyksen so- veltamisohjeen mukaisesti rehtorin teh- täväkohtaista palkkaa päätettäessä ote- taan huomioon osion A 6 ja 10 §:n mää- räykset.

Tehtävän vaativuus

Tehtäväkohtaista palkkaa päätettäessä on otettava huomioon tehtävien vaati- vuus ja vastuullisuus. Palkka-asteikon ylä- raja voidaan perustellusta syystä ylittää.

Esimiesasemassa olevalla tehtävä- kohtaisen palkan pitää olla selvästi kor-

keampi kuin hänen alaisellaan, jollei tästä poikkeamiseen ole erityistä, perusteltua syytä. Johto- tai esimiestehtävissä toimi- van tehtäväkohtaista palkkaa harkitta- essa on otettava huomioon mm. johdet- tavan yksikön koko, vastuualueen tai joh- dettavan yksikön palvelutarjonnan laa- juus ja moninaisuus, erikoispalveluiden tuottaminen sekä muut erityispiirteet, yhteistyövaatimus muiden hallinnonalo- jen ja palvelujen tuottajien kanssa, sekä esimiestyön merkitys toiminnan tulok- sellisuudessa ja toimintaedellytysten luomisessa

Rehtorin tehtävän vaativuuteen vai- kuttavat oppilaitoksen/koulun koon lisäksi mm. erityisryhmät ja -luokat, kou- lun erityistehtävä, muun henkilöstön määrä sekä yhteistyö muiden hallinno- nalojen kanssa.

Työaika

(OVTES, osio B 9–12 §)

Peruskoulun, lukion ja aikuislukion rehtorin ja apulaisrehtorin joustava kokonaistyöaika perustuu toimistotyöaikaan. Joustavuuden perustana ovat koulun toiminnalliset vaatimukset. Esimerkiksi rehtorin työmäärä vaihtelee huomattavasti lukuvuoden eri aikoina ja tehtävät ovat osittain sellaisia, että niiden tekeminen toimistotyöajan sisällä on vaikeaa. Rehtorilla on myös sellaisia työtehtäviä, jotka on tarkoituksenmukaista tehdä muualla kuin koululla. Työaikajärjestelmä ei siis edellytä rehtorin olevan koululla koko työaikaansa, vaan esimerkiksi kesäkeskeytyksen aikana työtä voi tehdä muuallakin.

Toimistotyöaikaan perustumisella tarkoitetaan myös työajan pituutta. Koko lukuvuoden keskimääräinen viikkotyöaika on 36 tuntia 45 minuuttia ja vuosityöaika on noin 1 600 tuntia vuosiloman pituudesta, arkipyhien sijoittumisesta sekä työpäivien lukumäärästä riippuen.

Ennen työvuoden alkua rehtorille on vahvistettava työaikasuunnitelma ja sitä on seurattava säännöllisesti. (9 § Pöytäkirjamerkintä). Suunnitelman ja seurannan järjestäminen on työnantajan velvollisuus.

Rehtorin vuosiloma määräytyy OVTESin osion A 33 §:n ja KVTESin IV luvun mukaan. Vuosiloman pituus riippuu palvelussuhteen kestosta. Joustava työaikajärjestelmä ei kuitenkaan edellytä rehtorin olevan koululla kesäkeskeytyksen aikana vuosilomapäiviensä ulkopuolella.

Peruskoulun tai lukion opettaja, joka siirtyy pysyvästi tai tilapäisesti rehtoriksi tai apulaisrehtorinviran haltijaksi saman kunnan kouluun, on oikeutettu ao. lomavuoden laskennallisella vuosilomalla vähennettyyn vuosilomaan ja lomakorvaukseen KVTESin määräysten mukaisesti.

Rehtoreiden opetustuntimäärille on sovittu viikoittaiset tai vuotuiset vähimmäis- ja enimmäismäärät. Enimmäismääriä ei voi ylittää. Opetustuntimäärää vahvistettaessa tulee ottaa huomioon mm. koulun koko, toiminta eri toimipisteissä ja muut paikalliset erityisolosuhteet. Rehtorin opetustuntimäärät on esitetty oheisessa taulukossa.

Apulaisrehtorinviran haltijan opetustuntimäärä on vähintään koulun rehtorin opetustuntimääräasteikon yläraja. Työnantaja voi päättää lukion apulaisrehtorin opetustuntimäärän lukuvuosittain enintään kolme viikkotuntia edellä mainittua alemmaksi paikallisista erityisolosuhteista johtuvalla perusteella.

Peruskoulun rehtori – lukuun ottamatta vuosiluokkien 1–6 ja 7–9 koulun rehtoria, jonka opetustuntimäärä viikos-

sa on enintään kaksi – voi lukea opetustuntimääräänsä luokanvalvojan tehtävät, demonstraatioiden valmistelutunnit ja tukiopetuksen antamisen sekä erityisestä syystä kirjaston ja kokoelmien hoitamisen, musiikkiesitysten hoitamisen, oppilaanohjauksen, kerhotyön ja opetuksen ohjauksen.

Lukion rehtorin opetustuntimäärään ei voi lukea lukioresurssitunteja. Aikuislukion rehtorin opetustuntimäärään voi sisältyä äidinkielen ja kirjallisuuden harjoitusten ohjaus- ja valvontatehtäviä ja kesäkurssien järjestelytehtäviä.

Peruskoulun rehtorin työajan erityismääräykset

Koulun tai oppilaitoksen toimiessa pysyväisluonteisesti kahdessa tai useammassa erillisessä toimipaikassa, rehtorin, apulaisjohtajan, varajohtajan ja koulunjohtajan viikoittaisten opetustuntien määrään luetaan yhteensä 2–4 viikkotuntia ottaen huomioon heidän tehtävänjakonsa sekä toimipaikkojen koko ja sijainti. Jos toimipaikat ovat erityisen etäällä toisistaan tai toimivat muutoin erityisen vaikeissa olosuhteissa, työnantaja voi lisäksi lukea opetusvelvollisuuteen yhteensä enintään 4 viikkotuntia.

Jos toisen koulun/oppilaitoksen luokkia toimii pysyvästi koulun yhteydessä, koulujen rehtoreiden, apulaisjohtajien, varajohtajien ja koulunjohtajien opetusvelvollisuuteen on luettavissa 1 momentin mukainen tuntimäärä yhteensä edellä mainitun mukaisesti.

Jos koulun tai oppilaitoksen rakennukset sijaitsevat lähekkäin, vierekkäisillä tai vastakkaisilla tonteilla tai samalla tontilla muodostaen kiinteän ja yhtenäisen toiminnallisen koulukokonaisuuden, koulun katsotaan toimivan yhdessä toimipaikassa.

Vuosiluokkien 1–6 koulu

Palkkaperusteri- ryhmät	Opetustunnit/ vko
12–17	10–12
18–23	9–11
24–29	6–9
30–35	4–6
36–41	3–5
42–	–2

Vuosiluokkien 7–9 koulu

Palkkaperusteri- ryhmät	Opetustunnit/ vko
1–3	9–11
4–9	7–9
10–20	5–7
21–25	4–6
26–30	2–4
31–	–2

Erityiskoulu

Palkkaperusteri- ryhmät	Opetustunnit/ vko
1–3	11–13
4–9	9–11
10–20	7–9
21–25	6–8
26–30	4–6
31–	2–4

Rehtorille voidaan määrätä opetustunteja 2 tuntia vähemmän kuin koulun palkkaperusteryhmien määrä osoittaa, jos koulun hallinnollisen työn määrä on suuri. Rehtorin hallinnolliseen työhön vaikuttaa esimerkiksi muun henkilöstön kuin opetushenkilöstön määrä. Rehtorin opetustunteja ei tarvitse määrätä työjärjestykseen kiinnitettynä opetuksena.

Lukion rehtorin työaika

Lukion rehtorin opetustuntimäärä vahvistetaan paikallisesti 152–418 tuntiin ja aikuislukion rehtorin 132–363 tuntiin lukuvuodessa.

AMMATILLINEN OPPILAITOS

Markku Perttunen

Ammatillisten oppilaitosten opettajien palvelussuhteen ehdoista on sovittu kunnallisessa yleisessä virka- ja työehtosopimuksessa KVTESissa ja opetusalan virka- ja työehtosopimuksen OVTESin osiossa A ja C. Kaikkia opettajia koskevat yhteiset määräykset ovat tämän suunnitelupaketin alkupäässä. Lisäksi ammatillisten opettajien palvelussuhteen ehtoja tarkennetaan OVTESin osiossa C ja oppilaitoskohtaisissa liitteissä:

- Liite 1 ammatillisten oppilaitosten opetushenkilöstö
- Liite 4 ammattioppilaitos
- Liite 5 kauppaoppilaitos
- Liite 6 taide- ja viestintäkulttuurioppilaitos
- Liite 7 sosiaali- ja terveysalan oppilaitos
- Liite 8 metsä- ja puutalousoppilaitos
- Liite 9 merenkulkuoppilaitos

Ammattioppilaitoksen (liite 4) opettajia koskevia virka- ja työehtosopimuksen määräyksiä sovelletaan seuraavilla koulutusaloilla:

- tekniikan ja liikenteen ala lukuun ottamatta merenkulkuoppilaitoksissa annettavaa opetusta
- matkailu-, ravitsemus- ja talousala
- sosiaali- ja terveysalaan kuuluva kauneudenhoitokoulutus (ellei paikallisesti ole toisin sovittu)
- kulttuurialaan kuuluva käsi- ja taideteollisuuskoulutus
- luonnonvara-ala lukuun ottamatta metsä- ja puutalousalaa.

Monialaisessa ammatillisessa oppilaitoksessa opettajanviran haltijan palvelussuhteen ehdot määräytyvät sen oppilaitosmuodon palvelussuhteen ehtojen mukaisina, mihin virka on perustettu tai määrätty. Päätoimiselle tuntiopettajalle lasketaan tarvittaessa eri oppilaitosmuodoissa pidettävien tuntien perusteella painotettu peruspalkka ja opetusvelvollisuus.

TYÖAIKA

Vuosityöaikasopimukseen siirtyneiden opettajien ja opinto-ohjaajien työaika

Ammatillisten oppilaitosten opettajat siirtyvät vuosityöaikasopimukseen (Osio C Liite 1) paikallisen päätöksen mukaisesti 1.8.2018–1.8.2020. Vuosityöaika on 1 500 tuntia vuodesta. Siitä on vähintään 25 % sellaista työaika (sitomaton työaika), jonka osalta opettaja voi itse päättää työn tekemisen ajan ja paikan. Muu osa työajasta on sidottua. Opinto-ohjaajilla työaika ei jaeta sidottuun ja sitomattomaan. Sopimuksessa määritettyjen työtehtävien osalta myös opettajan työaika voidaan jättää jakamatta sidottuun ja sitomattomaan työaikaan.

Työaika voi liukua työnantajan päätöksellä 1 500–1 700 tunnin välillä ja palkka vastaavassa suhteessa. 1 700 tunnin ylityksestä on sovittava opettajan tai opinto-ohjaajan kanssa. Näiltä tunneilta palkka maksetaan 50 %:lla korotettuna. Ennen työkauden alkua opettajalle ja opinto-ohjaajalle vahvistetaan työaika-suunnitelma, joka sisältää kaikki työtehtävät. Työaika-suunnitelma laaditaan yhteistyössä opettajan tai opinto-ohjaajan kanssa. Työaika-suunnitelman mukaista työaika seurataan säännöllisesti.

Opettajalla on kesäaikaan (2.5.–30.9.) kahdeksan viikkoa ja muuna aikana neljä viikkoa vapaajaksoa, jolle ajalle työnantaja ei voi sijoittaa työaika. Opinto-ohjaajilla on kesäaikaan viisi viikkoa ja muuna aikana viisi viikkoa vapaajaksoa. Työnantaja vahvistaa vapaajaksojen ajankohdat. Opettajalle ja opinto-ohjaajalle maksetaan epämukavan työajan lisäksi sidotusta työajasta seuraavissa tapauksissa: yöt (klo 22–07), arkipyhät, viikonloput ja kun on kulunut kahdeksan tuntia päivän ensimmäisen sidotun työtehtävän alkamisesta. Lisän suuruus on 50 % tuntipalkasta ja se maksetaan vain yhdellä perusteella. Yhden tunnin palkka saadaan jakamalla kuukausipalkka luvulla 125.

Lisätietoa sopimuksesta löytyy OAJ:n nettisivuilta – oaj.fi – Työelämäoppaasta.

Opettajien opetus- ja koulutustyöpäivien lukumäärä, oppitunnin pituus ja opetus- ja muun työajan sijoitus mää-

räytyvät 31.12.1998 voimassa olleen lainsäädännön ja työsuunnitelmasta tai sitä vastaavasta asiakirjasta ilmenevän vaikiintuneen käytännön mukaisesti. Tämä OVTESin osion A yleisen osan 32 §:n määräys tarkoittaa, että opettajan työajasta työnantajan määrättävissä oleva osuus säilyy määrällisesti ja ajallisesti entisellään. Toisin sanoen opettajalle annetaan edelleen syys-, joulu- ja urheiluloma sekä kesällä entistä vastaava vapaa-aika opetuksesta ja muusta opettajan työstä. Määräys koskee myös kokonaistyöajassa olevien opettajien vuosilomien sekä opetuksen päättymisen ja alkamisen välisiä aikoja.

Ammatillisissa oppilaitoksissa on pääsääntöisesti 190 opetustyöpäivää, joita vähentävät muiksi arkipäiviksi kuin lauantaisi sattuvat loppiainen, vapunpäivä ja itsenäisyyspäivä. Opetusvelvollisuustyöajassa opettajien koulutus-/suunnittelu-päiviä on yleensä viisi tai kaksi.

Ammattioppilaitoksen, kauppaoppilaitoksen, taide- ja viestintäkulttuurioppilaitoksen ja merenkulkuoppilaitoksen opettajien työajan ja palkkauksen perustana ovat vuotuiset opetusvelvollisuus- ja ylittunnit.

Opinto-ohjaajan, apulaisrehtorin, aikuiskoulutusjohtajan ja rehtorin työaika

Kokonaispalkkauksessa olevan opinto-ohjaajan, apulaisrehtorin, aikuiskoulutusjohtajan ja rehtorin työaika on oppilaitoksen toiminnalliset vaatimukset huomioon otettava toimistotyöaika, keskimäärin 36 tuntia 45 minuuttia viikossa lukuvuoden aikana.

Vuosiloma määräytyy OVTESin osion A yleisen osa 33 §:n mukaan. Vuosiloma on pisimmillään 38 työpäivää.

Opetustuntimäärä vahvistetaan paikallisesti lukuvuosittain ottaen huomioon oppilaitoksen koko ja muut paikalliset olosuhteet. Opinto-ohjaajalla voi olla enintään 500 tuntia lukuvuodessa, apulaisrehtorilla 760, aikuiskoulutusjohtajalla enintään 350 ja rehtorilla enintään 456 tuntia. Monialaisen ammatillisen oppilaitoksen rehtorin opetustuntimäärä voi olla enintään 320 tuntia.

Sosiaali- ja terveystalouden sekä metsä- ja puutalousoppilaitosten opettajien työaika

Opettajan työaika on kokonaistyöaika, joka on soveltuvin osin oppilaitoksen toiminnalliset vaatimukset huomioon ottava toimistotyöaika. Opettajan tehtävistä osa on sellaisia, joiden tekeminen toimistotyöajan sisällä on vaikeaa sekä osa sellaisia, jotka voidaan tarkoituksenmukaisemmin tehdä muualla kuin työpaikalla. Näistä syistä työaika muodostuu joustavaksi lukuvuoden eri aikoina ja päivittäinkin poiketen tältä osin toimistotyössä noudatettavasta työajasta.

Sopimus velvoittaa tekemään opettajalle työaika-suunnitelman ennen työkauden alkua. Tämän suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti. Työaika tasoittuu korkeintaan kahden vuoden tasoittumisjaksolla. Jos tämän jakson jälkeen opettajalla on määrätty lisätöitä, se korvataan tai annetaan vastaavana vapaana seuraavan lukuvuoden aikana.

Kunkin opettajan työajan jakautumisesta opetus- ja muuhun työhön päätetään paikallisesti kussakin oppilaitoksessa. Muuhun työhön on varattava sosiaali- ja terveystalouden oppilaitoksissa vähintään 776 tuntia lukuvuodessa ja metsä- ja puutalouden oppilaitoksissa vähintään 724 tuntia lukuvuodessa. Opettajan lukuvuotinen kokonaistyöaika riippuu siitä, miten pitkä vuosiloma hänellä on vuosiloman ansaintasääntöjen mukaan.

Opettajan lukuvuotinen kokonaistyöaika lasketaan vähentämällä lukuvuoden kalenteripäivistä lauantait ja sunnuntait, työaika lyhentävät arkipyhät ja opettajan vuosilomapäivät. Näin saatu työpäivien lukumäärä kerrotaan päivittäisellä työajalla, joka on 7 tuntia 21 minuuttia.

Sosiaali- ja terveystalouden oppilaitosten sekä metsä- ja puutalousoppilaitosten opettajien työtunnit lukuvuonna 1.8.2019–31.7.2020

Vuosilomaoikeus 38 työpäivää:		
	päivinä	tunteina
Työpäiviä vuodessa	261	
▶ arkipyhät	-11	
▶ vuosilomat	-38	
	213	1 566

Vuosilomaoikeus 30 työpäivää:		
	päivinä	tunteina
Työpäiviä vuodessa	262	
▶ arkipyhät	-11	
▶ vuosilomat	-30	
	221	1 624
Vuosilomaoikeus 28 työpäivää:		
	päivinä	tunteina
Työpäiviä vuodessa	262	
▶ arkipyhät	-11	
▶ vuosilomat	-28	
	223	1 639
Vuosilomaoikeus 23 työpäivää:		
	päivinä	tunteina
Työpäiviä vuodessa	262	
▶ arkipyhät	-11	
▶ vuosilomat	-23	
	228	1 676

Suunnittelutyöaika

Opetusvelvollisuustyöajassa merenkulkuoppilaitoksen opettajan henkilökohtainen suunnittelutyöaika on 1,5 tuntia ja taide- ja viestintäkulttuurioppilaitoksen opettajan 1,0 tuntia viikossa. Suunnittelutyöaika luetaan opettajan opetusvelvollisuuteen. Näiden lisäksi opettajalla on 24 tuntia suunnittelutyöaika. Ammattioppilaitoksessa opettajan tulee osallistua 81 tunnin ajan lukuvuodessa oppilaitoksen toiminnan kannalta tarpeelliseen suunnittelutyöhön, jota ei lueta opetusvelvollisuuteen. Kauppaoppilaitoksessa opettajan suunnittelutyöaika on 24 tuntia lukuvuodessa.

Suunnittelutyöaika koskee kokoaikaisien viranhaltijoiden lisäksi oppilaitoksen tuntien ja päätoimisuuteen luetavien muiden tehtävien varassa päätoimiseksi tulevaa tuntiopettajaa (keskimäärin vähintään 16 viikkotuntia) sekä niitä osa-aikaisia viranhaltijoita, joilla on vähintään päätoimisuuden edellyttämä tuntimäärä (16 tuntia). Määräyksen soveltaminen edellyttää lisäksi, että opettajan palvelussuhde oppilaitokseen kestää yli viikon.

Suunnittelutyöhön kuuluu osallistuminen osastokokouksiin ja vastaaviin kokouksiin sekä opettajien välisiin opetussellisiin ja kasvatuksellisiin kysymyksiin liittyviin kokouksiin ja neuvonpitoihin, yh-

teydenpito paikalliseen elinkeinoelämään ja vastaaviin sidosryhmiin sekä opiskelijoiden vanhempiin sekä oman opetuksen suunnitteluun ja oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen liittyvät tehtävät. Jos sopimusmääräysten mukainen aika ei riitä näihin tehtäviin, ne tulee korvata erikseen eräiden opettajalle määrättävien, muiden kuin luokkaopetustöitä koskevien määräysten mukaan.

Kokonaistyöajassa vastaavat tehtävät tulee resursoida tunteina vuosittaiseen työaika-suunnitelmaan.

Sivutoimisilla tuntiopettajilla suunnittelutyöaika on seuraavasti:

– Vähintään lukuvuoden työajaksi otettu vähintään 10 viikkotuntia opettava sivutoiminen tuntiopettaja voidaan määrätä tekemään suunnittelutyötä 10 tuntia lukuvuodessa. Tämän ylittävältä osalta maksetaan korvaus.

– Vähintään lukuvuoden työajaksi otettu alle 10 viikkotuntia opettava sivutoiminen tuntiopettaja voidaan määrätä tekemään suunnittelutyötä 4 tuntia lukuvuodessa. Tämän ylittävältä osalta maksetaan korvaus.

Erät muut kuin luokanopetustehtävät

(OVTES osio C, 12 §)

Työssäoppimisjaksolla olevan opiskelijan ohjaamistehtävä.

Jos ammatillisen oppilaitoksen opettaja määrätään hoitamaan työssäoppimisjaksolla olevan opiskelijan ohjaamistehtävää, luetaan työhön käytettäväksi määrätty tuntimäärä opettajan opetusvelvollisuuteen ja myös kokonaistyöajassa olevan opettajan kokonaistyöaikaan. Sen, missä laajuudessa ohjausta annetaan, esimerkiksi kuinka usein opettaja käy työpaikalla, määrää opettajan työnantaja. Työnantaja vastaa työssäoppimisjakson laadusta ja päättää käytettävän resurssin suuruuden.

Tärkeää on siis, että opettaja tietää etukäteen ohjaamistehtävän sisällön ja tuntimäärän, jonka mukaisesti hän työssäoppimista ohjaa. Tehtävä työ on suhteutettava varattuun tuntimäärään ja työstä maksettavaan korvaukseen.

Työpaikoilla käynnit ovat KVATESin liitteen 16 mukaan virantoimitusmatkoja, joilla tarkoitetaan viranhaltijan tai työntekijän tavanomaiseen virkatoimintaan tai tavanomaisiin työtehtäviin liittyviä matkoja työpisteestä toiseen tai määrätystä lähtöpaikasta toiseen ja takaisin virantoimituspaikkakunnalla tai muuten virkapiiriin kuuluvalla alueella. Matkoista mak-

setaan matkakustannusten korvausta liitteessä 16 määrätyn perustein.

Eräät opettajalle määrättävät muut tehtävät

Opettajalle korvataan työnantajan määräämä

1. ammattitutkinnon/erikoisammattitutkinnon/ammattiosaamisen näytön (ellei ole työssäoppimisen ohjaustyötä) järjestely-, vastaanottamis- ja arviointitehtävä
2. etäopetuksena suoritettavan kurssin ohjaustyö
3. opiskelijan itseopiskelun ohjaamistehtävä
4. oppilaitoksen tai koulutusalan opetus- ja kasvatustoiminnan kehittämiseen liittyvä tehtävä tai maksuliseen palvelutoimintaan liittyvä suunnittelu- ja konsultointitehtävä.

Opetusvelvollisuustyöaikaa tekeville opettajalle maksetaan työmäärää vastaava palkkio, jonka perusteena käytetään opettajan omaa ylityöntuntipalkkiota siten, että yhtä ylityöntuntipalkkiota vastaava työmäärä on 1,5 muun työn tuntia. Tehtävä, joka on mitoitettu vastaamaan 38:aa ylityöntuntipalkkiota (57 tuntia), voidaan lukea opettajan opetusvelvollisuuteen yhtenä vuosiviikkotuntina.

Kokonaistyöajassa olevalle opettajalle työmäärän vaikutus toisaalta opetustuntien, toisaalta muun työn määrään tulee ottaa huomioon siten, että opettajalle jää riittävästi aikaa oman opetuksen suunnitteluun, valmisteluun ja arviointiin ja että muuhun kuin opetustyöhön varataan vähintään 776/724 tuntia. Mitoitusperusteena käytetään soveltuvin osin aiempia sopimuksia. Aikaisemmin nämä työt mitoitettiin opetusvelvollisuustunteina ja yhtä opetusvelvollisuustuntia vastaava työmäärä oli kaksi tuntia.

Korvauksen saamisen edellytyksenä on, että tehtävät ovat työnantajan määräämiä. Etukäteen on tärkeää sopia työnantajan kanssa tehtävistä, jotka opettajan edellytetään tekevän ja määrätellä aikamäärä, jonka sisällä tehtävät pyritään tekemään. Mikäli tehtävien tekemiseen kuluu enemmän aikaa, on ylityksestä syytä sopia etukäteen.

Ilta-, viikonloppu- ja lomaopetuslisä Osio C 11 §

Päätöiselle opettajalle ja päätöiselle tuntiopettajalle maksetaan korvauksena oppitunnilta, joka pidetään alkaen klo 16.30 tai sen jälkeen, iltapäätöisissä. Lisän suuruus on puolet opettajan ylityöntuntipalkkiosta. Kokonaistyöajassa olevan opettajan iltapäätöisisen suuruus on hänen varsinainen palkkansa jaettuna luvulla 152.

Iltaopetuslisän suuruinen lisä maksetaan kultakin oppitunnilta myös lauantaille ja sunnuntaille (viikonloppulisä) sekä oppilaitoksen loma-aikoihin määrätystä opetuksesta (lomaopetuslisä). Samasta työstä voidaan maksaa lisistä vain yhtä. Lomaopetuslisää ei makseta ainoastaan loma-ajaksi otetulle opettajalle.

Oppilaitoksen loma-ajoilla tarkoitetaan syys-, joulu-, urheilu- ja pääsiäislomaa sekä kesäkeskeytysaikaa, joka alkaa oppilaitoksen lukuvuoden päättöpäivän jälkeisenä kalenteripäivänä. Luonnonvara-alalla annettavan tavanomaisen kesätyöjakson opetus ei oikeuta lomaopetuslisään.

Lukio-opetus (OVTES; osio C 10 §)

Lehtorille, jolla on lukion aineenopetuksen opettajan kelpoisuus ja joka opettaa lukion opetussuunnitelman mukaisesti ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista koottua ylioppilastutkintoon valmentau-

tuva opetusryhmää äidinkielessä ja kirjallisuudessa, toisessa kotimaisessa kielessä, vieraassa kielessä tai matematiikassa, lasketaan painotettu opetusvelvollisuus siten, että äidinkielessä ja kirjallisuudessa opetusvelvollisuus on 16, toisessa kotimaisessa ja vieraassa kielessä 19 ja matematiikassa 20 tuntia.

Ylioppilaskirjoitusten valmistavasta tarkistamisesta maksetaan opettajalle kutakin koetta kohden 347,05 euron suuruinen palkkio ja kirjallisen kuulustelun valvojana toimivalle opettajalle kultakin valvontatunnilta asianomaisesta virasta maksettava varsinainen palkka jaettuna luvulla 152, jos valvonta ei tapahdu jonkin muun palkatun tehtävän ohessa.

Ylityöntunnit

Opettajalle maksetaan opetusvelvollisuuden ylittäviltä tunneilta ylityöntuntipalkkio, joka lasketaan kalleusluokan mukaisesta lisäkertoimilla lisätystä peruspalkasta. Kerroin on 0,83.

Ylityöntuntipalkkio on myös muista kuin virkaan kuuluvista tunneista sama kuin viran mukaisista ylityöntunneista.

Epäpätevyysalennus

(OVTES, osio A, 8 §)

Jos opettajalla ei ole kelpoisuusasetuksessa (986/1998) säädettyä kelpoisuutta, hänen palkkansa maksetaan vähintään 6 % ja enintään 20 % alempana kuin virkaniikkien ja asetuksessa säädetyn tutkinnon tai tutkintotason mukaan muutoin maksettaisiin.

Jos epäpätevän opettajan palkka muodostuisi korkeammaksi kuin siirtymäsäännösten nojalla pätevyuden säilyttäneen vastaavien aineiden opettajan palkka, voi epäpätevyysalennus olla enintään 25 %.

AMMATILLINEN AIKUISKOULUTUSKESKUS

Minna Vakkuri

Kunnan/kuntayhtymän ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa opettajan palvelussuhteen ehdoista on sovittu kunnallisessa yleisessä virkaehtosopimuksessa KVTESissä ja opetusalan virka- ja työehtosopimuksen OVTESin osioissa A ja E. Kunnallisten aikuiskoulutuskeskuksen opettajat siirtyvät vuosityöaikaan viimeistään 1.8.2020.

Yksityisten ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten opettajien palvelussuhteen ehdoista on sovittu Sivistystyönantajat ry:n ja OAJ:n välisellä ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten työehtosopimuksella tai Avaintyönantajat ry:n ja OAJ:n välisessä AVAINOTESissa. AVAINTA aikuiskoulutuskeskusten opettajat siirtyvät vuosityöaikaan viimeistään 1.8.2020 (poislukien ns. puhtaat aikuiskoulutuskeskukset).

Työaika

Kunnallisissa aikuiskoulutuskeskuksissa kokoaikaisen opettajan viikoittainen työaika on 38 tuntia 45 minuuttia ja osa-aikaisella opettajalla 16–38 tuntia 45 minuuttia. Säännöllinen viikoittainen työaika voidaan järjestää siten, että se tasoittuu enintään vuoden tasoitusjakson aikana. Yksityisissä AVAINTA ry:n alaisissa aikuiskoulutuskeskuksissa kokoaikaisen opet-

tajan viikoittainen työaika on 38 tuntia 45 minuuttia ja osa-aikaisilla 16–38 tuntia 45 minuuttia. Työajan ylitys korvataan rahakorvauksella, joka saadaan jakamalla kuukausipalkka luvulla 163.

Vuosityöajassa kokoaikaisen opettajan vuosittainen työaika on vähintään 1 500 tuntia, joka sijoittuu noin 42 kalenteriviikolle. Vuosittainen työaika voi liukua 1 500–1 700 tunnin välillä työnantajan päätöksellä. Yli 1 500 tunnin ylittävä työ korvataan tunti tunnista -periaatteella. Tuntipalkka saadaan jakamalla varsinaisen kuukausipalkka luvulla 125. Jos työaika ylittää 1700 tuntia, se edellyttää opettajan suostumusta. 1 700 tuntia ylittävät työtunnit korvataan opettajalle puoli-toistakertaisena.

Siirtymäaikana E-osioista siirtyvällä opettajalla on mahdollisuus valita henkilökohtainen työaika.

Yksityisissä Sivistystyönantajan alaisissa aikuiskoulutuskeskuksissa viikoittainen työaika on 38 tuntia 20 minuuttia ja käytössä on enintään vuoden tasoitusjakso.

Sivutoimisen tuntiopettajan säännöllinen viikoittainen työaika on alle 16 tuntia.

Vuosilomat määräytyvät kunnallisissa aikuiskoulutuskeskuksissa KVTESin IV luvun mukaan ja yksityisissä aikuiskoulu-

tuskeskuksissa vuosilomalain ja työehtosopimuksen 3 luvun mukaan.

Kunnan tai AVAINOTESin aikuiskoulutuskeskuksen sopimuksesta vuosityöaikaan siirtyvällä opettajalla on yhteensä 10 viikkoa vapaajaksoja: kuusi kesällä ja neljä muuna aikana.

Palkkaus

Opettajan palkat määräytyvät erillisen palkkataulukon mukaan. Jos opettajalla ei ole kelpoisuusasetuksen (986/1998) mukaista kelpoisuutta, palkkaan tulee epäpätevyysalennus.

Osa-aikaisen opettajan kuukausipalkka on samassa suhteessa kokoaikaisen opettajan palkkaa alempi kuin hänen viikoittainen tai vuosittainen työaikansa on kokoaikaisen opettajan työaika lyhempi.

Jos opettaja on suorittanut opettajankoulutuksen, palkkaryhmittelyn alaja ylärajoja korotetaan yksityisessä Sivistystyönantajien alaisessa aikuiskoulutuskeskuksessa 10 prosentilla.

Sivutoimiselle tuntiopettajalle maksetaan pidetyltä oppitunnilta erikseen sovittava tuntipalkka.

AMMATTIKORKEAKOULU

Pasi Repo

Yksityisiin ammattikorkeakouluihin sovelletaan vastaavasti joko yksityistä opetusala koskevaa työehtosopimusta (OAJ ja Sivistystyönantajat ry, EK) ja sen ammattikorkeakouluja koskevia sopimusmääräyksiä tai AVAINTA ry:n (Avaintyönantajat ry ja OAJ) yleistä työehtosopimusta ja opetusala koskevan sopimuksen määräyksiä.

Kaikki ammattikorkeakoulujen yliopettajat ja lehtorit kuuluvat kokonais-

palkkausta ja vuosityöaika koskevien sopimusten piiriin. Ulkopuolelle jäävät tällä hetkellä Sivistan sopimuksessa sivutoimiset tuntiopettajat sekä muilla kuin EK-sektorilla muuta pedagogista hallinto-, johto- ja suunnittelutyötä tekevät henkilöt.

Ammattikorkeakouluja koskevaa osiota sovelletaan

• 1 624 tunnin vuosityöaika tekevään yliopettajaan ja lehtoriin,

- osa-aikaiseen yliopettajaan ja lehtoriin,
- täyttä työaika tekevään tuntiopettajaan,
- osa-aikaiseen (tunti)opettajaan, jonka vuosityöaika on vähintään 760 tuntia työvuodessa tai vähintään keskimäärin 19 tuntia viikossa sekä
- sivutoimiseen keskimäärin alle 19 tuntia viikossa tekevään tuntiopettajaan (vain AVAINOTES Osio D 7 c §).

On kuitenkin huomattava, ettei ammattikorkeakoulun työaikajärjestelmän piirissä olevaa opettajaa tarvitse siirtää opetusalan sopimuksesta yleiseen sopimukseen esimerkiksi projektitehtävien tai vastaavien takia, vaan työaika-suunnitelmissa voidaan huomioida mahdollinen tehtävien muutos.

Työaika

Työvuosi jakaantuu työjaksoihin ja vapaajaksoihin. Vapaajaksoja on vuodessa yhteensä 12 viikkoa ja muulle ajalle sijoitetaan työnantajan määrättävissä oleva työaika.

Työaika voi vaihdella eri viikoilla, kunhan vuositasolla päädytään opettajalle vahvistettuun vuosituntimäärään. Työaika määrättäessä tulee ottaa huomioon työsuojelliset näkökohdat eli pyrkiä välttämään kohtuuttomia viikko-työaikoja.

Yliopettajan ja lehtorin vuosityöaika on 1 624 tuntia, ellei hänen kanssaan sovi tätä lyhyemmästä vuosityöajasta. Ammattikorkeakoulun opettaja, jonka vuosityöaika on 1 624 tuntia vuodessa, on täyttä työaikaan tekevä.

Henkilö voidaan ottaa täyttä työaikaan tekeväksi opettajaksi myös vuotta lyhyempään työsuhteeseen. Tällöin työjaksojen työajaksi on vahvistettu keskimäärin 8,12 tuntia päivässä ja/tai 40,6 tuntia viikossa. Jos keskimääräinen päivä- tai viikkotyöaika on työjaksojen aikana tätä lyhyempi, työ on osa-aikaista.

Tuntiopettaja, jonka työaika on ammattikorkeakouluja koskevan osion 1 624 tunnin vuosityöaika, tekee täyttä työaikaan.

406 tunnin osalta opettaja saa määrätä tehtävän työn ajan ja paikan. Loput työajasta (1 218 tuntia) on niin sanottua sidottua työaikaan, jonka osalta työnantaja voi määrätä sen ajan ja/tai paikan. Tekniikan ja liikenteen koulutusosalalla vastaavat tuntimäärät ovat 609 tuntia ja 1 015 tuntia. Lisäksi tekniikan ja liikenteen koulutusosalalla työnantajan määrättävissä olevaa aikaan ja paikkaan sidottua työaikaan voidaan sijoittaa edellä mainitusta poiketen 35 viikolle, jollei opettajan kanssa ole sovittu työajan sijoittamisesta useammille viikoille.

Työaika ja vapaajaksot sijoittuvat samalle työvuodelle (kalenterivuosi tai lukuvuosi).

Osa-aikainen tuntiopettaja

Tuntiopettaja, jonka työaika on vähintään 760 tuntia työvuodessa ja keskimäärin vähintään 19 tuntia viikossa, on vuosityöaikaan ja -palkkausta koskevan sopimuksen piirissä.

Ajastaja paikasta riippumattoman työajan ja -paikan osuus on vähintään 25 % vahvistetusta työajasta. Palkka määritellään työajan suhteessa kokoaikaisen palkasta.

Työaika-suunnitelma

Jokaiselle opettajalle pitää lukuvuositain tai kalenterivuositain etukäteen vahvistaa työaika-suunnitelma, joka sisältää suunnitelman erilaisille töille varatuista ajoista sekä suunnitelman vapaajaksojen sijoittumisesta. Jos tietyille töille varatut ajat eivät näytä riittävän tai opettajalle määrätään lisää työtehtäviä, pitää työaika-suunnitelmaa välittömästi tarkistaa tai muuttaa yhdessä esimiehen kanssa etukäteen, ennen lisätyön tai työajan ylittävän työn tekemistä.

Työaika-suunnitelma sisältää opetus- ja ohjaustyön määrän sekä opettajan muut tehtävät. Paikallisesti voidaan työaika-suunnitelmassa yleisluontoisesti tai yksityiskohtaisemmin määrätä, minkä töiden osalta työnantaja määrää työn tekemisen ajan ja paikan ja mitkä työt tehdään opettajan omavalintaisena aikana opettajan valitsemassa paikassa.

Työaika-suunnitelma valmistellaan yhdessä työnantajan edustajan ja opettajan kanssa. Työnantaja vahvistaa työt päätehtävittäin (esimerkiksi opetus ja ohjaus, kehittämis- tai projektitehtävä jne.) sekä vapaajaksojen sijoittumisen. Kullekin päätehtävälle vahvistetaan siihen käytettävä työtuntimäärä. Työnantaja määrittää työhön tarvittavan ajan. Myös mahdollisiin luottamusmiestehtäviin varattava aika vahvistetaan työaika-suunnitelmassa.

Työaika-suunnitelman toteuttamista seurataan säännöllisesti. Työaika-suunnitelman toteuttamista voidaan seurata esimerkiksi siten, että opettaja seuraa kuhunkin työtehtävään käyttämänsä todellista työaikaan. Opettajan esimies tarkistaa työaika-suunnitelman toteuttamisen seurannan avulla säännöllisesti eli esimerkiksi kuukausittain.

Työajan seurannalla on tarkoitus huolehtia siitä, että työaika-suunnitelma vastaa todellista työaika-tarvetta, eli ettei työaika-suunnitelma ole yli- eikä aliresursoitu. Työajan seurannan perusteella työaika-suunnitelmaan tehdään myös tarvittavat korjaukset.

Työajan seurannalla tarkoitetaan sekä ajan ja paikan suhteen valinnaisen työajan että niin sanotun sidotun työajan seurantaan. Työaika-suunnitelman ja sen seurannan avulla voidaan myös esimiehen ja alaisen välisissä keskusteluissa antaa opettajalle palautetta esimerkiksi

työnantajan odotuksista sekä opettajan oman työn organisoimisesta ja tehostamisesta.

Vapaajaksot

Vuosilomalakia ja työehtosopimuksen vuosilomamääräyksiä ei sovelleta opettajiin, eikä ammattikorkeakoulun opettajilla ole vuosilomaa. Sen sijaan heille annetaan työvuoden aikana vapaajaksoja, jotka eivät perustu ansaintaan. Oikeus vapaajaksoihin perustuu työehtosopimuksen ammattikorkeakouluja koskevassa osiossa sovittuun työaikajärjestelmään.

Sen jälkeen, kun vapaajaksojen sijoittuminen on vahvistettu, vapaajaksot eivät siirry esimerkiksi opettajan sairausloman vuoksi. Työnantajalla ei ole oikeutta sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan kesävapaajakson alusta alkaen 30 ensimmäisen arkipäivän ajalta.

Opettajalle on annettava 2.5.–30.9. välisenä aikana kahdeksan viikon (56 kalenteripäivän) mittainen vapaajakso, johon työnantaja ei saa sijoittaa työaikaan. Vapaajakso voidaan antaa enintään kahdessa osassa. Luonnonvara-alan opetusalan luonteesta johtuen työnantaja voi poiketa edellä olevasta ajoituksesta.

Opettajalle on lisäksi annettava muuna aikana neljän viikon (28 kalenteripäivän) pituinen vapaajakso ja se voidaan antaa enintään neljässä jaksossa. Opettajan kanssa voidaan sopia vapaajakson sijoitusajankohdasta ja jaksotuksesta toisin.

Lukuvuotta lyhemmäksi ajaksi otetun opettajan palvelussuhteen päättyessä maksetaan opettajalle sopimuksen mukainen kesävapaakorvaus.

Palkka

Ammattikorkeakoulun opettajan palkkausmuoto on kuukausittainen kokonaispalkkaus. Sopimuksessa on sovittu ainoastaan kuukausittaisen kokonaispalkkauksen alimmasta euromäärästä eli vähimmäispalkasta. Kunkin opettajan henkilökohtaisen palkan määrän päättää työnantaja. Henkilökohtaisen palkan määrälle ei ole sopimuksessa asetettu ylärajaa.

Sopimuksessa vähimmäispalkka on jaettu seuraavien tekijöiden mukaan:

1. kalleusluokitus (AVAINOTES),
2. tehtävänimike ja
3. palveluvuodet/työkokemukseksi hyväksyttävä aika.

Täyttä työaikaan tekevän (1 624 tuntia) kelpoisuusvaatimukset täyttävän opettajan vähimmäispalkka määräytyy ammattikorkeakouluja koskevan osion 3 §:n mukaan. Jos opettajan työaika on tätä lyhyempi, hänelle maksetaan osapalkkaa

vahvistetun työajan suhteessa täydestä työajasta (1 624 tuntia). Palkkaan vaikuttavat myös opettajan palveluvuodet/työkokemus. Vähimmäispalkka kuukaudessa määräytyy palveluvuosien mukaan. Palveluvuodet määräytyvät työehtosopimuksen mukaisesti.

Ammattikorkeakouluja koskevaan osioon kuuluville työntekijöille ei makseta erillistä vuosisidonnaista lisää, lomarahaa eikä lomapäiväkorvausta. Lomapäiväkorvauksen sijaan maksetaan tietyn edellytyksin kesävapaakorvausta.

Palkkaliitteessä on määritelty ammattikorkeakoulun opettajien vähimmäispalkat, jotka sisältävät myös palveluvuosien vaikutuksen 5:n, 10:n, 15:n ja 20 vuoden jälkeen. Ammattikorkeakoulun opettajalle ei siis makseta erikseen vuosisidonnaista lisää.

Palveluaika määräytyy vuosisidonnaista lisää koskevan määräyksen perusteella. Vuosisidonnaiseen lisään oikeuttaa päätoimiseksi katsottava kotimainen ja ulkomainen palvelus opettajana tai rehtorina tai kokemus toimihenkilön tointa vastaavalla ammattialalla tai tehtävissä, joista on olennaista hyötyä toimihenkilön tehtävissä.

Kun eri palvelusaikoja lasketaan vuosisidonnaista lisää varten, otetaan huomioon ne kalenterikuukaudet, joiden aikana toimihenkilö on ollut saman työnantajan palveluksessa vähintään 18 kalenteripäivää.

Vuosisidonnaiseen lisään oikeuttavaksi ajaksi hyväksytään myös poissaolo, jolta toimihenkilölle on maksettu palkkaa tai sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa.

Opintovapaasta hyväksytään vuosisidonnaiseen lisään enintään 30 kalenteripäivää lomamääräytymisvuoden ajalta. Edellytyksenä on, että toimihenkilö on

opintovapaan jälkeen palannut välittömästi saman työnantajan palvelukseen. Työnantaja voi määritellä opettajan henkilökohtaisen peruspalkan suuremmaksi kuin mitä työehtosopimus vähimmäispalkkana edellyttää. Henkilökohtaista peruspalkkaa määriteltäessä noudatetaan soveltuvin osin palkkausluvun määräyksiä.

Ammattikorkeakouluja koskevan osion mukaan opettajan peruspalkan tasoon vaikuttaa myös muun muassa työvoiman saatavuus kyseisellä ammattialalla sekä paikkakunnan ja ammattialan yleiseen palkkatasoon liittyvät ongelmat. Nämä otetaan huomioon henkilökohtaista peruspalkkaa määrättäessä ja ne ovat osa henkilökohtaista peruspalkkaa.

Sopimuspuolet ovat keskitetysti sopineet tekniikan alan opettajien saatavuuslisän määräytymisestä. Saatavuuslisä on euromääräinen ja se lasketaan yliopettajan tai lehtorin vähimmäispalkasta kertomalla se sopimusmääräyksen mukaisella kertoimella. Osa-aikaisilla ja epäpäteville saatavuuslisä lasketaan vähimmäisosapalkasta ja/tai epäpätevuusalennuksella alennetusta vähimmäispalkasta.

Päiväpalkka

Päiväpalkka saadaan jakamalla varsinainen palkka asianomaisen kuukauden kalenteripäivien lukumäärällä. Tuntipalkka saadaan kertomalla varsinainen kuukausipalkka 12:lla ja jakamalla tulos 1600:lla.

Ylityskorvaus ja palkan tarkistaminen työajan kasvaessa tai vähentyessä kesken työkauden

Työaikasuunnitelman 1 624 tunnin ylittävistä työstä (lisätyö) tulee maksaa ylityskorvaus. Lisätyöstä maksettava tuntipalkkio saadaan kertomalla varsinainen palkka 12:lla ja jakamalla tulos 1600:lla. Tämän edellytyksenä on, että työnantaja

vahvistaa työaikasuunnitelmassa vuotuisen työajan yli 1 624 tunniksi.

Työajan ylityksestä voidaan sopia opettajan kanssa esimerkiksi silloin, kun toinen opettaja ei sairautensa vuoksi pysty hoitamaan hänelle määrättyä opintojaksoa. Tällöin opintojakso joudutaan antamaan toiselle opettajalle. Mikäli 1 624 tuntia tällöin ylittyy, ylitys tulee korvata työajan ylityskorvauksena.

Vaihtoehtoisesti lisätöitä saaneen opettajan työaikaa voidaan järjestellä siten, ettei 1 624 tuntia ylity. Mikäli työaika on vahvistettu alle 1 624 tunniksi ja opettajalle määrätään lisätehtävä, opettajan palkkaa tarkistetaan korottamalla osapalkkaa vahvistetun uuden työajan suhteessa 1 624 tuntiin.

Vastaavasti jos opettajan työaikaa vähennetään aiemmin vahvistetusta, opettajan palkkaa tarkistetaan suhteessa 1 624 tuntiin. Näissä tapauksissa kuukausipalkka tasoitetaan vastaamaan uutta työaikaa siten, että tasointa tehdään koko työvuodelta (1.1.–31.12. tai 1.8.–31.7.). Jos työsuhte ei kestä koko työvuotta, tasointa tehdään työsuhteen keston ajalta.

Epäpätevän opettajan palkka

Epäpätevuosalennus voidaan tehdä sellaiselle opettajalle, jolla ei ole toimenkelpoisuusehdoissa (asetuksessa tai ammattikorkeakoulun johtosäännössä) säädettyä pätevyyttä. Tämä koskee mm. sellaista opettajaa, joka ei ole suorittanut vähintään 35 opintoviikon laajuista opettajankoulutusta tai vähintään 60 opintopisteen laajuista opettajankoulutusta. Epäpätevän opettajan vähimmäispalkka on 6–20 prosenttia pienempi kuin kelpoisen opettajan. Epäpätevuosalennuksen suuruuden päättää työnantaja.

MUSIIKKIOPPILAITOS

Petra Kirkko-Jaakkola

Työvuosi ja työaika

Opettajan työvuosi sisältää 38 viisipäiväistä työviikkoa, joista vähintään 35 viikkoa on opetusta ja enintään 3 muuta opettajatyötä (OVTES osio F, liite 10, 6 §, Sivista, luku 7, liite 8 12 §, AVAINOTES 9 §).

Tuntiopettajan vuotuisesta työajasta ei ole erikseen sopimusmääräyksiä. Tuntiopettajan työvuoteen sisältyvät pelkistään opetusviikot, joten tuntiopettajalla on alempi palkkaus kuin virassa tai toimessa.

Virka- ja työehtosopimusten yleisissä osissa on sovittu työajan sijoittamisen periaatteista kaikkien oppilaitosmuotojen osalta (kunnan OVTES yleinen osa, III luku, 32 §, Sivista, luku 6, 18 § sekä AVAINOTESin yleisen osan III luku 15 §).

Opetustunnilla tarkoitetaan 45 minuutin opetusjaksoa. Käytännössä oppituntien pituus vaihtelee. 30 minuutin oppitunti on melko tavallinen nuorimmilla oppilailla, ja tuntikirjanpidossa se on 2/3 oppituntia. Vastaavasti 60 minuutin opetusjakso on 1 1/3 opetustuntia ja 90 minuutin opetusjakso 2 opetustuntia. Tämä laskentatapa on käytössä myös Opetushallituksen vahvistamissa laajan oppimäärän opetussuunnitelmien perusteissa. Muun opettajatyön pituus on 60 minuuttia.

Työviikko on viisipäiväinen. Muuksi arkipäiväksi kuin lauantaiksi osuva itsenäisyyspäivä, loppiainen ja vapunpäivä vähentävät vuotuisia työpäiviä.

Koska päätoimisiin tuntiopettajiin sovelletaan samaa palkkausjärjestelmää kuin viran- ja toimenhaltijoihin, nämä arkipyhiksi osuvat työpäivät vähennetään opetuspäivistä.

Jos oppilaitos määrää tästä huolimatta pidettäväksi arkipyhän puuttuvat tunnit, niistä tulee maksaa ylituntipalkkio. Viran-/toimenhaltijalla voidaan 35 opetusviikon jälkeen pidettävät tunnit ylituntipalkkion sijasta kirjata muun työn osuutta vähentävinä työaikaääräyksissä sovitun mukaisesti: 45 minuuttia opetusta tai säestystä vähentää muun työn osuutta 120 minuuttia.

Vähintään lukuvuoden työajaksi otettu päätoiminen tuntiopettaja voidaan määrätä tekemään muuta työtä 24 tuntia, jolloin palkka maksetaan 24 tuntia ylit-

tävältä osalta, ja vähintään lukuvuoden työajaksi otetulle, vähintään 10 tuntia opettavalle tuntiopettajalle voidaan määrätä muuta työtä enintään 10 tuntia ja palkka maksetaan 10 tuntia ylittävältä osalta. Alle 10 tuntia opettavalle tuntiopettajalle, joka opettaa koko lukuvuoden työajan, vastaava raja on 4 tuntia. (OVTES ja Avainta). Yksityisellä opetuslalla päätoimisella tuntiopettajalla on velvollisuus tehdä muuta työtä 24 tuntia lukuvuodessa ja lukuvuoden työajaksi otetun velvollisuus on 20 tuntia. Alle 16 tuntia opettavalle tuntiopettajalle voidaan määrätä muuta työtä suhteutettuna tuntimäärään ja työajan pituuteen. Samoin voidaan määrätä myös sivutoimiselle tuntiopettajalle. (Sivista, Luku 7, Liite 8, 14 § ja 16 §).

Rehtoreiden ja apulaisrehtoreiden viroissa/toimissa noudatetaan joustavaa kokonaistyöaika, jolloin rehtori/apulaisrehtori työskentelee soveltuvin osin toimistotyöaika koskevien määräysten mukaisesti. Huomioon on kuitenkin otettava rehtorin/apulaisrehtorin työn erikoisuus. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että työaikaan liittyvistä tehtävistä osa voidaan tehdä muualla kuin varsinaisella työpaikalla, joten työpaikalla oloaika ei ole sama kuin toimistotyössä. Rehtoreiden ja apulaisrehtoreiden virat ja toimet ovat vuosilomajärjestelmän piirissä.

Palkkaus ja opetusvelvollisuudet

Musiikkioppilaitoksia on kolmella eri sopimusalueella. Kullakin näistä (kunnan OVTES, yksityiset Sivistan ja AVAINOTES) palkkaus ja sen perusteet poikkeavat toisistaan.

Kunnan sopimuksessa päätoimisen tuntiopettajan opetusvelvollisuus on 23 vuosi viikkotuntia. Kun päätoimisen tuntiopettajan viikkotuntimäärä on alle opetusvelvollisuustuntimäärän, palkka saadaan jakamalla kuukausipalkka sen perusteena olevalla opetusvelvollisuustuntimäärällä ja kertomalla tulos opettajan viikkotuntimäärällä.

Yksittäisen opetustunnin hinta, kerätuntipalkkio, saadaan kertomalla kuukausittainen ylituntipalkkio luvulla 12 ja jakamalla se luvulla 35.

Sivutoiminen tuntiopetus

Yksityisen opetusalan liiton Sivistystyönantajat ry:n kanssa on sovittu, että niihin sivutoimisiin tuntiopettajiin, jotka on tällä sopimuslalla otettu vähintään koko lukuvuodeksi ja joilla ei ole koko-aikatyötä muualla, sovelletaan päätoimisia tuntiopettajia koskevia määräyksiä. (Sivista, Luku 7, Liite 8, 17 § Sivutoimisen tuntiopettajan päätoimisuus). Kunnan sopimuslalla ei vastaavaa määräystä ole, ja palkka maksetaan pidettyjen tuntien mukaan.

Kunnan sopimuslalla tuntiopettajiin sovelletaan muilta osin OVTESin yleisen osan määräyksiä.

Sivutoimipisteen johtajan tehtävät

Sivutoimipisteen johtajan tehtävistä maksetaan tehtävään määrätulle opettajalle lisäpalkkiona 1–4 viikkotunnin korvaus vähimmillään 20:n ja enimmillään yli 200 oppilaan sivutoimipisteessä.

Aineryhmän vastaavana toimiminen

Aineryhmän vastuuopettajaksi nimetyt opettajan (ainekollegion, tutkintolautakunnan tai muun vastaavan koollektsuminen, kurssitutkintomateriaalista ja -pöytäkirjoista huolehtiminen ynnä muut perinteiset lehtorin tehtävät) peruspalkkaa korotetaan yksityisen opetusalan (Sivista) oppilaitoksissa 3,5 prosentilla.

Oikeus työmatkakorvauksiin

Tuntiopettajalle, joka opettaa yhdessä musiikkiopistossa alle 16 tuntia viikossa ja asuu toimipisteen sijaintikunnan ulkopuolella, maksetaan työmatkasta aiheutuneet kustannukset. Korkeimman hallinto-oikeuden 31.10.1986 tekemän päätöksen (KHO 1986 II 591) mukaan sivutoimisille opettajille maksettuja matkustamiskustannusten korvauksia ei pidetty ennakkoperintälain tarkoittamina matkakustannusten korvauksina asunnosta varsinaiseen työpaikkaan eikä palkkana. Tätä KHO:n ratkaisua on käytetty perusteluna myöhemmissä hallinto-oikeuksien ratkaisussa, mm. Kouvolan hallinto-oikeuden 31.7.2007 antamassa päätöksessä nro O7/O398/2.

Kunnan sopimusalueella kustannusten korvaus on harkinnanvarainen.

Kelpoisuusvaatimukset

A) Voimassa olevan lainsäädännön perusteella

Musiikkialan ammatillisten opintojen opetusta antamaan on kelpoinen henkilö, jolla on soveltuva ammatillisen korkea-asteen tai opistoasteen tutkinto (esimerkiksi konservatoriossa suoritettu musiikkioppilaitoksen opettajan tutkinto) ja jonka palvelussuhde tässä opetustehtävässä on alkanut vuoden 2009 loppuun mennessä. Tämän lisäksi vaaditaan vähintään 35 opintoviikon laajuiset opettajan pedagogiset opinnot sekä vähintään kolmen vuoden pituinen työkokemus tehtävää vastaavalla alalla.

Vuodesta 2010 tutkintovaatimukseen on vähintään soveltuva amk-tutkinto.

Siirtymäsäännösten nojalla ei erillisiä opettajan pedagogisia opintoja eikä työkokemusta vaadita, jos konservatorion lehtorin kelpoisuus on saavutettu tai siihen johtavat opinnot on aloitettu ennen vuotta 1999.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetusta, jota mm. musiikkiopistojen sekä konservatorioiden musiikkiopisto-osastojen opetus on, on kelpoinen antamaan henkilö, jolla on opetettavalta taiteenalalta vähintään opistoasteinen opettajatutkinto.

Musiikkioppilaitoksen rehtorin kelpoisuusvaatimukset täyttää a) henkilö, jolla on mikä tahansa ylempi korkeakoulututkinto ja koulutusmuodon opettajan kelpoisuus sekä riittävä opetushallinnon tuntemus, tai b) henkilö, jolla on alan ylempi korkeakoulututkinto ja riittävä opetushallinnon tuntemus.

B) Palkkauksen perusteena olevat kelpoisuudet ja tutkintotasot

Sopimusmääräyksissä on sellaisia hinnoitteluperusteita, joita nykyisessä lain-

säädännössä ei ole (esimerkiksi entinen lehtorin kelpoisuus, jolla perusopetuksessa tarkoitetaan viimeisimmässä, 1998 kumotussa musiikkioppilaitosasetuksessa säädettyä musiikkiopiston lehtorin kelpoisuutta).

Vaikka nykyisten kelpoisuusäädösten mukaan esimerkiksi konservatorion lehtorin virkaan tai toimeen voi tulla valituksi ilman aiemmin vaadittua ylempää korkeakoulututkintoa, virka tai toimi ei takaa ylemmän korkeakoulututkinnon mukaista peruspalkkaa.

Kunnallisen työmarkkinalaitoksen yleiskirjeeseen A 63/1990 sisältyvässä edelleen voimassa olevassa soveltamisohjeessa todetaan: ”Musiikin perusopetuksen opettajien palkkaus määräytyy 1.10.1990 sen mukaan, mikä kelpoisuus opettajalla on. Tällöin kelpoisuutta ei ole sidottu siihen virkaan, jota opettaja hoitaa vaan palkkaus on esimerkiksi lehtorin kelpoisuuden mukainen, oli paikka musiikkileikkikoulussa, musiikkikoulussa tai musiikkiopistossa. Kelpoisuus ei siis ole sidottu hoidettavaan virkaan vaan opettajan kelpoisuuteen ylipäänsä.”

Tämän lisäksi KT:n yleiskirjeessä A 79/1990 on todettu, että ”Lehtorin kelpoisuuden mukaan maksetaan palkka myös silloin, kun opettajalla on lehtorin kelpoisuus muussa opetusaineessa kuin virkanimikkeen mukaisessa opetusaineessa.”

Vaikka siis sopimusmääräysten mukaisen soveltuvan tutkinnon soveltuvuudesta päättää työnantaja, se ei anna oikeutta katsoa perusopetuksessa, että tutkinto on soveltumaton sillä perusteella, että opettajan suorittama tutkinto on muussa musiikkioppilaitoksen opetusaineessa kuin mitä opettaja on määrätty opettamaan.

Epäpätevyyshalennus

Jos opettajalla ei ole asetuksessa säädettyä kelpoisuutta, on epäpätevyyshalennus työnantajan harkinnan mukaan 6–20 % kunnan opetuslalla, 4–25 % Sivistysyksityisellä opetuslalla ja 6–25 % AVAINTA-opetuslalla.

Euromääräiseen palkkaukseen siirtäessä sovittiin, että kenenkään palkkaa ei alenneta sen vuoksi, että prosentuaalinen epäpätevyyshalennus olisi suurempi kuin aiempi palkkaluokkina määräytyneet halennukset.

Erivapaus ja kelpoisuustodistus

Erivapauden saaneen opettajan peruspalkka määräytyy yksityisessä oppilaitoksessa erivapauden saamisajankohtana voimassa olleiden kelpoisuusehtojen (ei siirtymäsäännösten) mukaisen kelpoisuustason peruspalkan perusteella.

Musiikkioppilaitoksissa opettajien erivapautta vastaava käytäntö on nimeltään kelpoisuuden toteaminen.

Tämä tarkoittaa sitä, että jos esimerkiksi musiikkioppilaitoksen lehtorin kelpoisuus on viranomaispäätöksellä todettu ennen 1.8.1995, kelpoisuustaso vastaa ylemmän korkeakoulututkinnon kelpoisuustasoa riippumatta siitä, onko asianomainen suorittanut jotakin tutkintoa.

Kunnan sopimuksessa ei tällaista palkkausmääräystä ole, joten palkkaus määräytyy opettajan suorittaman tutkinnon mukaan.

LASTEN JA NUORTEN TAIDEKOULUT

Petra Kirkko-Jaakkola

Kunnallisten lasten ja nuorten taidekoulujen opettajien palvelusuhteen ehdoista on sovittu kunnallisessa yleisessä virka- ja työehtosopimuksessa (KVTES) ja opetusalan virka- ja työehtosopimuksen (OVTES) osion F liitteessä 11. Yksityisten kuvataidekoulujen sekä monitaiteellisten koulujen opettajien palvelusuhteen ehdot ovat yksityisessä opetushenkilöstön työehtosopimuksessa liitteessä 9.

Rehtorit

Rehtoreiden palkkausta ja opetusvelvollisuutta määrittäessä tulee ottaa huomioon mm. koulun opetuspisteiden lukumäärä ja sijainti sekä koulun muun henkilökunnan määrä. Opetusvelvollisuus on kunnallisissa oppilaitoksissa 6–14 viikkotuntia ja yksityisissä oppilaitoksissa 5–14 viikkotuntia.

Työaika ja vuosiloma määräytyvät kuten muidenkin oppilaitosmuotojen rehtoreilla.

Opettaja

Kuvataidekoulujen opettajan työajassa on kaksi vaihtoehtoa: joko opettajan vuositöaika on 814 tai 1224 tuntia. Molemmissa opetustuntien määrä on enintään 578.

OVTESin vuosisidonnaiset lisät on selvitetty kaikkia oppilaitosmuotoja koskeissa yhteisissä määräyksissä.

Sivistan kokemuslisät määräytyvät kuten muilla yksityisten oppilaitosten opettajilla.

Päätoimisen opettajan työ- ja opetusvelvollisuutta vähennetään muuksi arkipäiväksi kuin lauantaiksi sattuvan loppiaisen johdosta laskennallisesti yhden päivän työ- ja opetusvelvollisuutta vastaavalla osalla.

Kunnallisessa taidekoulussa johtajana toimivan opettajan opetusvelvollisuus on 1–4 tuntia alempi kuin muutoin.

Yksityisessä taidekoulussa koulunjohtajana toimivan opettajan palkka on korkeampi ja opetusvelvollisuus alempi kuin muutoin.

Tuntiopettaja

Tuntiopettajan palkka määräytyy pidettävien tuntien mukaan. Lisäksi opettajalle maksetaan näyttelyiden suunnittelusta ja järjestämisestä 50 % tuntipalkkiosta. Tuntipalkkiot: ks. OAJ:n verkkosivujen oaj.fi Työelämäopas.

Lomakorvaus maksetaan vuosilomalailla ja lomarahalla työehtosopimuksen mukaan. OVTESin mukaan lomakorvausta ei makseta, jos tuntiopettaja saa samanaikaisesti vuosilomaa, lomakorvausta tai lomarahaa saman työnantajan muun palvelusuhteen perusteella.

Palkalliseen sairauslomaan, äitiysvapaaseen ja tilapäiseen hoitovapaaseen on oikeus tuntiopettajalla, joka opettaa keskimäärin vähintään 14 tuntia viikossa.

VAPAAN SIVISTYSTYÖN OPPILAITOS

Petra Kirkko-Jaakkola

Lainsäädännössä luokitellaan vapaaksi sivistystyöksi kansalais- ja työväenopistojen sekä kansanopistojen lisäksi opintokeskukset, kesäyliopistot ja liikunnan koulutuskeskukset. Tässä yhteydessä käsittelemme näistä kahta ensiksi mainittua opistomuotoa.

KANSALAIIS- JA TYÖVÄENOPISTOT

Kunnan sopimusmääräyksissä kansalaisopisto-nimikkeellä tarkoitetaan opistoja, joiden nimenä on kansalaisopisto tai työväenopisto. Yksityisen opetusalan sopimusmääräyksissä käytetään kumpaakin nimitystä.

Opettajan työaika

Työvuosi alkaa 1.8. ja päättyy 31.7. Työ- ja

loma-aikojen jaksotuksesta ei ole säädöksiä eikä määräyksiä, mutta niihin sovelletaan virka- ja työehtosopimusten yhteisissä määräyksissä sovittuja periaatteita.

Vuotuinen työvelvollisuus jakautuu opetusvelvollisuuteen ja muuhun työvelvollisuuteen.

Yhteiskunnallisten aineiden, kasvatustieteellisten aineiden, äidinkielen, toisen kotimaisen ja vieraan kielen sekä matemaattis-luonnontieteellisen aineen opetusvelvollisuus on 530 tuntia ja muiden aineiden 580 tuntia.

Jos opettaja opettaa useampia aineita, joiden tuntimäärät ovat erilaiset, lasketaan hänen opetustuntiansa määrä vuodessa eri aineiden mukaan painotetuna.

Opettajan muu työvelvollisuus on 374 tuntia työvuodessa.

Jos opettaja matkustaa eri toimipisteissä työskentelyn vuoksi viikossa keskimäärin 200 kilometriä, luetaan matkustamiseen käytetystä ajasta enintään 75 tuntia työvuodessa muuhun työvelvollisuuteen.

Kunnallisessa opistossa voidaan opetusvelvollisuus määrätä pienemmäksi, jolloin lisätään muuta työvelvollisuutta 1½ tuntia jokaista vähennettyä opetustuntia kohden. Opettajan suostumuksella opetusvelvollisuus voidaan vahvistaa myös suuremmaksi vähentämällä vastaavalla periaatteella muuta työvelvollisuutta. Tällöin muu työvelvollisuus on kuitenkin vähintään 200 tuntia työvuodessa.

Sekä yksityisellä että kunnallisella opetusalla on sovittu opetusvelvollisuuden huojennuksista apulaisrehtorin tehtävien, erityistehtävien, osastonjohtajan ja opetusalan johtavan opettajan tehtävien hoitamisen vuoksi.

Opetusvelvollisuuteen kuuluvan opetustuntin pituus on laskennallisesti 45 minuuttia ja muuhun työvelvollisuuteen kuuluvan tunnin pituus laskennallisesti 60 minuuttia.

Opetustunteihin sisältyy opetuksen valmistelu samoin kuin opetukseen kuuluvien kertaus- ja muiden tehtävien sekä kokeiden valmistus ja korjaus ja osallistuminen opettajainkokouksiin.

Opettajan muuhun työvelvollisuuteen kuuluvat opiston erityisluonteesta johtuen yleiset järjestelyt, opetussuunnitelman laatiminen, opetuksen kehittäminen, opiskelijan ohjaus, opistolaiskuntatoimintaan osallistuminen sekä muut samantapaiset tehtävät.

Kunnallisissa opistoissa on lisäksi sovittu suunnittelijaopettajan työajasta, jota voidaan soveltaa opettajan suostumuksella muihinkin kuin suunnittelijaopettajan virkanimikkeellä oleviin. Tällöin vuotuinen tuntimäärä voi olla 1 224 tuntia siten, että opetusvelvollisuus on enintään sama kuin muilla vastaavan aineen opettajilla.

Opettajan työ- ja opetusvelvollisuus vähenee muuksi arkipäiväksi kuin lauantaiksi sattuvan loppiaisen vuoksi laskennallisesti yhden päivän. Vuotuista työvelvollisuutta vastaavat osat vähennetään työ- ja opetusvelvollisuuksista.

Rehtorin ja apulaisrehtorin työaika

Rehtorin ja apulaisrehtorin virassa/toimessa noudatetaan kokonaistyöaikaa, jolloin asianomainen työskentelee soveltuvin osin toimistotyöaikaa koskevien määräysten mukaisesti kuitenkin rehtorin/apulaisrehtorin työn erikoisluonne huomioon ottaen.

Palkat

Palkat ja palkkiot → www.oaj.fi

Kunnallisessa opistossa opettajalle, joka määrätään opettamaan vähintään puolet opetustunneista kello 16 jälkeen, maksetaan palkkaliitteessä ilmenevä erillinen korvaus.

Suunnittelijaopettajan palkka kunnallisessa opistossa ks. palkkaliite.

OVTESin rehtorin, apulaisrehtorin ja opettajien vuosisidonnaiset lisät on selvitetty kunnallisen opetusalan yhteisissä määräyksissä.

Tuntiopettajat

Opettajalle palkka maksetaan pidettyjen tuntien mukaan.

Kunnallisessa ja Avainotesin piirissä olevassa opistossa lukuvuoden työajaksi otettu vähintään 10 viikkotuntia opettava tuntiopettaja voidaan määrätä tekemään muuta työtä 10 tuntia. Vähintään lukuvuoden työajaksi otetulle alle 10 viikkotuntia opettavalle tuntiopettajalle muuta työtä voidaan määrätä 4 tuntia. Mikäli muuta työtä määrätään yli näiden tuntimäärien, siitä maksetaan korvaus.

Sivistan työehtosopimuksen piirissä olevalla keskimäärin vähintään 16 viikkotuntia opettavalla tuntiopettajalla on velvollisuus tehdä muuta työtä 24 tuntia lukuvuodessa. Keskimäärin alle 16 viikkotuntia tekeväle opettajalle voidaan määrätä näistä 24 tunnista tehtäväksi vastaava osuus kuin hänen opetustuntimääränsä on 16 tunnista suhteutettuna työsuhteen pituuteen lukuvuoden aikana.

KANSANOPISTOT

Rehtorin ja opettajan työaika

Yleismääräykset työajan jaksotuksesta sekä opetusvelvollisuuden huojennuksista ovat pääosin samat kuin kansalais- ja työväenopistossa.

Opettajiin sovelletaan vaihtoehtoisesti vuosityövelvollisuutta (kunnan sopimuksessa vaihtoehto 1) tai kokonaistyöaikaa (kunnan sopimuksessa vaihtoehto 2).

Kunnallisessa sopimuksessa vaihtoehdossa 1 opetusvelvollisuustuntimäärä on $\frac{3}{4}$ kokonaistyövelvollisuudeksi sovitusta tuntimäärästä. Opetusvelvollisuus äidinkielessä on 700 tuntia, opiskelijalle vieraassa kielessä, matematiikassa, fysiikassa ja kemiassa 800 tuntia sekä muissa aineissa 870 tuntia. Muun työn työvelvollisuus on 339 tuntia, jollei opetusvelvollisuustuntimäärää ole sovittu toisin.

Vaihtoehdossa 2 opetusvelvollisuus äidinkielessä on 525 tuntia, opiskelijalle vieraassa kielessä, matematiikassa, fysiikassa ja kemiassa 600 tuntia sekä muissa aineissa 652 tuntia. Vaihtoehdossa 2 opettajalla on soveltuvin osin toimistotyöaika. Sopimuksessa mainituin edelly-

tyksin opetusvelvollisuustuntimäärä voi olla pienempi tai suurempi.

EK:n Sivistystyönantajien kansanopistojen työaika on 1 624 tunnin vuosityöaika, jossa noudatetaan vapaajaksojärjestelmää.

Palkkaus

Palkat ja palkkiot → www.oaj.fi

OVTESin rehtorin, apulaisrehtorin ja opettajien henkilökohtaisen lisän vuosisidonnaiset osat on selvitetty kunnallisen opetusalan yhteisissä määräyksissä.

Yksityisen opetusalan (Sivista) kansanopistojen opettajien palkka määräytyy palvelusvuosien mukaan. Palvelusvuodet määräytyvät samoin perustein kuin yksityisen opetusalan kokemuslisät.

TUNTIOPETTAJAT

Opettajalle maksetaan palkka pidettyjen tuntien mukaan. Palkkataulukon mukaiset euromäärät ovat vähimmäispalkka-perusteita, joihin ei sisälly pätevyyslisä eikä määrävuosikorotusta.

Tuntiopettajalle maksetaan sopimuksissa määrätyn kelpoisuusehdoin korkeampaa tuntipalkkiota (5 % tai 10 %) kunnallisissa opistoissa ja yksityisissä AVAINTAN opistoissa 10 % korkeampaa tuntipalkkiota. Yksityisissä Sivistystyönantajien opistoissa on sovittu A- ja B-hinnittelutasot pätevyuden perusteella siten, että työnantajan harkinnan mukaan täyden pätevyyslisän voivat saada myös ne tuntiopettajat, joilla on opetettavan aineen ammatillinen koulutus sekä työn kautta hankittu kokemus, josta on olennaista hyötyä opetustyössä.

Kunnan sopimusalueella maksetaan 6 %:n suuruista määrävuosikorotusta vähintään keskimäärin 16 viikkotuntia opettavalle tuntiopettajalle, joka on kolme vuotta opettanut vähintään keskimäärin 16 tuntia työviikossa joko omassa tai josain muussa kansalaisopistossa.

Tuntiopettajalla on oikeus vuosilomakorvaukseen ja lomarahaan. Kunnallisessa opistossa oikeutta lomakorvaukseen ei ole, jos saa samanaikaisesti vuosilomaa, lomakorvausta tai lomarahaa saman työnantajan muun palvelussuhteen perusteella.

Kokonaistyöaika

(Yliopistojen TES 5 luku, 1–5 § ja pöytäkirja 19.3.2010)

Määräykset kokonaistyöajasta koskevat yliopistojen opetus- ja tutkimushenkilöstöä, joihin sovelletaan yliopistojen palkkausjärjestelmässä opetus- ja tutkimushenkilöstön arviointijärjestelmää 5 luvun 1 §:ssä mainituin poikkeuksin.

Opetus- ja tutkimushenkilöstön vuosittainen työaika on 1 624 tuntia. Jokainen henkilö laatii vuosittain ennen seuraavan lukukauden alkamista työsuunnitelman yhteistyössä esimiehen kanssa. Työsuunnitelmaan kirjataan 1 624 tunnin työajan kohdentaminen eri tehtäväalueille seuraavan lukukauden aikana, ja laadinnassa otetaan huomioon henkilön osallistuminen opetukseen, tutkimustoimintaan ja muihin tehtäviin. Yliopisto hyväksyy työsuunnitelmat organisaationsa mukaisesti.

Työntekijä vastaa omasta työajastaan ja sen käyttämisestä työsuunnitelmassa oleviin tehtäviin. Lukukauden aikana työntekijä ja esimies voivat tarkastella työsuunnitelman toteutumista ja työn tuloksia kokonaistyöajan puitteissa.

Kontaktiopetuksen enimmäistuntimäärät

Yliopistojen 1.3.2018 voimaan tulleen yleisen työehtosopimuksen mukaan kenenkään sellaisen henkilön, jolla on 396 (392) tunnin enimmäisopetusvelvollisuus, kontaktiopetuksen määrä ei voi kasvaa. Myöskään muut kontaktiopetuksen enimmäismäärät eivät voi nousta. Korkeammat opetuskatot ovat edelleen käytössä, mutta kuitenkin niin, että niiden suhteellinen osuus yliopistoissa säilyy ennallaan eikä kasva.

Työehtosopimuksen mukaan opetuspainotteisissa tehtävissä työsuunnitelmaan sisällytettävän kontaktiopetuksen enimmäistuntimäärä on 396 tuntia lukuvuodessa (TES 5 luku, 5 §, 7 mom.). Tämä tarkoittaa sitä, että mikäli henkilöllä on kontaktiopetusta 396 tuntia, vuosittainen työaika 1 624 tuntia täyttyy pääsääntöisesti. Tällöin voi työsuunnitelmaan mahduttaa enintään noin 100 tuntia esimerkiksi opetusohjelman yleistä suunnittelua tai muita laitoshallintotehtäviä. Jos työteh-

täviin kuuluu muitakin tehtäviä kuin opetusta, esimerkiksi tutkimusta tms., ei työsuunnitelmassa voi edellyttää opetettavaksi kontaktiopetuksen enimmäistuntimäärää. Professoreilla kontaktiopetuksen enimmäismäärä on 142 tuntia lukuvuodessa.

Kontaktiopetuksen enimmäistuntimäärä voi olla 455 tuntia lukuvuodessa ainoastaan sellaisissa tavanomaista vähemmän valmistelua vaativissa opetus-tehtävissä, joissa tehtävän velvollisuuksiin ei varsinaisesti sisälly tutkimusta (TES 5 luku, 5 §, 8 mom.). Tutkimuksen puuttuminen ei ole automaattinen peruste korkeamman opetustuntikatton käytölle. Samalla tulee ottaa huomioon, että sopijaosapuolten (pöytäkirja 19.3.2010) välillä on sovittu, että korkeampien opetuskattojen suhteellinen osuus yliopistoissa ei saa muuttua.

Yliopistojen palkkausjärjestelmä YPJ

Yliopistojen TES, 6 luku, 1–6 § sekä liitteet 1 ja 3

Palkkataulukot

Palkka yliopistoissa muodostuu tehtävien vaativuuteen perustuvasta tehtäväkohtaisesta palkanosasta ja henkilökohtaiseen suoriutumiseen perustuvasta palkanosasta sekä 31.12.2009 voimassa olleeseen virka- tai työsuhteeseen liittyvästä, silloin voimassa olleeseen virka- ja työehtosopimukseen perustuvasta palkan takuuosuudesta.

Tehtäväkohtainen palkanosa

Tehtäväkohtainen palkanosa määräytyy tehtävän vaativuustason perusteella. Tehtävän vaativuusarviointi perustuu työnantajan määrittelemään tehtävään, tehtävänkuvaukseen ja tehtävään sovellettavaan arviointijärjestelmään. Yliopistoissa on kaksi arviointijärjestelmää: opetus- ja tutkimushenkilöstöön sovellettava arviointijärjestelmä sekä muuhun henkilöstöön sovellettava arviointijärjestelmä.

Vaativuusarvioinnissa käytettävät päävaativuustekijät ovat opetus- ja tutkimushenkilökunnan järjestelmässä työn luonne ja vastuu, tehtävän edellyttämät vuorovaikutustaidot sekä tehtävän edellyttämät tiedolliset ja taidolliset valmiudet.

Opetus- ja tutkimushenkilökunnan arviointijärjestelmässä tehtävien vaativuustasoja on 11. Vaativuusarvioinnin pitää pohjautua tehtävän vaativuuden arviointiin eikä nimikkeen pohjalta tehtävään sijoitteluun eri vaativuustasoille.

Tehtävien vaativuutta ja vaativuustasoa tarkastellaan henkilön ja hänen esimiehensä välisissä arviointikeskusteluissa. Esimies tekee suorittamansa arvioinnin perusteella ehdotuksen vaativuustasosta. Tämän jälkeen yksikön johtaja ja yliopiston yhteinen arviointiryhmä ottavat kantaa. Lopuksi työnantaja vahvistaa vaativuustasot esimiesten ja arviointiryhmien ehdotukset saatuaan. Työnantaja voi vain perustellusta syystä poiketa arviointiryhmän esityksestä.

Henkilökohtainen palkanosa

Henkilökohtainen palkanosa määräytyy henkilön suorituskategorian ja -prosentin perusteella. Suorituskategorioita on neljä ja palkka voi liukua kategorian sisällä. Suoritusprosentin muutokset sositellaan tehtäväksi kokonaisina prosenttiyksikköinä. Alin suoritusprosentti on 6 % ja yli 50 % tehtäväkohtaisesta palkanosasta.

Opetus- ja tutkimushenkilöstön henkilökohtaisen suoriutumisen arviointijärjestelmän pääarviointitekijät ovat opetukselliset ansiot, tutkimukselliset ansiot sekä yliopistoyhteisölliset ja yhteiskunnalliset ansiot. Henkilökohtainen suoriutuminen arvioidaan suhteessa työtehtäviin ja työsuunnitelmaan tai muulla vastaavalla tavalla asetettuihin tavoitteisiin. Lisäksi suoriutumista arvioidaan vertaamalla työtehtäviin liittyviä ansioita muiden vastaavilla aloilla, samoissa vaativuusryhmissä ja vastaavan tyyppisissä tehtävissä toimivien ansioihin, eli opettajan ansioita verrataan muiden yhtä vaativissa tehtävissä toimivien ansioihin.

Henkilökohtaista työsuoritusta ja suoritusprosenttia tarkastellaan henkilön ja hänen esimiehensä välisissä arviointikeskusteluissa. Työnantajan on arvioitava työntekijät viiden vuoden välein edellisestä arvioinnista. Työntekijällä on kuitenkin oikeus itse pyytää arviointia kahden vuoden kuluttua edellisestä arvioinnista. Työntekijä voi myös pyytää

arviointia kuuden kuukauden kuluttua työsuhteen alkamisesta, uudessa tehtävässä tai vaatavuustason muuttuessa.

Esimies tekee suorittamansa arvioinnin perusteella ehdotuksen henkilökohtaisen palkanosan suuruudesta. Ehdotuksessa määritellään suorituskategoria ja henkilökohtainen suoritusprosentti. Työnantaja vahvistaa ehdotuksen henkilökohtaiseksi palkanosaksi. Työnantaja

voi perustellusta syystä poiketa esimiehen suoritusarvioinnista.

Vaativuuslisä

(Yliopistojen TES, 6 luku, 7a §)

Tehtäväkohtaisen palkanosan lisäksi työnantaja voi maksaa vaativuuslisää, joka on 50 % henkilön tehtävän vaatavuustason ja sitä seuraavan ylemmän vaatavuustason välisestä palkkaerosta,

ottaen huomioon myös henkilökohtaisen palkanosan. Vaativuuslisä voidaan myöntää myös määräajaksi.

Vaativuuslisä ei vaikuta vaativuuskarttojen tulkintaan tai sisältöön. Tehtävät määritellään vaatavuustasolle palkkausjärjestelmän mukaisesti. Suoritusta ei arvioida uudelleen vaativuuslisää myönnettäessä.

HARJOITTELUKOULUJEN OPETUSHENKILÖSTÖ

Eila Urpilainen

Työaika

Harjoittelukoulut eivät ole yliopistoissa käytössä olevan opetus- ja tutkimushenkilökunnan 1 624 tunnin kokonaistyöajan piirissä. Opettajat ovat opetusvelvollisuustyöajassa kuten kunnallisten ja yksityisten yleissivistävien oppilaitosten opettajat. Merkittävä ero on se, että harjoittelukoulujen opettajat ovat työsuhteessa, jolloin heihin noudatetaan työsuhteen määryksiä. Oppilastyöpäivät, oppituntien pituudet ja kesätyö noudattelevat 31.12.1998 voimassa ollutta lainsäädäntöä, joten ne ovat kuten kunnallisissa oppilaitoksissa.

Harjoittelukoulujen opettajien työ poikkeaa ohjaustehtävän osalta muiden oppilaitosten opetustehtävistä. Harjoittelukoulun lehtorin opetusvelvollisuuteen voidaan lukea opetusharjoittelun ohjaamista ja muita harjoittelukoulun opettajankoulutustehtäviä koulukohtaisen opettajankoulutuksen tuntikiintiön rajoissa. Tuntikiintiöllä tarkoitetaan opettajankoulutuksesta johtuviin tehtäviin käytettävien tuntien enimmäismäärää.

Opetusvelvollisuudet harjoittelukouluissa

(Yliopistojen TES, 6 luku, 7b §)

Aineenopettajana toimivan opettajan opetusvelvollisuudet	
äidinkieli ja kirjallisuus	16
suomi toisena kielenä	16
2. kotimainen kieli, vieras kieli	19
tietotekniikka	19

matematiikka, fysiikka ja kemia	20
kuvataide ja musiikki	20
uskonto, elämäntutkimus, psykologia	21
historia, yhteiskuntaoppi, taloustieto	21
biologia ja maantieto	21
kotitalous, tekstiilityö ja tekninen työ	22
liikunta	23
terveystieto, perusopetus	23
terveystieto, lukio	21
opinto-ohjaus	23

Lehtori, joka toimii

luokanopettajana	24
erityisopettajana	24
erityisluokan opettajana	22

Harjoittelukoulujen palkkausjärjestelmä

Yliopistojen TES, harjoittelukouluja koskevat määräykset (kirja 2), 1 luku, 2–11 § sekä liitteet 1 ja 2A & 2B.

Harjoittelukoulujen opetushenkilöstön varsinaisen palkka muodostuu tehtävien vaatavuuteen perustuvasta tehtäväkohtaisesta palkanosasta, henkilökohtaiseen työsuoritukseen perustuvasta suorituskategoriasta ja -prosentista sekä 31.12.2009 voimassa olleesta, aikaisem-

min voimassa olleeseen sopimukseen perustuvasta takuupalkasta tai vastaavasta palkkatekijästä. Suorituskategorioita on neljä ja palkka voi liukua kategorian sisällä. Suoritusprosentin muutokset suositellaan tehtäväksi kokonaisina prosenttiyksikköinä. Alin suoritusprosentti on 6 % ja ylin 50 % tehtäväkohtaisesta palkanosasta.

Tehtäväkohtainen palkanosa

Tehtäväkohtainen palkanosa määräytyy tehtävien vaatavuustason perusteella harjoittelukoulujen opetushenkilöstön arviointijärjestelmän mukaisesti. Harjoittelukoulujen arviointijärjestelmässä vaatavuustasoja on 11.

Tehtävien vaatavuusarviointi perustuu työnantajan määrittelemään tehtävään ja tehtäväkuvaukseen. Arvioinnissa käytettävät päävaativuustekijät ovat työn luonne ja vastuu, vuorovaikutustaidot sekä tiedolliset ja taidolliset valmiudet.

Tehtävien vaatavuutta ja vaatavuustasoa tarkastellaan henkilön ja hänen esimiehensä välisessä arviointikeskustelussa. Esimies tekee suorittamansa arvioinnin perusteella ehdotuksen vaatavuustasosta. Tämän jälkeen, samalla tavalla kuin yliopistoissa, työnantaja vahvistaa vaatavuustasot esimiesten ja arviointiryhmien ehdotukset saatuaan. Työnantaja voi perustellusta syystä poiketa arviointiryhmän esityksestä.

Henkilökohtainen palkanosa

Henkilökohtainen palkanosa määräytyy henkilön suorituskategorian ja -prosentin mukaan kuten yliopiston osuudessa on kuvattu.

VARHAISKASVATUS

Kristiina Johansson, Timo Mäki

PALKKAUS

Kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen (KVTES) palkkausjärjestelmän mukaan palkkaus koostuu tehtäväkohtaisesta palkasta ja henkilökohtaisesta lisästä sekä työkokemuslisästä (katso tämän oppaan Yleisestä osuudesta, 9, 11 ja 12 §). AVAINTESin mukaan työntekijän henkilökohtainen peruspalkka määräytyy tehtävän vaativuuden sekä työntekijän ammattitaidon ja työsuorituksen perusteella. SOSTESissa on taulukkopalkat, mutta työntekijän palkan tasoon vaikuttaa myös tehtävän vaativuus.

Palkkahinnoittelun soveltamisohjeissa (KVTES liite 5) esimerkkinä opetus- ja kasvatushenkilöstön vaativuuksitekijöistä on toteutusvastuu esiopetuksesta. Lisäksi KT:n yleiskirjeessä 1/2018 ohjeistetaan, että lasten tuen tarve ja lapsiryhmän monikulttuurisuus tulee ottaa myös huomioon tehtäväkohtaisessa palkassa.

Yleistyöaika päiväkodin johto- sekä opetus- ja kasvatustehtävissä

(KVTES III luku 7 § 28 §)

(AVAINTEs 33 § ja 49 §) (SOSTES 6 §)

Päiväkodin johto- sekä opetus- ja kasvatustehtävissä työskentelevän säännöllinen työaika määräytyy yleistyöajan mukaisesti. Yleistyöajassa säännöllinen työaika on enintään 9 tuntia vuorokaudessa ja 38 tuntia 45 minuuttia viikossa tai SOSTESissa 38 tuntia 50 minuuttia.

Yleistyöaika voidaan myös järjestää siten, että viikkotyöaika on keskimäärin 38 tuntia 45 minuuttia enintään kuuden viikon ajanjaksoissa. Viikkoa pidempää tasoittumisjaksoa on perusteltua käyttää vain silloin, kun se on päiväkodin toiminnan kannalta tarpeellista. Käytännössä 2–4 viikon tasoittumisjakso on yleensä riittävä.

Mikäli käytössä on tasoittumisjakso, työvuoroluettelo on laadittava ennalta koko jaksolle. Yleistyöajassa on määriteltävä sekä vuorokautainen että viikoittainen ylityöraja. Ylityötä ei voi korvata tunti tunnista -periaatteella. Jokainen etukäteen tiedetty tai yllättävä poissaolopäivä alentaa viikon säännöllistä työaika ja ylityörajaa, mikä tulee ottaa huomioon

työvuoroluettelo suuniteltaessa sekä toteutuneen työajan kirjaamisessa.

Lisätyötä voi muodostua vain osa-aikatyöntekijälle tai KVTESin ja AVAINTESin mukaan täyttä työaika tekeväälle arkipyhäviikolla.

Lastentarhanopettajien suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistyöaika

(KVTES III luku 6 § ja liite 5, AVAINTEs 49 §, SOSTES liityntäpöytäkirja 3 §)

Virka- ja työehtosopimuksissa on sovittu varhaiskasvatuksen opettajien työaika koskevista erityismääräyksistä, joilla on haluttu turvata riittävä työaika opetus-työhön tarvittaviin suunnittelu-, valmistelu-, arviointi- ja kehittämistehtäviin

Työaika koskevien erityismääräysten mukaisesti tulee viikkotyöajasta varata noin 13 %, eli 5 tuntia viikossa, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistehtäviin sekä varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien laatimiseen. Osa tästä työajasta voidaan tehdä esimiehen ohjeen mukaan myös työpaikan ulkopuolella. Tämän suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisaajan lisäksi pitää varata kulloinkin tarvittava aika vanhempien tapaamisiin, päiväkodin tiimipalaveriin ja ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Opetus- ja kasvatustyöhön säännöllisesti osallistuvan johtajan työajassa pitää ottaa suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisaajan lisäksi huomioon myös päiväkodin johtamiseen ja esimiestyöhön tarvittava aika.

Työaikamääräyksiä pitää noudattaa sopimusmääräysten mukaisesti. Mikäli päiväkodissa on työaikaan liittyviä ongelmia, kannattaa olla yhteydessä luottamusmieheen.

Ylityön muodostuminen yleistyöajassa viikkoa pidemmässä tasoittumisjaksossa

(KVTES III luku 14 §)

(AVAINTEs 51 §, 52 § ja 53 §) (SOSTES 9 §)

Päiväkodissa työvuoroluettelo on laadittava koko tasoittumisjaksoksi. Tasoittumisjakson viikkotyöajoissa ja työpäivien työajoissa otetaan etukäteen huomioon ajanjaksoon sijoittuvat työajantarpeet,

esimerkiksi vanhempien tapaamiset ja koulutustilaisuudet, jotka tasoitetaan tasoittumisjakson työajoissa. Tasoittumisjaksossa ei kuitenkaan ole tarkoituksena tasoittaa ajanjaksonaikanasyntyviä suunniteltujen työtuntien yllättäviä ylityksiä.

Kaikkien työpäivien tai tasoittumisajanjaksoon kuuluvien viikkojen työaika ei tarvitse suunnitella saman pituisiksi, kunhan viikkotyöaika yhteensä on oikein. Esim. 3 viikon tasoittumisjakson yhteenlasketun viikkotyöajan pitää olla yhteensä 3 x 38,75 tuntia = 116,25 tuntia, mutta eri viikkojen säännöllinen työaika voi olla esimerkiksi: 39,25 tuntia + 38,75 tuntia + 38,25 tuntia. Työvuoroluettelo suuniteltaessa pitää ottaa huomioon, että jokainen etukäteen tiedetty poissaolopäivä alentaa viikon säännöllistä työaika 7 tuntia 45 min/pv (SOSTES 7 tuntia 46 min/pv).

Ylityötä on työnantajan aloitteesta tehty työ, joka ylittää sekä työvuoroluetteloon merkityn säännöllisen viikkotyöajan että seuraavat ylityörajat:

- vuorokautinen ylityöraja on 8 tuntia tai tätä korkeampi työvuoroluetteloon etukäteen merkitty tuntimäärä, kuitenkin enintään 9 tuntia
- viikoittainen ylityöraja on 38 tuntia 45 min (SOSTES 38 tuntia 50 min). Viikkoa pidemmässä tasoittumisjaksossa viikkoylityöraja on työvuoroluetteloon merkitty kunkin viikon säännöllinen viikkotyöaika. Mikäli viikon aikana on yllättävä poissaolopäivä, se alentaa viikoittaista ylityörajaa työvuoroluetteloon suunnitellun, tekemättä jääneen työajan verran.

Työvuoroluettelo on saatettava kirjallisesti työntekijöiden/viranhaltijoiden tietoon vähintään viikkoa ennen siinä tarkoitettujen ajanjaksojen alkua. Tämän jälkeen työvuoroluettelo ei voi muuttua kuin työntekijän/viranhaltijan suostumuksella tai perustellusta syystä. Työnantaja ei voi yksipuolisesti muuttaa työntekijän tai viranhaltijan työvuoroluettelon mukaista työvuoroa sen jälkeen, kun työntekijä on saapunut työvuoroon.

Työtuntien muodostuminen ylityöksi ei ole sopimuksen tarkoittama perusteltu syy muuttaa työvuoroluettelo. Työaiko-

jen ylityksistä syntyy pääsääntöisesti ylityötä, ja ylityön muoto riippuu siitä, ylittyykö työvuoroluetteloon suunnitellun työajan lisäksi vuorokautinen vai viikoittainen ylityöraja.

Yleistyöaika on myös päiväkodinjohdajan työaikamuoto riippumatta siitä, työskenteleekö hän säännöllisesti lapsiryhmän opetus- ja kasvatustehtävässä vai ei. Päiväkodinjohdajat toimivat ammatil-

lisen työn johtajina ja alaistensa välittömänä esimiehenä, minkä vuoksi heillä on täysi oikeus työaikakorvauksiin.

Varhaiskasvatuksen johto- ja asiantuntijatehtävien palkkaryhmät

Hinnoittelutunnus	Päätehtävät ja esimerkit nimikkeistä
O5VKA044 Varhaiskasvatuksen opetus- ja kasvatustehtävät.	Tähän palkkahinnoittelukohtaan kuuluvien päätehtävät muodostuvat varhaiskasvatuksen opetus- ja kasvatustehtävistä. Tehtävät edellyttävät soveltuvaa korkeakoulututkintoa tai vastaavaa aikaisempaa opistoasteista tutkintoa. Esimerkki tehtävänimikkeistä: varhaiskasvatuksen opettaja ja lastentarhanopettaja
O5VKA042 Varhaiskasvatuksen asiantuntijatehtävät.	Tähän palkkahinnoittelukohtaan kuuluvien päätehtävänä ovat varhaiskasvatuksen erityispedagogiikan asiantuntijatehtävät kuten lasten erityisopetuksen ja kasvatuksen tehtävät sekä muun henkilöstön ohjaaminen ja tuki. Tehtävät edellyttävät soveltuvaa korkeakoulututkintoa tai vastaavaa aikaisempaa opistoasteista tutkintoa. Lisäksi tehtävät edellyttävät aina myös soveltuvaa erikoistumiskoulutusta. Esimerkki tehtävänimikkeistä: varhaiskasvatuksen erityisopettaja, kiertävä/konsultoiva erityislastentarhanopettaja, erityislastentarhanopettaja
O5VKA020 Varhaiskasvatusyksikön johto- ja esimiestehtävät	Tähän palkkahinnoittelukohtaan kuuluvien päätehtävänä on varhaiskasvatusyksikön johtaminen ja/tai henkilöstön välittömänä esimiehenä toimiminen. Tehtäviin voi kuulua myös osallistumista opetus- ja kasvatustyöhön. Tehtävät edellyttävät soveltuvaa korkeakoulututkintoa tai vastaavaa aikaisempaa opistoasteista tutkintoa. Esimerkki tehtävänimikkeistä: päiväkodinjohdaja, varhaiskasvatusyksikön johtaja sekä jatkuvasti välittömänä esimiehenä toimiva vastaava lastentarhanopettaja. Lisäksi varhaiskasvatuksen palveluohjaaja ja perhepäivähoidon ohjaaja.
99VKA999 ns. hinnoittelun ulkopuolinen johto- ja asiantuntijatehtävä	Varhaiskasvatuksen ylin hallinnollinen johto, jonka päätehtävänä on kunnan varhaiskasvatuksen johtaminen, kehittäminen ja koordinointi sekä työn johtaminen pääsääntöisesti alaistensa esimiesten välityksellä tai viranhaltija/työntekijä, jonka päätehtävinä ovat varhaiskasvatuksen suunnittelu-, kehittämis- yms. asiantuntijatehtävät. Tehtävät edellyttävät yleensä soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa. Esimerkit virkanimikkeistä: varhaiskasvatusjohtaja, -päällikkö tai varhaiskasvatuksen suunnittelija